

BÜYÜK OKTOBR 50 yaşında

1917 ■ 1967

Bütün ülkelerin proleterleri, birlesiniz!

Bin dokuz yüz onyedinci Teşrin idi,
yumuşak ve derin sesiyle Lenin: «Dün erkendi, yarın geç,
vakit tamam bugün» dedi. . . Yağlı çarıklılarla yağlı işçiler: «Bugün» dedi.
ölümü açlıktan öldüren siper: «Bugün» dedi.
Ağır, çelik, kara
toplularıyla «Avrora»: «Bugün» dedi. «Bugün» dedi.

Nazım Hikmet

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi 50 yaşına bastı. Elli yıl önce Rus işçi ve köylüleri, başında büyük Lenin'in bulunduğu Komünist Partisinin yönetimi altında iktidarı ele alarak, dünyada ilk sosyalist devletini kurdular; insanlığın kaderini değiştirdiler. Dünya nimetlerini yaratanların köleliği dünyanın altında birinde sona erdi. Rusya halklarının yaratıcı güçlerine vurulmuş bukağılar kırıldı. Sovyetler Birliği halkları emek alanında mucizeler yaratarak yeni toplum hayatının en parlak örneğini verdiler.

Bugün yeryüzünde Oktobr Devrimi'nin ve Sovyetler Birliğindeki sosyal, politik ve kültürel gelişmelerin etkisinden uzak kalmış bir memleket bulmak zordur.

Geçen elli yıl Büyük Oktobr dâvasının yenilmez gücünü, Marksizm-Leninizm fikrinin bütün yeryüzü halkları için taşıdığı evrensel önemi söz götürmez bir açıklıkla ortaya koydu.

Büyük Oktobr Devrimi'nin, özellikle Türkiye için, halkımız için önemi büyüktür. Türk halkının Milli Kurtuluş Mücadelesinde ve bugünkü Türkiye'nin egemen bir devlet olarak varlığında Oktobr Devrimi'nin, Sovyetler Birliğinin oynadığı büyük rolü gömemezlikten gelenler veya küçümsemeye yeltenenler, Türkiye'nin milli bağımsızlığını, bu bağımsızlığın savunulmasını, kuvvetlendirilmesini çıkarlarına aykırı bulan-

lardır; Sovyetler Birliğinin olduğu kadar, Türkiye'nin de ezeli düşmanı olan emperyalistler ve onların yerli yardakçılarıdır. Oktobr dâvası, Sovyetler Birliğinde sosyalizmin tam zaferinde, komünizm kuruluşunda elde edilen başarılarda, dünya sosyalist sisteminin gelişmesinde, işçi hareketinin genişlemesinde, milli kurtuluş mücadelelerinin zaferlerinde yaşamaktadır. Marksizm-Leninizm yeryüzünde milyonlarca insanın bilincinde, kalbinde yer etmiştir. Dünya komünist hareketi çağımızın en etkili politik hareketi ve kuvveti olmuştur.

Büyük Oktobr

Sosyalist Devrimi

Yeni çağın başlangıcı

Birinci Dünya Harbinden önceki Rusya

XX. yüzyılın başında, Rusya'yı, başta Çar olmak üzere, pomeşçikler (soylu büyük toprak sahipleri) idare ediyordu. Memleket nüfusunun en büyük kısmının geçim kaynağı topraktı. Yaşamaları tamamıyla toprağa bağlı bulunan köylü bütün nüfusun altıda beşini teşkil ediyordu. Memleketin işlenmeğe elverişli uçsuz bucaksız topraklarının dağılımı çok adaletsizdi. Toprağın en büyük ve en iyi kısmı pomeşçiklerin elindeydi. 367 milyon hektar verimli topraktan fakir ve orta halli köylünün payına 135 milyon hektar düşüyordu. Toprağın 80 milyon hektarı kulakların (zengin köy burjuvazisi) elinde, 152 milyon hektarı pomeşçiklerle Çar ailesinin mülkiyetindeydi.

Çarlık Rusyasında işçinin durumu köylününkinden daha az acıklı değildi. Rus burjuvazisi, politik iktidar pomeşçiklerin elinde olmasına rağmen, büyük bir ekonomik güce sahipti; geniş imtiyazlardan, Çarlık hükümetinin kuvvetli destek ve himayesinden faydalanıyordu. On milyon işçi ve zanaatkar kapitalistlere çalışıyordu. Küçük bir patronlar grubunun yıllık kârı çalıştırdıkları işçilerin yıllık gelirlerinin tutarını aşıyordu.

Memleket nüfusunun ezici çoğunluğunu teşkil eden işçi ve köylü politik haklardan yoksundu; toplum işlerine, devlet işlerine katılmak, dernek kurmak, sosyal kuruluşlarda birleşmek, toplantı yapmak imkânlarına sahip değildi. Küçük bir soylular-pomeşçikler grubu, kapitalistlerin de yardımıyla, milyonlarca insanı kuvvet zoruyla idare ediyordu.

Çarlık Rusyasında çifte ezgi gören başka halkların (Rus halkından başka) durumu daha da acıklıydı. Onlar bir yandan kendi mahalli sömürücülerinin, öbür yandan Rus pomeşçiklerinin ve kapitalistlerin sömürü ve ezgi kısıpacı içindeydi. Çarlık hükümeti bu milletleri birbirine karşı kışkırtıyor, aralarına milli düşmanlık tohumları ekerek emekçilerin gücünü zayıflatmaya, onları parçalamaya, kolayca boyunduruk altında tutmaya çalışıyordu.

XIX. yüzyılın sonunda kapitalizm, Rusya'da da gelişmesinin en yüksek ve son aşamasına, emperyalizm safhasına ulaşmış, memlekette sosyal ve politik çelişmeler son derece keskinleşmişti. Çarlık Rusyasında ezginin her çeşidi-kapitalist ezgi, pomeşçik ezgisi ve milli ezgi-Çarlığın polis despotizmiyle birleşerek, halk yığınlarının durumlarını dayanılmaz bir hale getirdi. Hâkim sınıflar ile ezilen ve sömürülen sınıflar arasındaki çatışma alabildiğine sertleşti. Bu mücadelede emekçi yığınların öncülüğünü yapan Rus işçi sınıfı bir devrimcilik ve teşkilâtlılık örneğiydi; sınıf savaşlarında büyük tecrübeler edinmişti; köylü ile sağlam bir ittifak kurmak, Rusya'daki diğer milletleri ortak bir hedefte, ortak kurtuluş yolu üzerinde ve kendi etrafında birleştirmek zorunluğunu çetin mücadeleler sürecinde kavramış, bu yolda önemli başarılar elde etmişti.

Ufuklarda devrim ışıklarının kızılılığı vardı. Kurtuluş günleri pek uzak değildi. Çünkü emekçi halklara önderlik eden, onların yüzyıllarca beslediği emelleri, ümitleri gerçekleştirmeyi üzerine alan parti yepyeni bir partiydi, büyük Lenin'in kurduğu ve yönettiği Komünist Partisi idi.

Birinci Dünya Harbi başladığı zaman Rusya'nın kabataslak durumu buydu.

Birinci Dünya Harbi

Birinci Dünya (emperyalist) Harbi tekellerin dünyayı yeniden paylaşma mücadelesinin bir sonucuydu. Emperyalistler bu harbe çoktan hazırlanıyorlardı, özellikle, sömürge yağmasına geç katılan ve kendilerine az pay düşen Alman militaristleri harbin çıkmasını çabuklaştırmakta önemli rol oynadılar. Alman ve İngiliz emperyalistleri arasındaki çelişme harbin başlıca sebebiydi. Almanya ile Fransa ve Almanya ile Rusya arasındaki çelişmelerin de bunda büyük rolü oldu.

İngiliz emperyalistleri ve Fransa, dünya hâkimiyetini elde edeceğinden korktukları Almanya'ya karşı bir anlaşma (Antant) kurdular. Daha çok Fransız ve İngiliz sermayesine bağlı bulunan Rusya, Antant tarafında olarak harbe çekildi. Fakat Çarlık Rusya'nın emperyalist harbe katılması için başka sebepler de vardı. Alman mallarının Rus pazarlarını kaplaması Rus kapitalistlerinin işine gelmiyordu. Rus kapitalistleri ciddi bir rekabetle karşılaşmayacakları pazarlar arıyorlardı. İstanbul'u, Boğazları ele geçirmek, Akdenize çıkmak Rus emperyalistlerinin başlıca amacıydı. Fakat Yakın-Doğuda Alman emperyalistlerinin de gözü vardı. Almanya Türkiye'ye, İrana sokulmuş, Berlin-Bağdat demiryolunu kurma imtiyazını almıştı. Rusya ile Almanya arasında çelişme Yakın-Doğu dolayısıyla XX. yüzyılda bir hayli keskinleşti.

Harbin ciddi sebeplerinden biri de emperyalistlerin XX. yüzyılın başında canlanan devrimci hareketleri bastırma gayretleri idi. 1905-7 Rus Devrimi, Avrupa'da, Amerika'da işçi sınıfının mücadelesini hızlandırdı. Doğuda milli kurtuluş hareketlerini uyandırdı. Büyük devletler, özellikle Çarlık hükümeti harbin halk yığınlarının dikkatini devrimci mücadeleden ayıracağını sanıyordu.

Emperyalistler ayrı ayrı memleketlerin işçilerini birbirlerine

7

saldırtarak, milletlerarası proletaryanın birliğini parçalamak, onu şovenlik duygusu ile zehirlemek, uyanık ve şuurlu işçilerin bir kısmını cephelerde kırmak ve böylece halk yığınlarının devrimci hareketlerini bastırmak amacını güdüyorlardı.

Harp bir dünya harbi şekline aldı. Harbe giren memleketlerde burjuva partilerinin arkasından, II. Enternasyonalin kendilerini proletaryanın temsilcisi sayan hemen hemen bütün partileri, işçi sınıfının sınıf menfaatlerini, enternasyonalizmi kenara iterek bu emperyalist harbi desteklediler.

İkinci Enternasyonal batmış demekti: Antant memleketleri sosyalistlerinin, bu arada Rus Menşevikler! ve Eserlerin (1) Londra'da, Alman bloğu sosyalistlerinin ise Viyana'da ayrı ayrı

yaptıkları konferanslarda, kendi öz burjuvazileri yararına ve temsil ettiklerini söyledikleri emekçi sınıfların zararına olan bu emperyalist harbi «Yurdu Savunma» sahte parolası ile kabullendiler.

Bu davranış, işçi sınıfına, sosyalizme açıkça ve doğrudan doğruya ihanetti. O zamana kadar sosyal-demokrat liderleri harbe karşı bir sürü kararlar almışlar, kendi memleketlerinin işçileri ve milletlerarası işçi hareketi karşısında emperyalist harbe karşı koyma ödevini benimsemişlerdi. Kaldı ki, II. Enternasyonal 1907-de Stuttgart'da, 1912-de Bazel'de yaptığı kongrelerde bütün sosyalist partileri adına dünya işçilerini sadece başlayan ve başlayacak olan harplere karşı mücadeleye çağırarak kalmamış, aynı zamanda harbin doğurduğu ve doğuracağı buhrandan faydalanarak burjuva hükümetlerini devirmeye de çağırmişti. Oysa Birinci Dünya Harbinde II. Enternasyonal partileri proletarya dâvasına ihanet etmenin ve harp açan burjuvaziye desteklemenin, emperyalistlerin insanlığı kanlı bir yıkım harbine sürüklemelerinin politik sorumluluğunu taşıyorlardı.

Bazel Manifesti'ni kabul eden sosyalist partilerin sonradan onu reddetmeleri, sosyalizme ihanetle izah edilir.

(1) Es'er: Devrimci sosyalist, anti-Marksist küçük burjuva partisi üyesi.

8

Sömürge soygunu, emperyalistlere, kârlarının bir kısmını halk tabakalarının bir kısmı ile paylaşma imkânını verdi. Gelişmiş kapitalist memleketlerde bir işçi aristokrasisi, legal sendika bürokrat tabakası, sosyal-demokrat parlâmentocuları meydana geldi, ikinci Enternasyonal'de küçük burjuva oportünizmi böyle doğdu. Küçük burjuvazi bu kanaldan işçi sınıfına nüfuz etmek imkânını buldu. Lenin, oportünistleri işçi hareketinde burjuvazinin ajanları olarak niteliyordu. Sosyalist partilerin çoğunda üstün bir durum sağlayan oportünistlerin burjuvaziyle gizli bloğu harp sırasında açık bir ittifak halini aldı. Sosyal-demokratların parlâmentoda harp kredilerini kabul etmesi ve soyguncu emperyalist harbi desteklemesi, harp sırasında sosyalistlerin birçok memleketlerde hükümete girmeleri bu partilerin emperyalist burjuvaziyle açıkça sınıflı işbirliğine girmesi demektir, ikinci Enternasyonal partileri içinde harp ve barış meselelerinde devamlı, sebatlı, devrimci Marksist bir plâformla ortaya çıkan ve onu gerçekleştirmek için var gücüyle savaşan yalnız Bolşevik Partisi idi. ikinci Enternasyonal partilerinin ezici çoğunluğu, halkların, emperyalist burjuvazi çıkarına olarak birbirini kırmayı pahasına kendi burjuvazilerinin zaferini desteklediler. Bolşevik

Partisi, Lenin'in önderliği altında, yığınları harbe karşı mücadeleye, emperyalist harbi vatandaş harbine çevirmeye, burjuva-pomeşçik iktidarını devirmeye çağırdı.

Fakat harbe alkış tutan emperyalist yordakçılarının bütün milletlerarası işçi hareketini kaplayan oportünist sesleri, gerçek sosyalizm savaşılarının, halk savaşılarının erkek seslerini boğamadı. Lenin ve Bolşevik Partisi, Marksizm bayrağını, enternasyonalizm bayrağını yükseklere kaldırdı.

1917 Şubat Devrimi

Tarihin objektif seyri Lenin'i doğruladı. Harp Rusya'da devrimci bir durum yarattı.

Emperyalizmin dünya zinciri, en

9

zayıf halkası olan geri kalmış Rusya'da gerilmeye ve zorlanmaya başladı.

iki harp yılı Çarlık Rusya'sını kuvvetten düşürmeye kâfi geldi. 1916 yılında şehirlerde kıtlık başladı. Harbi sürdürmek için para yetmiyordu. Çarlık 8 milyar rublelik yabancı istikrazı almak zorunda kalmış ve bu onun İngiliz ve Fransız emperyalizmine bağımlılığını kuvvetlendirmişti. Rusya milli bağımsızlığını kaybetmek tehlikesiyle karşı karşıya gelmişti. Pomeşçikler ve burjuvazi halka karşı yabancı emperyalistlerden yardım arıyordu. Bu durumda memleketi yıkımdan ve yabancı emperyalistlerin yarı-sömürgesi haline gelme tehlikesinden kurtarma ödevi proletaryaya düşüyordu.

Bolşevik Partisi devrimin kapıya dayandığını görüyordu. Lenin daha 1915 yılında «Birkaç tez» adlı makalesinde gelecek devrimin derin bir çözümlemesini yapmıştı. Bu makalede, önde duran devrimin, karakteri bakımından, bir burjuva-demokratik devrimi olduğunu belirtiyordu. Bu devrimin başlıca ödevi Çarlığı devirmek, toprak köleliğinin bütün artıklarını ortadan kaldırmaktı. 1905—1907 ilk burjuva-demokratik devriminden sonraki on yıl içinde çok şeyler değişmişti. Köyde sınıf tabakalaşması derinleşmiş, proletarya sayıca artmış ve kuvvetlenmişti. Emperyalist harbi memleketteki bütün çelişkileri keskinleştirmiş, iyice meydana çıkarmıştı. Tarihi gelişme burjuva-demokratik devriminin daha hızla sosyalist devrime yükselmesi için elverişli şartlar yaratmıştı. Şubat Devrimi'ni 1905 Devrimi'nden ayıran her şeyden önce işte budur.

Memlekette işçi hareketi hızla gelişti. 1916 yılında 1.500 grev yapılmış, bunlara iki milyondan fazla işçi katılmıştı. Bu sayı bir evvelki yıldakinin iki misliydi.

İşçi hareketlerinin etkisiyle askerler arasında da eylemler sıklaştı ve büyük ölçüde genişledi. Cephelerde birçok askerî birliklerin toplu halde komutanlarının emirlerini dinlemedikleri oluyordu. Binlerce asker cepheyi bırakarak çekiliyor,

10

asker kaçaklığından ceza görmeyi, memleketin zararına çalışanların çıkarları için harpte ölmeye tercih ediyorlardı. Birçok cephelerde düşman askerleri arasında kardeşleşme hareketleri sıklaştı.

Köylerde köylüler pomeşçiklerin tahıllarına, tarım araçlarına el koyuyor, hattâ birçok yerlerde pomeşçikleri yurtluklarından çıkarıyor, çiftliklerini ateşe veriyorlardı.

Rusya'da ezilen milletler de harekete geçmişlerdi. 1916 yılı ortalarında Orta Asyada, Kazakistan'da, geniş yığınları saran büyük isyanlar baş gösterdi.

Devrim buhranının hızla gelişmesinden, devrimin yaklaşmasından telâşa düşen egemen sınıflar önleyici tedbirlere başvurmaya koyuldular. Duma'nın (1) dağıtılması ve iktidarın özel bir askerî diktatoryaya devredilmesi tasarlanıyordu. Devrimle mücadelede serbest kalmak için, Çarlık hükümeti gizlice Almanlarla başa baş barış müzakerelerine başladı. Almanya ile başa baş barış hazırlıkları Antant emperyalistleri arasında ve Rusya emperyalist çevrelerinde telâş uyandırdı. Antant, Rus ordusunun yardımını kaybetmekten, Rus burjuvazisi ise kâr kaynaklarının azalmasından ve emperyalist niyetlerinin suya düşmesinden korkuyordu, İngiliz, Amerikan ve Fransız emperyalistlerinden destek gören Rus burjuvazisi, Çarı değiştirmek suretiyle devrimi önlemeye karar verdi. II. Nikola'nın tevki, tahtını küçük oğluna devretmeye zorlanması, naip olarak kardeşi büyük prens Mihail'in başa getirilmesi tasarlandı.

Her iki komplo devrime karşı yöneltilmişti. Fakat durum gerginleşmekte devam ediyordu. Grev dalgaları her gün daha da yükseliyordu. Büyük bir grev devrime yükselebilirdi. 23 Şubat 1917 günü Petrograd'da Putilof fabrikası işçileri bir gösteri tertipleyerek şehrin merkezine doğru yürüdüler. Yolda Putilof işçilerine diğer fabrikaların işçileri de katıldı. O gün Petrograd'da 90 bine yakın işçi greve geçti. Yiyecek

(1) Çarlık Rusyasında şeklen yasama hakkına sahip bir çeşit parlâmento.

11

almak için dükkân önlerinde, sokaklarda sıra bekleyen kadınlar da gösteriye katıldılar. Elllerinde: «Ekmek!», «Kahrolsun harp!», «Kahrolsun mutlakiyet!» yazılı levhalar vardı. Ertesi gün gösteri daha geniş ve sert bir şekil aldı. Başkentte 200 bin işçi greve geçmişti. 25 Şubatta bir genel grev ilân edildi. Polisle çarpışmalar başladı. Çarlık idaresi olayların gelişmesinden korkarak cepheden kuvvet istedi. II. Nikola başkomutanlık karargâhından şu emri veriyordu: «Karışıklıklara yarın hemen son verilmesini istiyorum!...»

26 Şubat gecesi gizli polis işçi mahallelerinde yığınla tevkiflere başladı. Tevkif edilenler arasında Bolşevik Partisinin Petrograd Komitesinden 5 üye de vardı.

Bolşeviklerin çağrısı üzerine 26 Şubat sabahı işçiler politik grevden ayaklanmaya geçtiler. Polisi silâhsızlandırarak kendileri silâhlandılar. Polis gösteri yapanlara ateş açmış, birçok işçiyi öldürmüştü.

27 Şubat günü ayaklanma bütün şehri sardı, işçiler bir silâh fabrikasını ele geçirerek silâhlandılar. Askerler devrimci işçileri desteklemeye başladılar. Akşama doğru Petrograd Garnizonundan 60 binden fazla asker devrim tarafına geçti. Cezaevi ele geçirildi, politik hükümlü ve tutuklular serbest bırakıldı. Parti Merkez Komitesi Bürosu, Çarlığa son verilmesi için, demokratik cumhuriyet kuracak, sekiz saatlik işgünü uygulayacak, pomeşçik topraklarına köylünün yararına el koyacak ve bütün dünya işçileri ile birlikte emperyalist harbine derhal son vermeye çalışacak geçici bir hükümetin kurulması için bir çağrı yayınladı. Bolşevik Partisi, devrimci bir plâformla halka hitap ederek, yığınları, Çarlığı yıkmaya çağırın tek partiydi.

Çarlık, Bolşeviklerden mânevi kuvvet alan yığınların darbesiyle yıkıldı.

Ayaklanmanın zaferle sona erdiği gün, Bolşevik Partisi, işçilere, işçi ve Asker Delegeleri Sovyet! kurma çağrısında bulundu. Fabrikalarda, askerî birliklerde seçilen işçi-asker

12

delegeleri 27 Şubat akşamı Tavrişeski Sarayı'nda (1) toplandı. Petrograd sokaklarında, meydanlarında başlayan işçi-asker birleşmesi, devrimci bir teşkilâtta, işçi ve Asker Delegeleri Sovyet'inde en güçlü şeklini buldu.

Petrograd'daki ayaklanma bütün memlekette halkın devrimci darbeleriyle desteklendi. Birçok sanayi merkezlerinde Sovyetler kendiliklerinden sekiz saatlik işgününe geçtiler; fabrikaları korumak, devrimi savunmak için Kızıl Muhafız Birlikleri kurdular; fabrikaları işçi kontrolü altına aldılar. Çarlık mahkemelerini dağıttılar. Yeni Halk Mahkemeleri kurdular.

Bir tarafta işçi ve köylü ittifakı organları olan Sovyetler iktidar organı halini almış, fakat işçi ve köylülerin demokratik diktatörlüğünü somutlaştıran bu Sovyetlerin yanı başında, burjuva-pomeşçik devleti organı olan bir de Geçici Hükümet ortaya çıkmıştı.

Şubat Devrimi, kanunsuzluktan, adaletsizlikten ve terörden geniş bir politik serbestliğe doğru sert bir dönüşü. O zaman kadar politikaya katılmayan, politik tecrübesi olmayan milyonlarca insan birdenbire kendilerini politik hayatın içinde bulmuştu.

Rusya halkının ana kitlesi, burjuvazi ile proletarya arasında sallanan küçük burjuvazi idi. Bu durum geniş işçi çevrelerine kesin bir etki yapıyordu.

Lenin şöyle diyordu: «Muazzam bir küçük burjuva dalgası her yere yayıldı; şuurlu proletaryayı yalnız sayısı ile değil, görüşleriyle de bastırdı, yani politikada çok büyük işçi çevrelerini küçük burjuva görüşleriyle kapladı.»

Küçük burjuvazinin etkisi Sovyetlerde ağır basıyor, küçük burjuva partilerinin, Es'er-lerin, Menşeviklerin Sovyetlerde geçici üstünlüğünü sağlıyordu. Çetin savaşlarda zafere ula-

(1) 1906-17 yıllarında Devlet Duması'nın toplandığı bina. Lenin 1917 Şubat Devrimi'nden sonra, meşhur «Nisan Tezleri» hakkındaki konuşmasını burada yaptı. 1920 yılında Komintern'in II. Kongresi de burada toplandı,

13

şan işçi ve köylülerin gönüllü olarak iktidarı Sovyetlerin şahsında burjuva temsilcilerine bırakmış olmaları bununla izah edilir.

Bolşevikler, yığınların başında Çarlığa karşı savaşırken, Es'erler ve Menşevikler halkın zaferinden faydalanarak devrim dalgalarının üstünden Sovyetlerin yönetimini ele geçirme çabası içindeydiler.

Şubat Devrimi'nden sonra burjuvazinin egemenliği ele geçirmesinin diğer bir sebebi, proletaryanın ve köylülüğün yeter derecede teşkilâtlı ve şuurlu olmamasıdır. Devrimden önce Çarlık idaresinin baskısı bütün ağırlığıyla işçi teşkilâtları üzerine çökmüştü. Bolşevik Partisi yöneticilerinin büyük bir kısmı hapisanelerde, sürgünlerde veya memleket dışında bulunuyordu. Lenin, dışarıda yaşamak zorunda bırakılmıştı. Rusya ile teması çok zor oluyordu. Burjuvazinin politik teşkilâtları ise, serbest çalışıyorlardı. Burjuvazi harp içinde ekonomik ve politik bakımdan da kuvvetlenmişti; halk yığınlarından daha teşkilâtlı idi. Daha az teşkilâtlı olan proletaryanın politik bakımdan en yetişmiş kısmı silâh altına alınmış ve

kısmen harpte kırılmıştı. Silâh altına alınanların yerine köyden fabrikalara gelen işçileri yetiştirmek için zamana ihtiyaç vardı.

Burjuvazinin zaferinde yabancı kapitalistlerin yardımları da rol oynadı. Bütün bunlar, Şubat Devrimi'nden sonra küçük burjuva partilerinin Sovyetlerde üstünlük sağlamasına ve iktidarı burjuva-pomeşçik devlet organı olan Geçici Hükümetin ele almasına yardım etti,

Oktobr Devrimi — Yeni çağın başlangıcı

Rusya'da sosyal-ekonomik ve politik çelişkiler, memleketin ekonomisini yıkıma sürükleyen, işçilere ve köylülere büyük acılar getiren Birinci Dünya Harbinde çok keskin bir hal aldı. 1917 Şubat Devrimi Çarlığı yıktı, fakat iktidara geçen burjuvazi, işçi ve köylülerin hayati ihtiyaçlarını karşılamak

14

istemedi ve karşılayamadı. Köklü sosyal problemlerin çözüm yolu ancak proletaryanın politik iktidarı ele almasıyla sağlanabilirdi. Halkın hayati menfaatleri, memleketin kaderiyle ilgili derin huzursuzluklar, emekçi yığınlarını devrimci değişikliklere başvurmaya zorladı. Sosyalist Devrim pratik bir ödev oldu.

Birinci Dünya Harbi tekelleri kapitalizmin gelişmesini ve onun devlet tekelleri kapitalizmine çevrilmesini hızlandırdı; bu da sosyalist devrimin maddi şartlarının hazırlanmasında önemli bir aşama oldu. Harp aynı zamanda Rus Çarlığının ve kapitalizmin genel sosyal-ekonomik, politik buhranını da arttırdı. Devrim fırtınasının kopmasını çabuklaştırdı.

Bir tarafta, başında büyük Lenin'in bulunduğu Bolşevik Partisi tarafından yönetilen devrimci Rus proletaryası ve onun müttefiki milyonlarca Rus köylüsü; öbür tarafta, başında Lenin'in «askeri-feodal emperyalizm» dediği Çarlık bulunan gerici büyük toprak sahipleri, pomeşçikler ve tekelleri burjuvazi bloğu vardı.

1917 Şubatında Çarlığın devrilmesi, Rusya'nın burjuva -demokratik cumhuriyetine çevrilmesi sosyalist devrim yolunda çok önemli bir tarihî aşama oldu. Fakat Şubat Devrimi memleketin önünde duran en önemli meseleleri çözemedi: Barış getirmedi, işçiye sekiz saatlik işgünü sağlamadı. Pomeşçik toprak mülkiyetine dokunmadı. Milli ezgiye son vermedi . . . Şubat Devrimi, başlıca dâvası olan iktidar meselesini kendine özgü bir şekilde, çelişik bir şekilde çözmüştü. Yukarda belirtildiği gibi, memlekette çifte bir iktidar meydana gelmişti: Bir yanda Kerenski Geçici Hükümetinin şahsındaki burjuva diktatörlüğü; öte yanda İşçi-Asker

Delegeleri Sovyetlerinin şahsındaki proletarya ve köylü devrimci demokratik diktatörlüğü vardı. Ve bunlar birbirine geçmişlerdi.

Geçici burjuva hükümeti, uzlaşıcı partilerin - Menşevik'lerin, Es'er-lerin - desteğine dayanarak emperyalist harbine devam ediyor, halk düşmanı bir iç politika izliyordu.

15

Burjuva demokratik devriminin sosyalist devrime yükselmesi bir zorunluktur. Derin ekonomik ve politik çelişmeleri ancak bir sosyalist devrim çözebilirdi. Ancak böyle bir devrim burjuva-pomeşçik düzenini ortadan kaldırabilir, sosyalist toplumu kurmak için zorunlu olan proletarya diktatörlüğünü sağlam bir temele oturtabilirdi. Şubat burjuva-demokratik devriminin çözemediği bu meseleler bir sosyalist devrim bekliyordu.

3 Nisan (16 Nisan) günü Lenin uzun zaman kaldığı yurt dışından Petrograda döndü. Lenin'in 4 Nisanda yayınlanan «Nisan Tezleri»nde burjuva-demokratik devriminden sosyalist devrime geçiş için bir mücadele plânı çiziliyor, Bolşevik Partisinin ve bütün işçi sınıfının önünde duran konkrut politik ve ekonomik meseleler formüle ediliyordu.

Lenin, Şubat Devrimi'nden sonra meydana gelen politik durumu karakterize ederek ve burjuvazinin halk düşmanı politikası üzerinde durarak, Geçici Hükümetin desteklenmemesi şiarını ileri sürdü. Fakat o devrede devrimin barış yoluyla gelişmesinin mümkün olabileceğini de göz önünde tutarak. Geçici Hükümetin devrilmesi şiarını o zaman ortaya atmadı. O sırada memlekette reel kuvvet İşçi ve Asker Sovyetleri Delegelerinin elinde bulunuyordu. Bunun için, Lenin «Bütün iktidar Sovyetlere!» şiarını ileri sürdü. Fakat proletarya o sıralarda yeteri kadar teşkilâtlı değildi, politik şuuru olgunlaşmamıştı. Bu yüzden küçük burjuva partileri — Menşevikler ve Es'er-ler — Sovyetlerde çoğunluğu ele geçirmişlerdi. Menşeviklerin ve Es'er-lerin yönettiği Sovyetler, Geçici Hükümeti destekleme politikası izliyor, iktidarı ele almaya yanaşmıyorlardı. Memleketin büyük çoğunluğunu teşkil eden küçük burjuvazi ve işçi sınıfının önemli bir kısmı o sıralarda Menşeviklerin ve Es'er-lerin etkisi altındaydı. Yığınların uzlaşıcı partilere güveni, «Devrimci Savunma» sahte parolası altında harbe devam taraftarlığında en karakteristik ifadesini buluyordu. Köylülerin, askerlerin, işçilerin büyük çoğunluğu, Çarlığın devrilmesinden sonra harbin Rusya için em-

16

peryalist karakterini kaybettiğine, devrimi ve elde edilen hürriyetleri gerici Alman ve Avusturya-Macaristan krallıklarına karşı savunmak gerektiğine samimi olarak inanıyordu. Menşevikler ve Es'er-ler bu şiarla yığınları düpedüz aldatıyorlardı. «Devrimci Savunma»yı Lenin Rus devrim hareketinin en büyük düşmanı sayıyordu. Bolşevikler, uzlaşmacılık politikasının, «Devrimci Savunma» ideolojisinin içyüzünü açığa vurmaya, Es'er-leri ve Menşevikler! izole etmeyi, geniş ve devamlı bir açıklama yoluyla yığınları kazanarak Sovyetlerde çoğunluğu sağlamayı başlıca ödev edindiler.

24 Nisan (7 Mayıs) günü açılan Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin VII. Konferansı, sosyalist devrim hakkındaki bütün meselelerde Lenin'in taktik hattını kabul etti. Memlekette gelişmekte olan sosyalist devrim şartları içinde toplanan bu konferansta Bolşevik Partisinin 80 bin üyesi temsil ediliyordu. Konferans, Rusya'nın sosyalist devrim için daha olgunlaşma-dığı yolundaki Menşevik anti-Marksist görüşleri reddederek, işçi sınıfını burjuva-demokratik devriminden sosyalist devrime geçmek için mücadeleye çağırdı. Bolşevikler «Bütün iktidar Sovyetlere!» şiarıyla fabrikalarda, Sovyetlerde, askerler, bahriyeliler ve köylüler arasında etkilerini arttırmak, yığınları kazanmak, işçi sınıfının köylülükle ittifakını sağlamak için geniş bir faaliyete geçtiler. Petrograd meydanlarında mitinglerin, gösterilerin ardı arkası gelmiyordu. Dışişleri Bakanı Milukof'un, Geçici Hükümetin «Son zafere kadar harbe devam» edeceği, Çarlık zamanında bağlanan ittifaklara bağlı kalacağı hakkındaki notasına karşı, Petrograd işçi ve askerlerinin yeniden hızlanan gösterileri memlekette politik buhrana yol açtı. Geçici Hükümetin durumu sağlam olmaktan çok uzaktı. Reel kuvvet burjuvazide değil, işçiler ve askerlerde idi. Petrograd Sovyet'i, istese, her an iktidarı ele alabilirdi. Fakat Sovyetlerde çoğunluğu ellerinde tutan Es'er ve Menşevik Partileri Geçici Hükümeti destekliyorlardı. 3 Haziran (16) 1917'de bütün Rus işçi ve asker Sovyetlerinin I. Kongresi açıldı. Bolşevikler Kongrede azınlıkta idi.

17

Kongre delegelerinin çoğunluğu Es'er - Menşevik uzlaşıcı karar suretini kabul etti. Bolşevikler uzlaşıcıların ihanet politikasını açığa vurdular. Lenin, Kongrede iki defa söz almıştı. 18 Haziranda (1 Temmuz) Petrograd'da 400 bin işçi ve asker, Bolşeviklerin «Bütün iktidar Sovyetlere!» şiarıyla büyük bir gösteri yaptılar. Halkın barış isteğine rağmen, cephede girişilen Haziran taarruzunun başarısızlığa uğraması yığınları büsbütün galeyana getirdi. Memleketin birçok şehirlerinde yeniden büyük gösteriler başladı. 3-4 Temmuz (16-17) günlerinde Petrograd'da gösterilere katılan 500 bin işçi ve asker üzerine subay ve subay

adayları tarafından ateş açıldı; nümayişçiler 400 ölü ve yaralı verdi. Bu gösteriler iktidar meselesinin barış yoluyla çözülmesi için devrimci yığınların son denemeleri idi.

Temmuz olaylarından sonra memlekette politik durum tamamıyla değişti. Çifte iktidar sona erdi; gerici, karşı-devrimci burjuvazinin ortaksız egemenliği kuruldu. Sovyetler, başlarındaki Es'er ve Menşevik idareleriyle birlikte Geçici Hükümetin uydusu haline gelmişlerdi. Karşı-devrim Es'er ve Menşevik liderlerinin aktif iştirakiyle saldırıya geçti. Takip ve tevkifler devri başladı. Lenin, gizlenmek, illegal duruma geçmek zorunda kaldı. Devrimin barış dönemi sona ermişti.

Yeni şartlar yeni bir taktiği gerektiriyordu. 26 Temmuzda (8 Ağustos), 240 bin parti üyesini temsil eden Rus Sosyal Demokrat işçi (Bolşevik) Partisinin VI. Kongresi açıldı. Kongre Lenin'in işaretiyle «Bütün iktidar Sovyetlere!» şiarını geçici bir zaman için bir tarafa bıraktı ve partiyi proletaryanın en fakir köylülükle birlik halinde iktidarı alması için silâhlı ayaklanma hazırlığına yöneltti. Kongre, partinin ekonomik plâformunu görüşerek kabul etti. Bu plâformun en önemli hükümleri: Pomeşçik topraklarına el konması, bütün toprakların, bankaların, büyük endüstrinin millileştirilmesi, üretime, kurumlara işçi kontrolü konması, şehir ve köy arasında iyi ve doğru mübadelenin organize edilmesi v.s. idi.

18

Altıncı Kongre Oktobr silâhlı ayaklanmasına hazırlık kongresi idi. Kadet Partisinin (Meşrutî Demokrat Parti) yönettiği burjuva-pomeşçik karşı-devrimi, vatandaş harbine yol açıyordu. Burjuvazi devrimci kuvvetleri ezmek ve memlekette askeri bir diktatörlük kurmak amacıyla Başkomutan Kornilof'un idaresi altında karşı-devrimci bir komplo tertiplemedi. 25 Ağustos (7 Eylül) günü Kornilof özel olarak seçilmiş karşıdevrime! birlikleri Petrograd üzerine sürdü. Bolşevik Partisi, işçileri, askerleri ve bahriyelileri mukavemete çağırdı ve bunu teşkilâtlandırdı. Petrogradı savunmaya koşan işçi kızıl muhafızları 60 bin kişi idi. Kornilof ayaklanmasının bozguna uğratılması, Bolşeviklerin Sovyetlerdeki etkisini önemli derecede arttırdı; karşıdevrime! kampı dezorganize ederek zayıflattı; burjuva-pomeşçik egemenliğinin yıkılmaya mahkûm olduğunu gösterdi. Böylece, devrim hareketinde yeni bir devir, hücum devri başladı.

Rusya'nın ekonomik durumu perişandı. Geçici Hükümetin politikası memleketi kaçınılmaz bir milli felâkete sürüklüyordu. 1917'de sanayiın toplam üretimi 1916 yılına nispetle %36,5 azalmıştı. Burjuvazi kitlevi lokavtlara, sabotajlara girişti. Sonbaharda Ural'da, Donbas'ta ve diğer sanayi merkezlerinde bütün sanayi işletmelerinin % 50 si çalışmalarını durdurdular.

Kitlevi işsizlik başladı. Eşya fiyatları 1913 yılına nispetle birkaç misli arttı; işçilerin reel iş ücretleri aynı yıla nispetle % 57,4 düştü. Ulaştırma imkânlarının azalması, pomeşçiklerin, kulakların sabotajları ve fiyatlara konan narkla tahıl satmak istememeleri yüzünden, Petrograda, Moskova'ya tahıl getirmek zorlaştı, kıtlık başladı. Harp masrafları hızla artıyordu. Hükümet kâğıt para emisyonuna ve yeni istikrazlara başvurdu. 1917 sonbaharında Çarlık hükümetinin genel borçları 41,6 milyar rubleye yükselmişti. Bunun 14,8 milyar rublesi dış borçlardı.

Harp şartları içinde memleketin üretici güçlerinin yıkıma uğraması, mali iflâs, başlayan kıtlık, 1917 sonbaharında Rus

19

proletaryasının mücadelesini büsbütün genişletti ve sertleş-tirdi. 1917 Eylül ve Ekim aylarında Donbas kömürcüleri, Ural madencileri, Baku petrol işçileri, İvanovoznesensk bölgesi dokumacıları, demiryolcular grev ilân ettiler. Grevler birçok yerlerde işçilerin fabrika yöneticilerini işbaşından uzaklaştırmaları, üretimi kendi kontrolleri altına almaları ve sekiz saatlik işgünü uygulamalarıyla sonuçlanıyordu. Petrograd ve Moskova proletaryası bütün Rusya'da işçi hareketine öncülük ediyordu.

İşçi sınıfının devrimci mücadelesi köylünün geniş ve güçlü demokratik hareketiyle başbaşa gidiyordu. Birçok yerlerde köylüler pomeşçik yurtluklarını ve çiftliklerini zaptetmeye başladılar. Bu çeşit olaylar köylerde durmadan artıyordu. 1917 Ağustosunda 440, Eylülde ise 958 olay kaydedilmişti. Köyde toprak için mücadele devrimci bir savaş niteliğini aldı.

Petrograd garnizonunun, Kuzey ve Batı cephesinin, Baltık Donanmasının ana kitlesi devrim tarafına geçti. Milli bölgelerde ezilen halkların kurtuluş hareketleri alabildiğine genişliyordu. Küçük burjuva partilerinde çözülme başladı. Es'er Partisi ikiye ayrıldı; parti içinde bir sol kanat meydana geldi; «Sol» Es'er-ler Partisi kuruldu. Bolşevik Partisinin devrimci halk arasındaki nüfuzu alabildiğine genişledi, kuvvetlendi.

Sovyetlerin kuvvetlenme dönemi başladı. Memleketin her yerinde Sovyetler Bolşeviklerin görüşünü destekliyorlardı.(1) Artık bu halk teşkilâtlarında çoğunluk Bolşevikler tarafını tutuyordu. Gelişen buhran şartları içinde Bolşevik Partisi «Bütün iktidar Sovyetlere!» şiarını yeniden öne sürdü. Bu

O Sovyetler (İşçi-Köylü Delegeleeri Sovyetleri) : İşçi-Köylü Delegeleeri Sovyetleri Rusya'da ilk defa 1905-1907 Devrimi sıralarında, proletaryanın politik yığın örgütleri ve ayaklanma organları olarak doğdu. 1917 Şubat Devrimi sıralarında işçi-asker, işçi-köylü delege

Sovyetleri yeniden kuruldu. Lenin, 1905-1907 ve 1917 Şubat Devrimlerinin tecrübelerini göz önünde tutarak, Rusya’da proletarya diktatörlüğü politik sekli için Sovyetler Cumhuriyetinin en uygun olacağı hükmüne vardı. Bu, 1917 Oktobr Devrimi'nin ve Sovyet iktidarının zaferinde çok büyük bir etken oldu. Sovyetler Birliğinin politik temelini teşkil eden devlet egemenlik organları Emekçi Delege Sovyetleridir.

20

şiarın muhtevası tamamıyla değişmişti. Bu artık egemenliğin Bolşevikler tarafından yönetilen Sovyetlere geçmesi için Geçici Hükümete karşı bir ayaklanma şiarı olmuştu ve proletarya diktatörlüğünün kurulması anlamını taşıyordu.

Kitlelerden tecrit edilen Geçici Hükümet sürekli bir buhran geçiriyordu. Burjuvazi, iktidarı elinde tutma çabasıyla 1 (14) Eylülde Rusya’yı cumhuriyet ilân etti; memleketi idare etmek için başında Kerenski'nin bulunduğu beş kişilik bir direktuvar (1) kurdu. Es'er-lerin, Menşeviklerin elindeki Merkezi icra Komitesi 14 (27) Eylülde bütün Rusya demokratik danışma toplantısını tertipledi. Bu toplantı, gittikçe yükselmekte olan devrim hızını azaltmak, halkı aldatmak amacıyla geçici bir Cumhuriyet Konseyi (bir çeşit parlâmento) kurdu. Bolşevikler bu geçici parlâmentoyu boykot ettiler; silâhlı ayaklanmaya ve İkinci Sovyet Kongresinin hazırlığına başladılar. Menşeviklerin ve Es'er-lerin Rusya’yı sosyalist devrimden burjuva parlâmentarizmine doğru yöneltme çabaları başarısızlığa uğradı. Memlekette devrim buhranı gelişmiş, proletaryanın iktidarı ele alması için elverişli bir devrim durumu meydana gelmişti. Lenin, Sosyal Demokrat İşçi (Bolşevik) Partisi Merkez Komitesine, Petrograd ve Moskova Parti Komitelerine yazdığı mektuplarda bunu açıkça belirtiyordu. 12-14 (25-27) Eylülde Lenin şöyle yazıyordu: «Her iki başkentte (Moskova ve Petrograd) işçi ve Asker Sovyetlerinde çoğunluğu elde eden Bolşevikler devlet egemenliğini ele alabilirler ve almalıdırlar. Alabilirler, çünkü her iki başkentte halkın devrimci elemanlarının aktif çoğunluğu, yığınları kendilerine çekmeye, düşmanın mukavemetini kırmaya, onu bozguna uğratmaya, iktidarı ele almaya ve elde tutmaya yeter.»

10 (23) Ekimde Rus Sosyal Demokrat işçi (Bolşevik) Partisi Merkez Komitesi'nin toplantısı, Finlandiya'dan gizlice Petrograda gelen Lenin'in başkanlığında açıldı. Lenin uzun

(1) Direktuvar: Bir grup tarafından yönetilen hükümete verilen ad. Büyük Devrimde, 1795—99 yılları arasında Fransa’yı idare eden hükümet.

bir konuşma yaptı. Silâhlı ayaklanma üstüne sunduğu karar tasarısı kabul edildi.

Ayaklanmanın politik yönetimi için Merkez Komitesi'nde Lenin'in başkanlığında bir Politik Büro kuruldu; 12 (25) Ekimde Petrograd Sovyet'inde bir Askeri Devrim Komitesi teşkil edildi. Bu komite silâhlı ayaklanmayı hazırlayan legal bir kurmay kurulu idi. Silâhlı ayaklanma hazırlığı için çalışmalar doğrudan doğruya Lenin'in yönetimi altında geçiyordu. Askeri Devrim Komitesi, Petrograd Garnizonu askerî birliklerine, başkent ve illerin en önemli noktalarına komiserler gönderdi ve içinde yüz bin tüfek bulunan Petrograd kalesi silâh deposunu kontrolü altına aldı. Kızıl Muhafız kolları kuvvetlendirildi ve silâhlandırıldı. Ordunun ve donanmanın devrimci birlikleri savaşa hazır duruma getirildi.

Gizli bir evde kalan Lenin, 24 Ekim (ö Kasım) günü Rus Sosyal Demokrat işçi (Bolşevik) Partisi Merkez Komitesi üyelerine bir mektup yazarak, silâhlı ayaklanmaya başlanması direktifini verdi. Bu mektupta Lenin şöyle diyordu: «Durum son derece kritiktir. Apaçıktır ki, şimdi ayaklanmada gecikme artık gerçekten de ölüme eşittir.»

24 Ekim (6 Kasım) gece geç vakit, Lenin, Bolşevik Partisi Merkez Komitesinin, Petrograd Sovyet'inin ve Askeri Devrim Komitesinin bulunduğu Smolni'ye (1) geldi. Başlayan silâhlı ayaklanmanın yönetimini doğrudan doğruya ele aldı. Başkentte harekât bütün gece (6-7 Kasım gecesi) devam etti. Lenin'in plânına uygun olarak, Petrograd'ın en önemli noktaları işçi, asker ve bahriyeli birlikleri tarafından sistemli bir şekilde birer birer ele geçirildi. Devrim tarafına geçen bütün Baltık Donanması, başkente yirmi binden fazla silâhlı bahriyeli ve 22 harp gemisi daha göndermişti. 25 Ekim (7 Kasım)

(1) Smolni: Petrograd'ın mimari anıtlarından biri sayılan bu bina o zamanlar asilzadelerin çocuklarının devam ettiği kız enstitüsü idi. 1917 Ağustosunda buraya Petrograd Sovyet'i ve bütün Rusya Sovyetleri Merkezi icra Komitesi yerleşti. Bolşevik Partisi Grubu da burada çalışıyordu. Lenin'in bu binada devrimi yönettiği günlerde çalıştığı ikinci kattaki 86 numaralı mütevazı oda şimdi müzedir.

sabahı Geçici Hükümetin bulunduğu Kışlık Saray'ı (1) ve geçici parlamentonun toplandığı Mariinski Saray'ını ele geçirmek için harekâta başlandı. Kızıl Muhafız Kolları ve bahriyeli

birlikleri bu saraylar üzerine yürümeye başladılar. Kerenski'nin askerî kurmayının, karşı-devrim kuvvetlerini seferber etme ve kendilerine bağlı birlikleri başkente çekme çabaları boşa gitti.

25 Ekim (7 Kasım) sabahı saat 10-da Petrograd fiilen devrimci kuvvetlerin elindeydi. Aynı saatte Askeri Devrim Komitesi halka hitaben bir çağrı yayınladı. Lenin'in kaleme aldığı bu çağrıda, Geçici Hükümetin devirildiği, iktidarın Askerî Devrim Komitesi'nin eline geçtiği bildiriliyordu.

Gündüz saat 14,35-de Smolni'de Petrograd Sovyet'inin toplantısı açıldı. Lenin, Sovyet egemenliğinin ödevleri üstüne bir rapor sundu. Akşam saat 21,40-da «Avrora» kruvazörünün topları gürlemeye başladı. Mukavemette ayak direyen Kışlık Saray'a hücum başlamıştı. Gece saat 2,10-da Kışlık Saray ele geçirildi, Geçici Hükümet tevkif edildi (Kerenski önceden kaçmıştı).

25 Ekim (7 Kasım) akşamı saat 22,45-de Smolni'de bütün Rusya Sovyetlerinin II. Kongresi açılmıştı. Kongrede, Geçici Hükümetin devirildiği, Sovyetlerin iktidarı ele aldığı ilân edildi. Lenin'in raporu üzerine, Kongre, harpten devrimci bir çıkış yolu açan, Sovyet devletinin barışçı dış politikasına sarsılmaz bir temel koyan «Barış Buyrultusu»nu, ve pomeşçik mülkiyetinin kaldırılması için milyonlarca köylünün beslediği emelleri dile getiren «Toprak Buyrultusu»nu kabul etti. Kongre bir Merkezi icra Komitesi seçti ve ilk Sovyet hükümetini, Lenin'in başkanlığındaki Halk Komiserleri Konseyini kurdu.

Başkentte silâhlı ayaklanmanın zaferi üzerine, Moskova'da da partinin savaştı merkezinin doğrudan doğruya idare

(1) Kışlık Saray: 1754-62 yıllarında kurulmuş olup, Rus mimarisinin en güzel yapıtlarından biridir. Rus Çarları bu sarayda otururlardı. Yapı halen Leningrad'ın ünlü Ermitaj Müzesi'dir.

23

ettiği ayaklanma başladı. Devrimci kuvvetler burada karşıdevrimin örgütlediği sert bir askerî mukavemetle karşılaştılar. Çetin savaşlar bir hafta sürdü. Petrograd Kızıl Muhafızları, Baltık bahriyelileri ve diğer işçi merkezlerindeki Kızıl Muhafız Birlikleri Moskova işçilerinin yardımına koştu. Karşı-devrimciler teslim oldular. Kremlin ele geçirildi. Moskova'da Sovyet egemenliği kuruldu.

Petrograd'da ve Moskova'da Sovyet egemenliğinin kurulması ve bütün Rusya Sovyetlerinin II. Kongresinin tarihî kararları bütün memlekette Sovyet egemenliğinin zafer dalgalarının yayılmasına başlangıçtı. 7 Kasımdan 14 Kasım'a kadar kuzey ve merkezî sanayi bölgelerinde,

Ural'da, Povoljiye'de (1) Donbas'da, Belorusya'da, Pribaltık'ta (2), Kuzey Asyada Sovyet egemenliği kurulmuştu.

2 (15) Kasımda Sovyet hükümeti, Rusya'daki milletlerin haklarına dair deklrasyonu yayınladı. Bu deklrasyon Rusya'daki bütün halkların eşitliğini, egemenliğini, kendi kaderlerini serbestçe tâyin etme hakkını tanıdı; milli-dini imtiyazların ve sınırlamaların kaldırıldığını ilân etti. Oktobr Devrimi, Rusların «Halklar zindanı» dedikleri arlık Rusya'sındaki ezilen milletleri kurtuluşa kavuşturdu. Finlandiya ve Polonya'ya milli bağımsızlık verildi. Rusya'daki milli bölgelerin emekçileri, Rus işçi sınıfının öncülüğünde, sosyal ve milli ezgiye karşı, Sovyet egemenliğinin kurulması uğrunda kahramanca savaştılar. 1917 Ekim (Kasım) ve 1918 şubat dönemi içinde sosyalist devrim bütün memlekete yayıldı: 31 Ekimde (13 Kasım) Baku'de, 1 (14) Kasımda Taşkent'te, 18 Kasımda (1 Aralık) Vladivostok'ta Sovyet egemenliği kuruldu. 11 (24) Aralıkta bütün Ukrayna Sovyetlerinin 1. Kongresi, lkede Sovyet egemenliğini ilân etti ve Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin temelini attı.

(1) Volga boyu.

(2) Baltık bölgesi.

24

Sömürücü sınıfların direnişi kırılmış, karşı-devrimci generallerin isyanları etin savaşlarla bastırılmıştı. Devrimin ocağı, Rusya'nın sanayi, kültür ve politik merkezlerini, Moskova'yı ve Petrogradı içine alan Merkez Rusya idi.

Devrimden sonra

İktidarı ele geçirdikten sonra işçi sınıfının ve onun partisinin önünde, Oktobr Devrimi'nin kazanımlarını koruyabilecek, memlekette sosyalizm kuruluşunu rgtleyebilecek yeni bir devlet, Sovyet devletini kurma devi duruyordu. Oktobr Devrimi, burjuva-pomeşçik egemenliğini devirerek, eski devleti, onun ordusunu, polisini, mahkemelerini ve bütün bürokratik cihazını dağıttı. Tarihte eşi olmayan yepyeni bir devlet, işçi-köylü devleti kuruldu. Halk Komiserleri Konseyi, bir proletarya diktatörlüğü şeklini alan Sovyetlere, Askeri Devrim Komitelerine, fabrika komitelerine, Kızıl Muhafız birliklerine, devrimci askeri birliklere, Baltık bahriyelilerine dayanarak çalışmalara başladı. Sovyet hükümeti proletarya güvenlik

organlarını, işçi-köylü Kızıl Ordusunu, işçi-köylü Kızıl Donanmasını kurdu. Sosyal hayatın bütün alanlarında zümre imtiyazları, hak eşitsizlikleri kaldırıldı. Kadınlara tam bir hak eşitliği tanındı.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi sömürü ve ezgi düzenini yıktı. Proletarya ücretli kölelikten kurtulmak için savaşmıştı. Fabrikaların sahibi oldu. Bütün yeraltı ve yerüstü zenginlikleri halkın mülkiyeti haline getirildi, ürünlerin dağıtımını işçi kontrolü altına alındı. Devlet bankası daha devrimin ilk günü Sovyet egemenliğinin eline geçmişti. Çok geçmeden bütün özel bankalar millileştirildi. Ekonominin kilit noktalarında üretim araçları kamulaştırıldı. Böylece, sosyalizmin ekonomik temeli atıldı.

Sovyet egemenliği Çarlık hükümetinin ve Geçici Hükümetin yaptığı iç ve dış borçlanmaları iptal etti; memleketi ve

25

halkı, köleleştirici mali bağımlılıktan kurtardı. Dış ticaret işçi-köylü hükümetinin tekeli altına girdi. Üretim araçlarının bütün halkın malı haline gelmesiyle eski kapitalist üretim sistemi yıkıldı, sanayide sosyalist sektör meydana geldi. Bu sektörde burjuva üretim ilişkileri yok edildi, yeni sosyalist üretim ilişkileri doğdu.

Tarımda dönüşüm «Toprak Buyruktusu»nun uygulanmasıyla başladı. Pomeşçiklere, Çarlık ailesine, manastırlara ait 160 milyon hektardan fazla toprak parasız olarak köylülere dağıtıldı. Toprağın, sanayinin, ulaştırma araçlarının millileştirilmesi, tarımın adım adım sosyalizm yoluna geçmesi şartlarını yarattı.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi Rusya'yı kanlı emperyalist harbinin uçurumundan çıkardı. Sovyet hükümetinin ilk buyruktusu «Barış Buyruktusu» idi. Memleket sömürücü sınıflar eliyle sürüklendiği milli bir felâketten kurtuldu.

Politik ve ekonomik dönüşümlerle birlikte kültür alanında da devrimci dönüşümler gerçekleştirildi. Okullar, üniversiteler, kütüphaneler, tiyatrolar, müzeler halkın kolaylıkla girebileceği yerler oldu; yaşlılar arasında okuma-yazma bilmezliğe son verilmesi için ilk adımlar daha devrimin başlangıcında atılmıştı.

Oktobr'un kızıl bayrağı bütün Rusya'da dalgalanıyordu. Sovyet egemenliğinin önüne, devrimin kazanımlarını savunmak, sömürücü sınıflara karşı tam zaferi sağlamak, sosyalist dönüşümleri gerçekleştirmek gibi bileşik ve zor meseleler çıkıyordu. Emekçiler, Sovyet egemenliğinin kendi öz menfaatlerini, öz emellerini dile getirdiğini fiiliyatta gördüler. Köklü dönüşümler halkta kudretli bir devrimci enerji uyandırdı.

Sosyalist cumhuriyet bütün kuvvetlerini barış içinde kalkınmaya yöneltti. Fakat yeni Sovyet devletini yok etmek isti-yen sınıf düşmanları, onun kalkınma plânlarının önüne dikildiler. Milletlerarası emperyalizm Sovyet Cumhuriyetine karşı silâhlı mücadelenin teşkilâtçısı olarak ortaya çıktı. Sosyalist

26

Devrimi boğmak için Almanya, İngiltere, Fransa, Birleşik Amerika, Japonya ve diğer emperyalist devletler birleştiler ve Sovyetlere saldırdılar. Emperyalist müdahalecilerin, karşı-devrimci Beyaz Orduların saldırıları, Es'er-lerin, Menşeviklerin, burjuva partileri kalıntılarının karşı-devrimci isyanları ve komploları ile birleşti. Devrilen sömürücü sınıflar ve milletlerarası emperyalizm yeni toplum düzenine karşı azgınca bir saldırıya giriştiler. Sovyet halklarına bin bir felâket ve ıstırap getirdiler. Emekçi yığınlar, karşı-devrimin silâhlı çıkışlarına ve emperyalizm saldırılarına karşı devrimin kazanımlarını savunmak için silâha sarıldılar. Müdahalecilerle, Beyaz Ordularla savaşlarda, Vatandaş Harbinin ateşleri içinde devrim ordusu, emekçiler ordusu, Kızıl Ordu doğdu. Memleketin kuvvetlerini düşmana karşı seferber etmek için İşçi-Köylü Savunma Konseyi kuruldu. Lenin, Konseyin başında bulunuyordu. Sosyalist yurdu savunarak savaşan halk kitlevi kahramanlıklar gösterdi, kendi içinden büyük komutanlar, efsanevi kahramanlar çıkardı. Müdahalecilerin ve Beyaz Orduların bütün saldırıları suya düşürüldü, ezildi, devrim dâvası zafere ulaştı. Sosyalist Rusya'daki bütün milletlerin, halkların emekçileri Sovyet egemenliği uğrunda, özgürlük ve komünist toplum uğrunda fedakârca savaştilar, işçi ve köylü birliği, devrimin kurtuluşa kavuşturduğu bütün halklar arasında birlik, Vatandaş Harbinde gelişti ve kuvvetlendi. Zafer, Sovyet egemenliğinin yaşama gücünü ve sağlamlığını ortaya koydu. Sovyet işçi ve köylüleri emperyalizmin silâhlı kuvvetlerine ve Beyaz Ordulara karşı verdikleri çetin savaşlarda milletlerarası proletaryadan ve dünya emekçilerinden kardeşçe destek gördüler. Birçok memleketlerde «Sovyet Rusya'dan elini çek!» komiteleri kuruldu. Yeni Sovyet Cumhuriyetini destekleyici yığmsal eylemler milletlerarası kapitalin hareketini kösteklemişti. Vatandaş Harbi cephelerinde Rusya dışındaki milletlerden binlerce enternasyonalist gönüllü, bu arada Türk gönüllüleri, Oktobr Devrimi düşmanlarına karşı

27

Kızıl Ordu saflarında savaştılar. Türk halkının fedakâr ve kahraman oğlu, ilk Türk komünisti ve Türkiye Komünist Partisinin kurucusu Mustafa Suphi, Birinci Dünya Harbinde Çarlık Rusya'sına esir düşmüş ve Ekim Devrimi ile hürriyete kavuşmuş gönüllü Türk asker ve sivillerini teşkilâtlandırarak başlarına geçmişti. Bu Türk gönüllüleri, Vatandaş Harbi cephelerinde Sovyet vatandaşları ile omuz omuza savaşarak, kanlarını seve seve dökerek, Sovyet egemenliğini savundular. Ekim Devrimi'ne katılan bu eski Türk esirleri, Türkiye'nin emperyalistler tarafından istilâsı sıralarında memlekete koştular, istilâcılara karşı milli kurtuluş hareketini teşkilâtlandırmakta büyük rol oynadılar; cephe ve cephe gerisi savaşlarında Türk işçi ve köylülerine, Türk aydınlarına fedakârlık, kahramanlık, yurtseverlik örneği oldular.

Emekçilerin enternasyonal dayanışması sosyalist devrim ateşleri içinde tarihi bir imtihan verdi.

Sovyet egemenliğinin ilk yıllarının tecrübesi şunu gösteriyor ki, devrilen sömürücü sınıflar kaybettikleri mevzileri geri almak için her araca başvuruyorlardı. Zafer kazanan halkın, devrimle elde ettiği kazançları silâh elde savunmaya, sömürücülerin mukavemetin! kırmaya her zaman hazır bulunması gerekir. Sömürücülerin zora ve şiddete başvurmalarına karşı devrimci zor ve şiddet sosyal kurtuluşu için savaşan bir halkın en kutsal hakkıdır.

Dünya emperyalizminin birleşmiş kuvvetlerinin yenilmesi ve iç karşı-devrimin tam bir bozguna uğratılması, yalnız sosyalist Rusya'nın kaderi için değil, aynı zamanda başka memleketlerin emekçilerinin kurtuluş mücadelesi için de büyük bir önem taşıyordu.

Ekim Devrimi'nin tarihî önemi

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin evrensel-tarihi zaferinin ilhamcısı ve organizatörü, başında Lenin'in bulunduğu Sovyetler Birliği Komünist Partisi'dir. Bu parti, genel demok-

28

ratik hareketin barış için, köylü demokratik hareketinin pomeşçik topraklarını ele geçirmek için, ezilen halkların milli kurtuluş hareketinin milli eşit haklılık için, işçi sınıfı sosyalist hareketinin burjuvaziyi devirmek ve proletarya diktatörlüğünü kurmak için açtıkları mücadeleyi tek bir ana mecrada birleştirmekte olağanüstü bir yetenek ve ustalık gösterdi. Devrimin öncüsü ve itici gücü Rus proletaryası idi. Çetin ve sert mücadelelerde çelikleşmiş olan Rus proletaryası Bolşevik Partisinin önderliğinde olgun bir politik şuur ve teşkilâtlılık

örneği verdi. Ve her türlü ezgiye karşı mücadelede kırılmaz bir direnme gücü gösterdi. Emekçi köylüyü ortak düşmana karşı mücadeleye çekmesini bildi; Rus halkının devrimci geleneklerini somutlaştırdı; her zaman enternasyonalist bir sınıf olarak ortaya çıktı. Kapitale karşı ilk savaşın kızıl bayrağını, I. Enternasyonalin, Paris Komünası kahramanlarının bayrağını daima yükseklerde tuttu. İşçi sınıfının fakir köylülerle ittifakı ve bu ittifakta işçi sınıfının yönetici rolü sosyalist devrimin kesin kuvveti oldu. Batıda ve Doğuda, büyük bir işçi hareketinin ve genel demokratik hareketlerin hüküm sürmesi, bütün memleketlerdeki işçilerin, emekçilerin derin sempatisi ve aktif yardımları Oktobr Devrimi'nin zafer yolunda gelişmesini önemli derecede etkiledi.

Proletarya devrimine giden yolu bilimsel sosyalizm teorisi gösterdi. Dünya proletaryasının önderleri Marks, Engels, Lenin, toplumun gelişme kanunlarının esaslı bir çözümlemesini yaptılar, kapitalizmin derin çelişkilerini ortaya koydular, sosyalist devrimin zorunluğunu ispat ettiler. Tarihin, işçi sınıfını, diğer emekçi yığınlarla sıkı işbirliği halinde ve devrimci partinin yönetimi altında, kapitalizmi yıkmaya ve sosyalizmi kurmaya çağırdığını gösterdiler.

Sağlam bir Marksizm-Leninizm temeli üzerindeki sınıf mücadelesi sürecinde Rusya'da yepyeni bir proletarya partisi, Bolşevik Partisi doğdu ve gittikçe kuvvetlendi. Bu parti, ilk defa olarak, bilimsel sosyalizmi kitlevi işçi hareketiyle

29

birleştirdi, proletaryanın iktidarı ele geçirmesi için her yönden hazırlandı. Nesillerin yetiştirdiği en namuslu, en uyanık, en yiğit ve fedakâr devrimcileri saflarına aldı. Emekçilerin devrimci mücadelelerinin tarihî tecrübelerini yaratıcı bir şekilde kavramasını bildi. Rus proletaryasına demokratik ve sosyalist devrimin ilmi bir programını verdi, onu politik bakımdan teşkilâtlandırdı, Çarlığa ve kapitalizm düzenine karşı mücadeleye kaldırdı. Bolşevik Partisinin politikası işçi sınıfının ve bütün emekçilerin en köklü menfaatlerini yansıtıyordu. Bunun içindir ki, halkın büyük çoğunluğunca tutuldu ve desteklendi.

Tarihin en büyük devrimini yöneten bu partinin başında büyük düşünür ve devrimci Vladimir İliç Lenin vardı. Devrimin fikir kaynağı ve teşkilâtçısı o idi. Bütün şuurlu hayatını işçi sınıfının devrimci mücadelesine veren Lenin, emperyalizm devriminin yeni tarihî şartları içinde Marksizm! yaratıcı bir şekilde geliştirdi. Onun sosyalist devrim teorisi bilimsel komünizme muazzam bir katkı olmuştu. Bu teori, partiyi, işçi sınıfını burjuvazinin egemenliğine karşı politik iktidar için mücadelede fikirle silâhlandırdı. Lenin, Marks'ın ve Engels'in öğretisine dayanarak sosyalizm ve komünizm kuruluşunun en önemli teorik ve pratik problemlerini

işledi. Lenin'in fikirleri toplumun yeni baştan kurulması uğrunda savaşıyan yeni yeni kuşaklara ilham kaynağı oldu. Leninizm devrimci düşüncenin ve devrimci eylemin her zaman canlı bir kaynağıdır. Lenin'in adı doğan yeni dünyanın sembolüdür.

Muhtevası, özü bakımından bir proletarya devrimi olan Ekim Devrimi aynı zamanda derin ve köklü bir halk devrimi idi. Ekim Devrimi'nin halkçı karakterinin en önemli, en esaslı ifadesi, işçi sınıfının köylülerle ittifakı, bütün milletlerin emekçilerinin zalimlere karşı birlikte mücadelesi ve kardeşçe işbirliği olmuştu. Bolşevik Partisi, işçi sınıfı ile köylülerin ittifakına dayanarak, çeşitli devrim akımlarını bir mecrada birleştirmeyi ve tek bir amaca yönelmeyi başardı. Bu sayede, Ekim Devrimi, ana sosyalist ödevlerle birlikte

30

demokratik gelişmenin geciktirilmez meselelerini radikal bir şekilde çözdü.

Sosyalist devrimi, «Aktif ihtilâlcilerin düzenlediği bir komplo, tepeden inme bir hükümet devirmesi değil, başında Marksçı-Leninci bir parti bulunan işçi sınıfının, milyonların hareketi ve mücadelesidir. Lenin'in partisi, 1917-de tarihi inisiyatifin, sınıf kuvvetleri oranının ve zamanın konkre özelliklerinin doğru olarak hesaplanmasına parlak bir örnektir. Parti, devrimin ayrı ayrı aşamalarında çeşitli ve esnek taktikler kullandı. Legal ve illegal mücadele araçlarından faydalandı; onları birleştirmesini, bir şekilden diğerine ustalıklarla geçmesini bildi. Leninizm'in strateji ve taktiğini sosyal-demokrat reformizminden ve küçük burjuva avantürizminden ayıran başlıca özellik buradadır.

Yeni sosyalist devletin derin devrimci, demokratik niteliği, Sovyet iktidarının daha ilk buyruğlarında açıkça kendini gösteriyordu.

Lenin, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin milletlerarası önemi üzerinde dururken, bunun iki yönünü ele alır: Başka memleketlerdeki devrim hareketleri üzerindeki etkisini ve Rus devriminin ana niteliklerinin milletlerarası ölçüde tekrarlanması zorunluğunu belirtir.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin bütün ana meseleleri milletlerarası bir önem taşır.

Ekim Devrimi'nin doğrudan doğruya etkisiyle, sömürülen, emperyalizmin boyunduruğu altında inleyen bütün insanlar dünyası harekete geldi. Avrupa'da bir sıra devrimler, işçilerin kitlevi devrimci hareketleri kapitalist âlemi temellerinden sarstı. Sömürge memleketlerin köleleştirilmiş halkları harekete geldiler. Rus Devrimi, işçilerin devrimci çıkışlarıyla milli kurtuluş mücadelelerinin emperyalizmi yıkabilecek bir güç haline gelmesine ve tek bir mecrada birleşmesine başlangıç oldu.

Oktober Devrimi kapitalizmin genel buhranının en parlak bir belirtisidir. Rus devrimi emperyalizmin zincirini kırmış, yeni sosyalist toplumun kurulması imkânlarını açmıştır. Em-

31

peryalizmin yeryüzünde başıboş egemenliğine son vermiştir. Sosyalizmin zafer bayrağı dünyanın altıda birinde dalgalanmaya başlamıştır.

Oktober Devrimi ile dünya iki kampa ayrıldı: Can çekişen kapitalizm kampı ve yükselmekte olan sosyalizm kampı. Oktober Devrimi insanlığa yeni bir devir, bütün sömürü şekillerinin ortadan kaldırılması devrini, komünizmin zafer devrini açtı.

Oktober Devrimi'nin büyük önemi, sadece dünya tarihinin gelişme sürecini hızlandırmasında değil, aynı zamanda bu devrimin ana niteliklerinin her memleketin sosyalist devriminde tekrarlanması zorunluğunu ortaya koymasındadır.

Oktober Devrimi, işçi sınıfının önderliğinde bir işçi-köylü birliği olmadan, proletarya diktatörlüğü kurulmadan, devrimin zafere ulaşmasının mümkün olmadığı gerçeğini ortaya koydu. Oktober Devrimi, proletarya diktatörlüğü hakkındaki Leninci prensiplerin Rusya'da klâsik bir şekilde gerçekleşmesidir. Lenin, proletarya diktatörlüğünü, Rus işçi sınıfının yalnız Rus köylülüğü ile değil, aynı zamanda Rusya'daki bütün milletler ve ileri memleketler proletaryasının ezilen sömürge halkları ile ittifakı olarak görüyordu. Lenin'in sosyalist devrim teorisinin bu ana prensipleri bütün memleketler için doğrudur.

Oktober Devriminin en büyük evrensel önemi, onun halka yalnız politik haklar sağlamakla kalmaması, varlıklı bir hayat için maddi şartları da yaratmasıdır.

Büyük Oktober Devrimi'nden sonra Sovyetler Birliğinde başlayan sosyalizm kuruluşunun teori ve pratiği milletlerarası proletarya için büyük bir önem taşır. Kapitalizmden sosyalizme geçiş yolunu ilk olarak açmak şerefi Sovyetler Birliğine aittir.

Oktober Devrimi, bütün dünyaya, her şeyden önce insanlığın yarısını teşkil eden bağımlı ülkelere ve sömürge halklarına milli meselenin çözümü için tek doğru yolu gösterdi.

32

Büyük Oktober Devrimi milletlerarası ilişkilerde yeni prensipler ilân etti. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin Programı'nda belirtildiği gibi: «ilk defa olarak, milletlerarası alanda büyük barış şiarını ortaya atan, milletler ve memleketler arası ilişkilerde yeni prensipler

uygulayan bir devlet oldu. insanlık, istilâcı harplere karşı, barış ve halkların güvenliği uğrındaki mücadelesinde sağlam bir destek buldu.»

Rusya’da sosyalist devrimin zaferi, Marksizm-Leninizm fikrinin gücünü, Bolşevik Partisinin strateji ve taktiğinin doğruluğunu açıkça ortaya koymuş ve bütün dünya emekçilerinin barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda mücadelesini kolaylaştırmıştır.

Milletlerarası ilişkilerde Oktobr Devrimi'nin ilân ettiği ve Sovyet hükümetinin dış politikada uyguladığı yeni prensiplerin en olumlu sonuçlarından birini Türk-Sovyet ilişkilerinde görmekteyiz.

Birinci Dünya Harbi arifesinde, Çarlık Rusya’sı, Fransa ve İngiltere gibi emperyalist memleketlerle Osmanlı İmparatorluğunu parçalamak üzere gizli bir anlaşma imzalamıştı. «Antant» devletleri, yani Fransa, İngiltere ve Rusya üçlüsü, Almanya, Avusturya ve İtalya’dan kurulu öteki üçlü emperyalist gruba karşı harbi kazandıklarında, Osmanlı İmparatorluğunu da aralarında paylaşacaklardı. Bu yağmada Çarlık Rusyasına İstanbul ve civarı düşüyordu.

Antant devletleri dört yıl süren kanlı bir boğuşmadan sonra üstün gelmiş, Amerika’yı da yanlarına alan İngiltere ve Fransa, Osmanlı İmparatorluğunu aralarında paylaştıktan başka, Türkiye’yi de parçalamak plânları ile topraklarımıza saldırmışlardı.

Fakat Antant'ın üçüncü ortağı Çarlık Rusya’sında, emperyalizmi ve kapitalizmi temelinden sarsan, dünya işçi ve ulusal kurtuluş hareketi için bir dayanak ve ümit kaynağı olan Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi başarılımış, başında Lenin'in bulunduğu Komünist Partisinin önderliğinde emekçiler iş-

33

başına gelmişlerdi. Çarlık Rusya’sına hâkim olan toprak beyleri ve büyük sermayeciler sınıfının iktidarı iç ve dış politik düzenleri ile devirilmişti.

Sovyet egemenliği, içte olduğu gibi, dış politikada da Marksçı-Leninci prensiplere dayanan bir politika yürütmeye başladı. Bu politikanın dış yönü, emperyalist harbe derhal son vermek, Çarlık Rusya’sının emperyalist devletlerle öteki halklara karşı bağladığı gizli açık bütün anlaşmaları bozmak, bütün halkların yararına âdil bir barış bağlamak, halkların emperyalizme karşı ulusal kurtuluş savaşlarını desteklemek ve sistemleri ayrı devletlerin barış içinde yan yana yaşamasını sağlamak oldu.

Bu sosyalist dış politika prensiplerinin ilk uygulandığı alanlardan biri de Türk-Sovyet ilişkileridir. Lenin, Sovyet hükümeti, Çarlık Rusya’sının, İngiltere ve Fransa ile bağladığı ve

İstanbul’la Boğazların Rusya’ya verilmesini öngören gizli anlaşmayı açıkladı ve yırttı. Bu, genç Sovyet devletinin, İngiliz, Amerikan, Fransız, İtalyan ve Yunan emperyalizmine karşı kurtuluşu ve ulusal egemenlik hakları için daha sonra silâha sarılacak olan Türk halkına ilk ve çok değerli yardımı ve ilham veren bir desteği oldu.

Türk halkı, Amerikan, İngiliz, Fransız, İtalyan ve Yunan işgaline karşı Anadolu Kurtuluş Harbine başladığı zaman, TBMM Başkanı M. Kemal, Lenin'den politik, ekonomik ve askeri yardım istedi. Lenin, iç düşmanın ve emperyalist devletlerin saldırılarına karşı bir ölüm-kalım savaşına girişmiş olan Sovyet halklarının silâha ve paraya büyük ihtiyacına rağmen, emperyalizme karşı kurtuluş ve bağımsızlık savaşına girişmiş olan halkımıza silâh, cephane ve para ile elinden gelen yardımı yaptı ve manen de politik alanda destekledi. Sovyetler Birliği Türkiye’yi tanıyan ilk devlet oldu.

16 Mart 1921-de, Moskova'da. Sovyetler Birliği ile Türkiye arasında bir Dostluk ve Kardeşlik Antlaşması imzalandı. Bu antlaşma, Çarlık Rusya’sı ile Sultanlık Türkiyesi arasında bağlanmış olan bütün eski anlaşmaları ortadan kaldırmış,

34

Türkiye ile Sovyetler Birliğinin bugünkü ortak sınırlarını çizmiştir.

Antlaşmanın giriş kısmında kaydedildiği gibi, her iki taraf, «Milletlerin kardeşliği ve halkların kendi kaderlerini kendilerinin tâyin etme hakkı prensiplerini paylaşarak, emperyalizme karşı mücadelede aralarında mevcut dayanışmayı, ve aynı suretle her iki halktan birinin karşılaştığı bütün zorlukların diğerinin durumunu kötüleştirdiği vakıasını kaydederek, aralarında karşılıklı menfaatlere dayanan ebedi ve kardeşçe samimi münasebetler, çözülmeyen bir içten dostluk kurmak arzu ve ilhamı ile bir antlaşma bağlamaya karar vermişlerdir ...»

Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliğinin kurtuluş ve kuruluş devrelerine rastlayan bu dostluk ve karşılıklı dayanışma uzun yıllar sağlam bir temel üzerinde devam etti ve gelişti. Emperyalistler, harpten, özellikle ekonomik bakımdan yıpranmış çıkan memleketimizin, ekonomik zorluklar içinde kısa zamanda bunalacağını, bu zorlukları yenemeyeceğini, Türkiye’nin çok geçmeden Osmanlı imparatorluğu gibi ellerine düşeceğini hesaplıyorlardı. Fakat emperyalistler, bir şeyi, Türk-Sovyet dostluğunun niteliğini ve Marksçı-Leninci prensiplerden hareket eden Sovyet dış politikasının emperyalizme karşı halkların yardımına koşan özelliğini hesaplayamıyorlardı. Sovyetler Birliğinin, Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonraki ekonomik ve politik yardımları, memleketin ekonomik yıkımdan ve gerilikten kurtulmasına, ulusal bağımsızlığımızı sağlamaştırmaya yarayacak bir sanayinin temellerinin

kurulmasına büyük ölçüde yardım etmiştir. Kayseri ve Nazilli dokuma fabrikaları bu yardım ve dayanışma politikasının, aynı zamanda Türk-Sovyet yakın dostluğunun anıtları arasındadır. Sovyetler Birliğinin ekonomik yardımlarını, ekonomik kalkınma ve bağımsız dış politika yönlerinde kıymetlendiren Atatürk ve arkadaşları başka devletlerden de siyasi şartı olmayan elverişli krediler sağlamışlardır.

35

Bugün bu Atatürk politikasına sırt çevrilmiş, hattâ Türk-Sovyet sınırına atomlu mayınlar döşetilmiş olmasına rağmen, Sovyetler Birliğinin Türkiye'ye yardımı devam ediyor. Çünkü Sovyetler Birliği Marksçı-Leninci dış politikasına sadıktır.

Sosyalizmin kuruluşu

İstilâcılar ülkeden kovulduktan ve Vatandaş Harbi bittikten sonra, «halkın ve partinin çabalarını, devrimin esas ödevi olan sosyalist toplumun kurulması meselesinin çözülmesine yöneltme» imkânları açıldı.

Emperyalistlerin Sovyetler Cumhuriyetini silâh zoruyla yok etmek çabaları suya düştü. Fakat onlar, memleketi öylesine harabeye çevirdiler ki, Lenin'in deyimiyle, kendi emellerine «yarı yarıya ulaştılar».

Sovyetler Birliğinde barışçı kuruculuk düşük bir seviyeden başladı. Her şeyden önce, ağır sanayi üretimi harp öncesi seviyesinin yedide biri, çelik sanayii üretimi ise harpten önce üretilenin yüzde 5-inden az idi. Köy ekonomisi ürünleri üretimi hemen hemen iki defa azalmıştı, öyle ki, sosyalizmin kurulmasına geçiş yolu çok büyük güçlüklerle doluydu. Lenin'in başında bulunduğu Komünist Partisinin tarihî hizmeti, Sovyet halkına, ülkenin ekonomik ve sosyal şartlarına uygun olarak bilimsel bir sosyalizm kuruluşu plânı vermesindedir. Lenin'in fikirleri, ülkenin sanayileşmesini, köy ekonomisinin sosyalistçe kolektifleştirilmesini ve kültür devrimini öngörüyordu. Bu fikirler, halk yığınlarının köklü çıkarlarını göz önünde tutuyordu. Sovyet halkları, harbin yaralarını sarmak, ülkenin ekonomik geriliğini gidermek, sefaleti ve cehaleti ortadan kaldırmak için çalışmağa koyuldular. Parti, doğrudan doğruya Lenin'in idaresi altında, sosyalist toplumun kurulmasında çok önemli ve zorunlu bir aşama sayılan ve X. Kongrede kabul edilen «Yeni Ekonomik Poli-

36

tika»yı (NEP) hazırladı. Bu politikayla, harbin yaralarını sarmak, sosyalist ekonominin temelini yaratmak, ağır sanayii geliştirmek, Şehir ile köy arasında ekonomik işbirliği sağlamak, işçi sınıfı ile köylüler arasındaki birliği pekleştirmek, kapitalist unsurları kenara itip tasfiye etmek ve sosyalizmin zaferini sağlamak amacı gdlyordu. Bu ödevlerin yerine getirilmesi için, kooperatiflerin her bakımdan geliştirilmesi, ticaretin genişletilmesi, maddi teşvik prensibinden ve işletme hesabından faydalanılması göz önünde tutuluyordu.

Ekonominin yeniden kurulması amacıyla, ekonominin kilit noktaları proletarya devletinin elinde olmak Őartıyla, zel sermayeye yer verilmesine müsaade edilmişti.

«Yeni Ekonomik Politika»nın esas prensiplerinin milletlerarası önemi vardır, öteki sosyalist ülkelerde de sosyalizmin kurulması sürecinde bu prensiplerden faydalanılmaktadır.

Parti ve işçi sınıfı, sosyalizmi kurma hattını, sömürücü sınıflarla, Őehirde ve köydeki kapitalist unsurlarla, ülkeyi Leninci yoldan ayırmak isteyen «solcu» ve sağcı oportünistlerle mücadele ve çok etin sınıf savaşı Şartları içinde hayata geçirdi.

Trokizmin gerek ideolojik, gerekse politik hezimetinin büyük önemi vardı. Troçkistler, Sovyetler Birliği işçi sınıfının gücüne güvensizlik telkin ediyor, Batıda proleter devrimi zafer kazanmadıkça, Sovyetler Birliğinde sosyalizmin kurulmasının mümkün olmayacağını iddia ediyorlardı. Onlar, partiyi ve halkı Sovyetler Birliğinde sosyalizmin başarıyla kurulması imkânlarından yoksun etmeğe yelteniyor ve onun dünya devrim hareketi için taşıdığı önemi inkâr ediyorlardı. «Solcu», aşırı devrimci sözlerin ardına gizlenen Troçkistler, Sovyetler Birliğinde sosyalizm kuruluşunu suya düşmeye mahkûm edecek ve hesaplarına göre, başka ülkeleri de suni olarak devrime «iteleyecek» bir politika izliyorlardı. Bir yandan, ülkenin, halk yığınlarının, demokratik olmayan askerî metotlarla idare edilmesinde direniyorlardı. Leninci demokratik santralizm prensiplerini inkâr ediyorlardı. Parti içinde fraksiyoncu

37

mücadele «hürriyeti» istiyor ve bu yolda anti-sovyetizme kadar gidiyorlardı.

Köydeki sömürücü zümrelerin, kulakların ideolojisini yansıtan, hızlı tempolarla sanayileşmeye ve köy ekonomisinin kolektifleştirilmesine ve kulakların bir sınıf olarak ortadan kaldırılmasına karşı koyan sağcı-oportünistlerle partinin kesin bir savaşa girişmesi gerekiyordu.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Troçkistlerin küçük burjuva avantürizmini, sağcı-oportünistlerin teslimiyetçiliğini önleyerek, Sovyet halkını Lenin'in yolundan metanet ve güvenle yönetiyordu.

Sosyalizm kuruluşunun ana ödevi memleketin sosyalistçe endüstrileştirilmesi idi. Lenin'in, ülkede sosyalist toplumun kurulabileceği görüşünden hareket eden XIV. Kongre, memleketin sanayileştirilmesi ve üretim araçları üretimi yolunun tutulması direktifini verdi. Sosyalist yoldan sanayileştirme, kapitalist çemberi içinde, saldırgan emperyalist güçlerin daimi tehdidi altında yapılıyordu. Bu durum, çok kısa süreler içinde köklü dönüşümler yapılmasını, bütün kuvvet ve araçların alabildiğine harekete geçirilmesini gerektiriyordu. Sovyetler Birliği, dışardan hiçbir yardım görmeden, sadece iç biriktirmeler ve sıkı tasarruf rejimi uygulanarak sanayileştiriliyordu. Lenin'in «Elektrikleştirme Plânı»nın ve Birinci Beş yıllık kalkınma plânının hayata geçirilmesi, ülke ekonomisinin hızla gelişmesini sağladı. Sovyetler Birliği güçlü bir endüstri devleti haline geldi. Otomobil, uçak, traktör üretimi gibi birçok yeni sanayi kolları kuruldu. Kimya sanayiinde birçok yeni kollar işletmeye açıldı. 1940 yılında sanayi üretimi, 1913 yılına kıyasla, 7,7 misli, üretim araçları üretimi ise 13 defa arttı. Tüketim malları üretimi de önemli ölçülerde gelişti.

Birinci Beş yıllık plânın, dünya ekonomik bunalımının kapitalist ülkeleri kısılcama aldığı, bütün kapitalist dünyayı sarstığı bir zamanda başarıyla hayata geçirilmesi, sosyalist ekonomi düzeninin kapitalist düzene üstünlüklerinin açık bir

38

göstergesidir. Bu zafer, Sovyetler Birliğinin milletlerarası itibarını daha da arttırdı. ülkenin endüstrileştirilmesi, memleketin ekonomik bağımsızlığının sağlanmasını, ekonominin bütün kollarının yenibaştan kurulmasını, köy ekonomisinin yeni sosyalist temellere oturtulmasını sağladı. Endüstrileşmenin muazzam bir sosyal-ekonomik önemi vardı. Endüstrileşme, ekonominin kilit noktalarına toplumsal mülkiyeti yerleştirdi, şehirlerde kapitalist unsurların çember içine alınmasını, sanayide sosyalist sektörün zaferini sağladı, işçi sınıfını geliştirdi, onun toplumdaki rolünü arttırdı, Sovyetler Birliğinin ekonomik ve askerî gücünü pekleştirdi.

Halkın meydana getirdiği sosyalist sanayi, birçok hususlarda, Büyük Anayurt Harbinin zaferini tâyin etti.

Proletaryanın iktidarı ele almasından sonra en bileşik ve güç mesele, köy ekonomisinin sosyalist temeller üzerinde yeni-baştan kurulmasıdır. Küçük mülkiyet sahibinin yüzyıllık

alışkanlıklarını yenmek, onun psikolojisini değiştirmek, köylüyü yeni hayatın üstünlüklerine inandırmak bir zorunluktur. Partinin XV. Kongresi, küçük köylü işletmelerinin yavaş yavaş büyük sosyalist üretim işletmeleri haline getirilmesi için gereken politik hattı çizdi. Bu çok önemli devrimci ödevin gerçekleştirilmesi için Lenin'in «Kooperatif Plânı» uygulandı. Partinin bu evrensel-tarihî ödevi çözebilmesi için yıllar boyunca gergin bir örgütlenme ve aydınlatma faaliyeti yürütmesi gerekiyordu. Köyde kolektifleştirme sonucunda, küçük mal üretimi işletmeleri yerine sosyalist işletmeler kuruldu; geçmişte ekonominin en geri kalmış kolu olan köy ekonomisi de sosyalist raylar üzerine oturtuldu. Toprakları küçük ve dağınık milyonlarca köylü üretici kolhozlarda birleşti ve sosyalizm yoluna koyuldu. Kolektifleştirme seyrinde köy ekonomisinin toplumsal yönetimine çok elverişli bir şekil (Köy Ekonomisi Arteli) bulundu ve bu, köylülerin toplumsal ve kişisel menfaatlerini ahenkleştirdi. Dağıtımda eşitleme prensibi uygulanmasını isteyen «solcu» yeltenişler ve köylü-

39

lerin kooperatiflere gönüllü olarak girmesi prensibinin tatbikinde yapılan hatalar önendi. Kolhozlar, «kulaklar» ile çetin savaşlar içinde kuruldu. Köyde sömürücülerin direnmeleri, işçi sınıfının ve fakir köylü yığınlarının orta halli köylülerle sıkı birliği sayesinde bastırıldı. Böylece, kolektifleştirme temeli üzerinde, köyde son sömürücü sınıf da yok edilmiş oldu. Sovhozların kurulmasının ve köyde muazzam devlet Makine-Traktör İstasyonlarının (MTS) meydana getirilmesinin, köyün sosyalist yoldan yenileştirilmesinde çok önemli rolü vardır. Sosyalist mülkiyet köyde ekonomik ilişkilerin temeli oldu. insanın insanı sömürmesine elveren bütün sosyal sebepler kesinlikle ortadan kaldırıldı. Kolektifleştirme, Oktobr Devrimi'nin kazanımlarını pekleştirdi; köyü yeni sosyalist gelişme yoluna götürdü. Hitlerci saldırganlara karşı zaferin sağlanmasında en önemli etkenlerden biri olan işçi-köylü birliğini daha da kuvvetlendirdi. SBKP'nin XVII. Kongresi, Birinci Beş yıllık plânın uygulanmasıyla Sovyetler Birliğinde sosyalist ekonominin temelini kurduğunu tespit etti. Sovyetler Birliğinde tarihî bir yoklamadan geçen endüstrileştirme ve kolektifleştirme tecrübesi, bugün sosyalist ülkelerin birçoğunda, kendi özel ve konre koşullarına göre uygulanmaktadır.

İkinci Dünya Harbi

Alman faşizminin Sovyetler Birliğine saldırısı

Sovyet devleti milyonlarca insanın yaratıcı emeğini teşkilâtlandırmaya, yeni bir ekonomi ve kültür yaratmaya, halkın refahını yükseltmeye yetenekli büyük bir kuvvet olarak ortaya çıktı. Halk ekonomisinin yeniden kurulması, ilk Beş yıllık plânlarda emekçilerin kitlevi kahramanlıkları Sovyetler Birliği

40

tarihinin unutulmaz sayfalarıdır. Sovyet halkları, Sovyet insanları, her türlü yoksunluğa katlanarak, memleketin ekonomik geriliğine son vermek, Sovyetler Birliğini kudretli bir sosyalist devlet haline getirmek için var güçleriyle çalışarak, sosyalist yarışmalarda kahramanlık örnekleri vererek muazzam endüstri bölgeleri meydana getirdiler. Yığınların ölçüsüz çabaları emeğe karşı yeni bir ilişkinin, sosyalistçe davranışın belirtisiydi.

Sovyet halkının çalışma şevk ve heyecanı, politik coşkunu sonucunda devrimci dönüşümler gerçekleşti, Sovyetler Birliğinde dünyanın ilk sosyalist toplumu kuruldu.

Sosyalizmin zaferi 1936 Anayasasında ifadesini buldu. Anayasa, Sovyetler Birliğinde toplum ve devlet teşkilâtlarının sosyalist temelini, vatandaşın geniş sosyalist özgürlüklerini, haklarını pekleştirdi; iktidar organlarında gizli oyla doğrudan doğruya, eşit ve genel seçim sistemini getirdi; yüksek egemenlik organlarında milli (federal) ve otonom cumhuriyetlerin, milli eyaletlerin temsilciliklerini genişletti. Politik üstyapı sosyalizmin altyapısına uygun bir şekilde kuruldu.

Sovyetler Birliğinde, bu gelişmeler çetin ve bileşik bir milletlerarası durumda, daimi bir emperyalist saldırı tehlikesi şartları içinde gerçekleşiyordu. Bu tehlike, emperyalizmin en gerici, en saldırgan kuvvetlerinin azgın, terörist ve şövenist diktatörlüğü olan faşizmin Almanya'da iktidarı ele geçirdiği zaman bir kat daha arttı..Hitlerci faşizm, onu anti-komünizmin vurucu kolu olarak gören Amerikan ve İngiliz tekellerinin yardımıyla Almanya'da kuvvetlendi ve silâhlendi.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet hükümeti, faşist devletlerin güttükleri politikanın tehlikesini görmüş, meydana gelen durumu göz önünde tutarak memleketin savunma gücünü arttırmak için tedbirler almakta gecikmemişti. Sovyetler Birliği, harbin yolunu kesmek, Avrupa'da güvenliği korumak amacıyla enerjik bir faaliyet ve çaba

gösteriyordu. Bu çabalar, faşist saldırıyı Sovyetler Birliğine karşı yöneltmeye, Almanya ile ittifak kurmaya çalışan Batılı politi-

41

kacıların, «Münihçiler»in mukavemetiyle karşılaştı. Bu şartlar içinde, Sovyetler Birliği, Almanya ile saldırmazlık anlaşması imzaladı. Bu anlaşma emperyalistlerin hesaplarını altüst etmiş, Sovyetler Birliğine savunma gücünü artırma imkânı vermişti. Fakat o şartlarda harbi önlemenin imkânsız olduğu görüldü. Hitler Almanyası, Batı yönetici çevrelerinin yanlış hesaplarından, göz yumma politikasından faydalanarak İkinci Dünya Harbini ateşledi, birçok Avrupa memleketlerini istilâ etti ve Sovyetler Birliği üzerine yürüdü.

Alman emperyalizmi, dünyanın ilk sosyalist devletini ortadan kaldırmayı, milyonlarca insanı yok etmeyi, Sovyetler Birliği halklarını ve diğer birçok memleketlerin halklarını köleleştirmeyi amaç edinmişti.

Sovyetler Birliğine karşı girişilen bu harp insanlık tarihi boyunca görülmuş harplerin en büyüğü, en korkuncudur. Hitlerin ve uydularının şovenizm ve ırkçılık zehriyle gözleri karartılmış, önceden hazırlanıp seferber edilmiş muazzam orduları Sovyetler ülkesinin derinliklerine daldılar.

Hitlerciler geçici bazı avantajlardan faydalandılar: Alman ekonomisini ve memleketin bütün hayatını askerileştirmişlerdi; uzun zaman istilâ harbine hazırlanmışlardı; Batıda giriştikleri askerî harekâta yeni tecrübeler edinmişlerdi; önceden sınır boylarına yığılmış asker ve silâh üstünlükleri vardı; hemen hemen bütün Batı Avrupa'nın ekonomik ve askerî kaynakları, silâh stokları, silâh fabrikaları, stratejik ham maddeleri v.s. ellerine geçmişti.

Sovyetler Birliği muazzam bir askerî kuvvetle tek başına savaşıyordu.

Fakat daha harbin başlangıç devresi Hitlercilerin askerî avantürizminin iflâsa mahkûm olduğunu gösterdi. Alman ordularının Moskova önlerinde uğradıkları bozgun, harbin seyrinin kökten değişmesine başlangıç oldu. Hitlerin «yıldırım harbi» plânı suya düştü. Hitler ordularının «yenilmezliği» masalının foyası meydana çıktı.

42

Bütün Sovyet halkı, sosyalist yurdu savunmak için ayağa kalkmıştı. Memleket, düşmanı topraklarından defetmek, faşizmi yok etmek için şahlanan Sovyet halklarının muazzam bir savaş karargâhı halini aldı. Sovyetler Birliği Komünist Partisinin «Her şey cephe için, her şey

zafer için!» şiarı, Sovyet vatandaşlarının söz götürmez bir hayat kanunu oldu. Parti, düşmanın yenilmesini, cephe ve cephe gerisinin birliğini örgütlemek için enerjik ve kesin tedbirler aldı. Stalin'in başkanlığı altında bir Devlet Savunma Komitesi kuruldu. Milli Cumhuriyetlerde ve bölgelerdeki parti, Sovyet, sendika, komünist gençlik teşkilâtları bütün kuvvet ve araçların seferber edilmesi için harekete geçtiler.

Sovyet halkı, Komünist Partisinin önderliği altında, askerî harekâtın ilk devresindeki büyük zorlukları yendi, 1942-1943 yıllarında harbin gidişini değiştirdi. Stalingrad savaşlarında, Kursk dolaylarında kazanılan zaferler, diğer cephelerde düşmana indirilen darbeler faşist Alman ordularının temelli bozguna uğramasının kesin ve tarihi merhaleleridir.

1944 yılında Alman faşist istilâcıları Sovyet topraklarından tamamıyla sürülüp atıldı; Sovyet ordularının taarruz harekâtı Avusturya, Arnavutluk, Bulgaristan, Macaristan, Norveç, Polonya, Romanya, Çekoslovakya, Yugoslavya'nın kurtarılmasında, faşist koalisyonunun son yenilgisinde kesin bir rol oynadı.

Sovyet halkı sosyalist yurdunu, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin kazanımlarını canla-başla savundu ve kurtardı. Harp, çıkarıldığı yerde sona erdi. Dünya uygarlığı faşizm âfetinden kurtarıldı.

Harp sırasında kuvvetli bir anti-hitlerist koalisyon kurulmuştu. Batılı müttefik orduları ortak düşmana ciddi darbeler indirdiler. Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya askerî birlikleri kahramanca savaştılar. Fakat harbin asıl ağırlığını sırtında taşıyan, Hitler Almanya'sına karşı zaferin sağlanmasında kesin rolü oynayan, düşmanı dize getiren Sovyet halkı, Sovyet orduları oldu.

43

Sovyet orduları, harbin gidişi tamamıyla değişinceye kadar, Mitler orduları top yekûn taarruz halinden top yekûn bozgun haline geçerek, geldikleri yere doğru hızla kaçmaya başlayınca kadar, harbin kaderi kesin olarak belli oluncaya kadar yalnız savaştılar. Birleşik Amerika hükümeti harbin en çetin anlarında vaat ettiği yardımlarda bile elinden geldiği kadar cimri davranıyordu. Onun bir bekleme pozisyonunda olduğu besbelliydi. Amerikan emperyalistleri Sovyetler Birliğini ve kendi en büyük rakipleri Almanya ve Japonya'yı saf dışı etmek hedefini güdüyorlardı; çetin savaşlar ve ağır kayıplar sonunda Sovyetler Birliğinin zayıf düşeceği, büyük devlet niteliğini kaybedeceği ümidindeydiler. Sonradan cumhurbaşkanı olan o zamanki senatör Truman bunu açıkça söyledi: «Almanya'nın kazanacağını görürsek, Rus-yaya yardım etmemiz gerekir; amma Rusya kazanırsa, Al-manyaya yardım etmeliyiz. Varsınlar birbirlerini

ne kadar kırabilirlerse, o kadar çok kırsınlar...» öte yandan, o zamanın İngiliz uçak endüstrisi bakanı da bu fikri uluorta savunmaktan çekinmemişti.

Bununla beraber, Amerikan devlet adamları arasında olduğu gibi, İngiliz yönetici çevrelerinde de Sovyetler Birliğine karşı davranışta fikir birliği yoktu. Birçok büyük siyaset adamları Sovyetler Birliğine derhal yardım edilmesinde ısrar ediyorlardı. Amerika Cumhurbaşkanı Ruzvelt'i bu dürüst devlet adamları arasında ilk olarak anmak gerekir.

Hitler Almanyasının Sovyetler Birliğine karşı kahpece giriştiği harpte Ankara Hükümetinin tutumu ve rolü de, Milli Kurtuluş Savaşı sırasında ve daha sonraki ekonomik bağımsızlık mücadelesinde Sovyetler Birliğinden karşılıksız yardımlar gören halkımızın istek ve iradesine, menfaatlerine ve şerefine uygun olmaktan çok uzaktı.

Türkiye'nin tarafsızlığı ilân edilmesine rağmen, harp içinde Ankara yöneticilerinin Sovyetler Birliğine karşı davranışları düşmanca idi. Sonradan Dışişleri Bakanı olan Numan Menemencioğlu, Sovyetler Birliğinin faşist orduları karşısında

44

tam bir bozguna uğramasını ortaklarıyla birlikte pek istediklerini ve beklediklerini açıkça söylemekte bir sakınca görmemişti.

Mitler ordularının Sovyetler Birliğine saldırısından dört gün önce, Ankara hükümeti, Almanya ile bir dostluk paktı imzalamış ve bütün harp süresince, Türk halkının sefaleti ve açlığı pahasına, Almanya'ya geniş ve bol ekonomik yardımlarda bulunmuştu.

Harbin başında Sovyet Hükümeti Türkiye ile ilişkilerini düzeltmeye çalıştı; Türkiye'nin Hitler bloğuna girmesini önlemek için her çareye başvurdu; 10 Ağustos tarihli notasında «her hangi bir Avrupa devleti tarafından saldırıya uğradığı takdirde, Türkiye'ye her türlü yardımda bulunmaya hazır olduğunu» bildirdi.

Sözde tarafsızlık, Ankara yönetici çevrelerini, Sovyetlere karşı askerî harekâтта faşist bloğu memleketlerine yardımdan ala koymadı. Faşist blok, Sovyetlere saldırmak için harp gemilerini Boğazlardan Karadeniz'e geçirebiliyor, Türkiye'nin uçak alanlarından faydalanabiliyorlardı.

İş bu kadarla da bitmiyordu. Ankara hükümeti Sovyetler Birliğine saldırmak için, ta baştan giriştiği askerî hazırlıklara hız verdi, Türk silâhlı kuvvetleri Sovyet sınırlarına yığıldı.

Ankara yöneticileri Türkiye'yi ateşe atmak için, Stalingrad'ın düşmesini Japon militaristleriyle birlikte dört gözle bekliyorlardı.

Alman faşistlerinin Stalingrad'da uğradıkları kesin bozgun, Türkiye'yi büyük bir macera ve felâkete sürüklenmekten kurtardı.

Sovyet halkı, haklı olarak, «Büyük Anayurt Savaşı» dediği bu savunma ve kurtuluş harbinde sayısız kurbanlar verdi, çok büyük maddi yıkımlara uğradı. Yirmi milyondan fazla Sovyet insanı savaş meydanlarında, şehir ve kasabaların yıkıntıları altında can verdi, kurşuna dizildi, asıldı, faşist toplama kamplarında işkencelerle öldürüldü. Sovyetler Birliğinde bu

45

harpte kurban vermeyen, yas tutmayan bir tek aile bulmak zordur.

Harp, Sovyetler Birliğine çok büyük maddi zararlar getirdi. Faşistler 70 binden fazla şehri, kasabayı, köyü harabeye çevirdiler. Memleket milli servetinin yüzde 30-a yakını kaybettiler. Faşist istilâcıların Sovyetler Birliğinde yaptıkları barbarlığın, vahşiliğin geçmişte bir örneği yoktur.

Sovyet toplum ve devlet düzeni, emperyalizmle, onun en korkunç yarattığı olan faşizmle yaptığı bu devce çatışmada üstün geldi. Sosyalist ekonomi, toplumun sosyal-politik ve ideolojik birliği, Sovyet yurtseverliği, Sovyet halklarının kardeşliği, halkın komünistlere sarsılmaz güveni ve onlar etrafında sıkıca birleşmiş olması, Sovyet askerlerinin emsalsiz kahramanlığı Sovyetler Birliği için tükenmez bir kuvvet kaynağı oldu. Bu zafer, sosyalist ideolojinin emperyalizm, faşizm ideolojisine, insanlık düşmanı ideolojiye karşı zaferidir. Sovyet askerlerinin İkinci Dünya Savaşındaki kahramanlık menkıbeleri, destanlara yaraşır yiğitlikleri, yeryüzünde bütün vatan savunucuları için, haklı dâva uğrunda savaşanlar için ebedi bir ilham kaynağı, bir örnek olarak kalacaktır.

Sovyet halkı, istilâya uğrayan topraklarda, düşman gerisinde faşist ordularına karşı silâhlı savaşa devam etti. Halk çeteleri, Sovyet silâhlı kuvvetleriyle birlikte düşmana ezici darbeler indirdiler. Halk intikamcılarını, gizli parti ve komünist gençlik teşkilâtlarını, Rusya'nın, Ukrayna'nın, Belorusya'nın, Moldavya'nın, Letonya'nın, Litvanya'nın, Estonya'nın çeşitli bölgelerinde ve istilâya uğramış her yerde halkın başına geçerek, düşman gerisini ateş hattı belirsiz geniş bir savaş alanına çevirdiler.

Harpte, Sovyetler Birliğinin zaferi aynı zamanda cephe-gerisindeki emekçilerin zaferidir, işçiler, köylüler, aydınlar, her türlü zorluklara göğüs gererek, geceyi gündüze katarak, ölçüsüz bir fedakârlıkla çalıştılar. Kadınlar, çocukluk çağını yeni aşmış gençler, cepheye koşan babalarının, kocalarının, kardeşlerinin fabrikalarda ve kolhozlardaki yerlerini aldılar.

Aynı amacın, aynı azmin ve çabanın tek bir yığın halinde birleştirdiği işçiler, köylüler, aydınlar, komünist partisinin, Sovyet egemenliğinin yetiştirdiği partili ve partisiz komünistler emek alanında mucizeler yarattılar.

Çetin harp yıllarında. Sovyetler Birliği Komünist Partisi, her zaman olduğu gibi, top yekûn savaştan Sovyet halkının başında bulunuyordu. Halkı mücadeleye teşkilâtlandıran, ona azim ve irade kaynağı olan o idi. Faşizmle savaşlarda ön saflar daima Komünist Partisinin en iyi unsurlarının, en iyi kadrolarının yeri idi. Harbin sonuna doğru cephelerdeki komünistlerin sayısı üç milyonu aşıyordu. Harp içinde, Sovyet askerlerinin Komünist Partisine kabul edilmek için en çok akın ettikleri yıllar, harbin en çetin dönemi olan 1941-1942 yıllarıdır. İkinci Dünya Savaşı evrensel-tarihî bir önem taşır. Avrupa'da, Asyada sosyalist devrimlerin gelişmesi, zaferi, dünya sosyalist sisteminin kurulması için elverişli şartlar meydana gelmiş, halkların milli kurtuluş mücadeleleri alabildiğine gelişmiş ve genişlemiş, milletlerarası demokratik güçler, sosyalizm güçleri artmış, emperyalizmin, gericiliğin mevzileri zayıflamıştır.

ikinci Dünya Savaşının sonuçları, yeryüzünde sosyalizmi yok edecek hiçbir kuvvet olmadığını, Marksizm-Leninizm fikrine, sosyalist yurduna bağlı komünist partisi etrafında birleşmiş halkları ezecek bir kuvvet bulunmadığını gösterdi. Bu sonuçlar, bugünkü emperyalist saldırganlara sert bir ihtar, tarihin verdiği ve unutulmamasını emrettiği bir derstir.

Milli meselenin çözümü

Lenin şöyle diyordu: «Biz milletlerin birliğini istiyoruz, öyle bir birlik ki, bir milletin diğeri üzerinde tahakkümüne yol vermesin; tam bir güvene, kardeşçe birliğin açık bilincine, tam bir gönüllü muvafakate dayansın.»

Sosyalizmin kuruluşu sürecinde milli meselelerde Leninci görüş, Leninci program gerçekleştirildi. Sovyetler Birliğindeki bütün halkların sosyalistçe kardeşliği kuruldu. Sovyet egemenliği, ekonomik ve kültürel geri kalmışlığı, eski milli anlaşmazlıkları ortadan kaldırarak, 1922 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği içinde gönüllü olarak

birleşen halkların arasında kardeşliği ve tam işbirliğini sağladı. 1924 Sovyet Anayasası ile kanunlaşan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğinin kuruluşu büyük bir tarihi önem taşır. Milli Cumhuriyetler, devlet iktidarını, gönüllü olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birliğine devrettikleri bazı haklar dışında, tamamıyla bağımsız gerçekleştirirler. Hür ve eşit haklara sahip olan bu cumhuriyetler, (Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Belorusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Kazakistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Litvanya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Moldavya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Letonya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Kırgızistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Tacikistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Türkmenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Estonya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti) Sovyetler Birliğinin bütün milletleri elele vererek büyük gayretlerle yepyeni bir hayat kurdular.

Oktobr Devrimi ve sosyalizmin kuruluşu geçmişte geri bırakılmış halkların bağrında gömülü kalmış yaratıcı istidatları yüze çıkardı; aralarında bazılarını ise bir millet olarak tamamıyla yok olmaktan kurtardı. Sosyalizmin kuruluşu sürecinde bu halklar kendi ayrı devletlerini kurdular, ekonomik ve kültürel geriliklerini ortadan kaldırdılar, yüksek sosyalist ekonomi ve kültür şekillerine ulaştılar. Devrimden önce feodal, hattâ patriyarkal - aşiret düzeninde yaşayan halkların kapitalizmi aşarak sosyalizme geldikleri düşünülürse, bu zaferin büyük önemi daha iyi anlaşılır.

Leninci milli politikanın gerçekleştirilmesinde Rus işçi sınıfının, Rus halkının büyük bir rol oynadığı inkâr götürmez bir gerçektir.

Çarlığın harabeleri üzerinde birçok milletlerden bir sosyalist devlet kurulması ve bu devletin her alanda hızla gelişmesi burjuva ideologları için bir «bilmece» olarak kalıyor. Bu ideologlar, Oktobr Devrimine kadar zalimlerin köleleştirip hükmetmek için birbirine düşürdükleri ve kırdırdıkları halkları kardeş bir aile içinde birleştiren Leninci prensipleri, Sovyetler Birliğinin varlığı boyunca, suya düşmeğe mahkûm ilân ettiler ve bunu beklediler. 1917 yılı 2 (15) Kasımında Sovyet hükümetinin çıkardığı Rusya Halklarının Hakları Deklârasyonu, ilk proletarya devletinin enternasyonalist politikasının prensiplerini açıklıyordu.

Sovyet devleti bütün milletlerin tam hak eşitliği ve tamamıyla gönüllü olarak tek bir devlet içinde birleşmeleri prensibi esasını üzerinde kurulmuştur. Sovyetler Birliğini halkların zorla birleşmesiyle meydana gelmiş çok milletli burjuva devletlerinden kökten ayıran budur.

Milletlerin kendi kaderlerini kendileri tâyin etmesi, tamamıyla ayrı, başı başına bir devlet olarak ayrılma haklarının tanınması prensibi, bu milletlerin diğ r sosyalist halklardan ve devletlerden mutlaka ve büsbütün ayrılmaları zorunluğunu yüklemez. Tersine, Bolşevik Partisi, proletarya devriminin zaferinden sonra, eşit haklara sahip küçük milletlerin birleşik ve güçlü bir sosyalist devlet içinde ekonomilerini, kültürlerini geliştirmeleri ve savunmaları için çok daha büyük imkânlar elde edecekleri noktasından hareket etmiştir. Sovyet Rusya'dan uzak milli bölgelerin, büyük emperyalist devletlerin nüfuz ve egemenliği altına düşebileceklerini hesaba katmak gerekti. Yoksa, onların bağımsızlıkları sözde kalırdı. Baltık memleketlerinin (Letonya, Litvanya, Estonya) kaderleri bu kaygının ne kadar yerinde olduğunu gösterdi, önce Sovyet Rusya'dan ayrılan bu memleketler büyük ekonomik

49

yıkımlara uğradılar: Endüstri şehirleri s nmeğe başladı; Riga, Tallin ve diğ r şehirlerin büyük fabrikaları tam güçleriyle çalışamaz hale geldi. Emperyalist devletlerin pazarlık konusu olan Litvanya toprak değişikliğine uğradı; başkenti Vilm s, sonra da Klaypeda (eski Memel) elinden alındı. Böylelikle, Sovyetler Birliğinin güçlü himayesinden yoksun kalan Baltık Cumhuriyetleri, gerçekte Batı emperyalistlerinin yarı sömürgesi haline geldiler. H k metlerin başına faşist gruplar getirildi. Baltık halklarının en ilkel demokratik hakları ellerinden alındı. Bunun içindir ki, 1940 yılında Litvanya, Letonya ve Estonya'da Sovyet egemenliğinin kurulması ve Baltık halklarının Sovyetler Birliği halkları ailesine katılması bu memleketlerin emekçileri tarafından coşkun gösterilerle karşıldı.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, bir milletin diğ rleri üzerinde tahakkümüne değil, bütün milletlerin eşitliği ve kardeşçe yardımlaşması prensibine dayanan çok milletli yeni tip bir devlettir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet devleti, milletlerin özgürlüğü ve eşitliği prensibini ilân etmekle yetinmiş değildir. Sovyetler Birliği emekçilerinin önünde, büyük devrimin kazanımlarından bütün Sovyet haklarının fiilen faydalanabilecekleri şartları yaratmak gibi büyük bir  dev duruyordu. Bu ise, geçmişin bıraktığı bütün eşitsizlikleri, hayatın her alanındaki eşitsizlikleri ortadan kaldırmayı, en kısa bir tarihi devrede fiili bir eşitliğe ulaşmayı zorunlu kılıyordu. Yalnız politik alanda değil, ekonomi ve kültür alanlarında da eşitliği sağlamak gerekti.

Lenin, bütün parti ve devlet yöneticilerinden, eski mazlum halkların milli geleneklerine karşı derin bir saygı, dikkat ve titizlik istemiştir. Daha Sovyet egemenliğinin ilk yıllarında

merkezden uzak milli bölgelerde sanayi kurmak, yerli işçi sınıfı kadrolarını arttırmak için Lenin'in direktifiyle Merkezî Rusya'dan birçok fabrikalar Gürcistan'a, Türkistan'a, Buhara ya ve başka yerlere nakledilmiştir. Bu ilk sanayi kurumları

50

milli cumhuriyetlerdeki bugünkü endüstrinin temeli, işçi sınıfının okulları oldu. Milli kadroları yetiştirmek için bu cumhuriyetlere sanayi, sağlık, bilim, eğitim, kültür ve sanat alanlarından binlerce uzman gönderildi. Aynı zamanda bütün milli cumhuriyetlerden binlerce genç, Moskova, Leningrad ve Merkezî Rusya'nın diğer büyük şehirlerindeki üniversitelerde ve yüksek öğretim kurumlarında yetiştirildi. Kısa bir zamanda bu cumhuriyetlerde yeni sosyalist aydın kadrolarının ilk çekirdekleri meydana geldi.

1906 yılında Rusya'da çıkan «Vestnik vospitaniya» (Eğitim habercisi) adlı bir dergide, bir burjuva sosyologu, Orta Asya'daki halklar arasında okuma-yazma bilmezliğin ortadan kaldırılması için en az 4.600 yıla ihtiyaç olduğunu yazmıştı. Ekim Devrimi bu tahmini gülünç bir hale getirdi. Orta Asyada okuma-yazma bilmezlik diye bir mesele artık yoktur. Hattâ Sovyetler Birliği halkları bugün ileri ve geri kalmış diye ayrılamaz. Milli meselenin başarıyla çözülmesi halklar arasındaki eski eşitsizliği ortadan kaldırmıştır. Bu, sosyalizmin büyük bir zaferidir.

Daha 1916 yılında, yani Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden bir yıl önce Lenin şöyle yazıyordu:

«Bizden daha geri kalmış, daha çok ezilmiş olan halklara, Polonya Sosyal-Demokratlarının pek güzel deyişiyle «hiçbir çıkar gözetmeksizin» kültürel yardımda bulunmaya, yani makine kullanmalarına, çalışmalarının kolaylaşmasına, demokrasiye, sosyalizme geçmelerine yardım etmeye çalışacağız.»

Lenin'in bu tasarısı Ekim Devrimi ile gerçekleşti. Rus halkıyla birlikte ondan daha çok geri kalmış, daha çok ezilmiş halklar da kurtuluşa kavuştu.

Kazakistan, Çarlık Rusya'sındaki bu geri kalmış, sefaletle başbaşa bırakılmış ülkelerden biriydi. Gerçi Çarlık Rusya'sı Kazakistan'ın zengin tabii kaynaklarından faydalanacak güçte değildi, amma milli bölgelerin ekonomik gelişmelerini kendi çıkarlarına uygun da bulmuyor, buna yol vermiyordu.

51

Çarlık devrinin ileri gelenlerinden biri bunu şu sözlerle açıkça ifade etmekten çekinmemiştir: «Kazaklar, bize ancak tahıl ürünlerimizin, zanaat mamullerimizin tüketicileri olarak, deri ve diğer ham madde üreticileri olarak faydalıdır; bunun için hükümet onları bu durumda tutmaya gayret etmelidir.»

Oktobr Devrimi'nden önce bütün Rusya'daki sanayi işletmelerinin ancak yüzde 0,7-si Kazakistan'da bulunuyordu. Bu işletmeler de ortalama beş işçi çalıştıran küçük işletmelerdi. Sovyet egemenliği yıllarında Kazakistan çeşitli ağır ve hafif sanayi bölgelerine sahip güçlü bir endüstri ülkesi haline geldi; bugün dünyanın her yerine (70 den fazla memlekete) mal göndermektedir. 1913 yılında Kazakistan'ın topu topu 1,3 milyon kilovat-saat olan elektrik enerjisi üretimi, bugün 21 milyar kilovat-saatın üstündedir, yani bütün Çarlık Rus-yaşının elde ettiğinin on mislidir.

Oktobr Devrimi'nden önce Kazaklar göçebe ve yarı göçebe hayatı yaşar ve hayvancılıkla uğraşırlardı. Çarlık hükümeti tarafından istimlak edilmiş toprakların emekçi halka geri verilmesi, ekilir ve işe yarar toprakların köylüye dağıtılması, derebeylerin hayvanlarına el konması, köylülerin göçebe ve yarı göçebe hayatından kurtulmalarını, toprağa yerleşmelerini çabuklaştırdı, kolektif köy ekonomisine geçiş yolunu açtı. Kazah köylerinde kolektifleşme daha devrimin ilk yıllarında (1918) başlamıştır.

Göçebe, yarı göçebelerin yerleştirilmesi işi Kazakistan'da 1936 yılında sona erdi, 540 bin aile konutlara yerleştirildi. Toprakların verimli bir hale getirilmesi için devlet bütün masrafları üzerine aldı. Ayrıca, emekçi ailelerine, tarım işlerine gerekli yapıları kurmak, tarım âletleri sağlamak için geniş krediler açıldı.

Göçebe halkın yerleştirilmesinde Sovyetler Birliğinin elde ettiği başarı ve edindiği tecrübeler büyük bir milletlerarası önem taşımaktadır. Bugün birçok Asya ve Afrika memleketinde bu tecrübeler benimsenmeye ve bunlardan faydalanıl-

52

maya çalışılıyor. Birleşmiş Milletlere bağlı FAO Teşkilâtının teşebbüsüyle 1964 yılında Kazakistan'ın başkenti Alma-Ata'da, çöl ve yarı çöl toprakların kazanılması konusunda düzenlenen milletlerarası seminerde İran bilgini Kâzemi Mehdi Serug şöyle demiştir: «Bize sorabilirler: Seminer için neden özellikle Kazakistan'ı seçtik? Çünkü bu kadar muazzam bir toprak alanını uyandırma ve kültürce kazanma tecrübesine sahip başka bir memleket bulmak zordur. Böyle kısa bir süre içinde «göçebe» kelimesinin yürürlükten kalktığı ve tarihçilere mal olduğu başka bir memleket bulunamaz.»

Kazakistan köylerinde kolektifleşme, göçebe ve yarı göçebe köylülerin yerleşmesi, dere beylerin ve kulakların (zengin köy burjuvalarının) bir sınıf olarak ortadan kaldırılması birbiriyle sıkıca bağlı olarak başbaşa yürümüştür.

Daha sonra, diğer Sovyet halklarının kardeşçe yardımlarıyla Kazakistan'da kısa bir süre içinde 25 milyon hektar yoz (ham, işlenmemiş) toprak ekilir hale getirildi. Bu sayede memleketin çehresi tamamıyla değişti. Binlerce yeni köy, kasaba, şehir ve sanayi merkezi doğdu. Kazakistan'da, devletin ve diğer kardeş Sovyet halklarının yardımlarıyla tarımın gelişmesi, tarım üretiminin mekanizasyonu yolunda elde edilen başarılar da göz kamaştırıcıdır. Yalnız 1950-1966 yılları arasında Kazakistan'da traktör sayısı 49,3 binden 421 bine, biçer-döğmelerin sayısı 16,6 binden 98,7 bine çıkmıştır.

Halkının kurtuluşunu göremeden 1904 yılında ölen Kazah yazarı Abay Kunanbayev acı acı haykırıyordu: «Biz bu acılara, bu geriliğe mahkûm muyuz?... Yoksa, Kazah halkı için bilimle, kültürle aydınlanmış iyi günler nihayet bir gün gelecek mi? . . .»

Abay'ın memleketi için hayal ettiği günleri Büyük Oktobr getirdi. Bugünkü Kazah halkını, onun işçisini, köylüsünü, aydınını dünkü Kazah ile kıyaslamak imkânsızdır.

Oktobr Devrimi'nden önce Kazah halkı uygar okuldan, çocuklarına kendi ana dilini öğreten, kendi ana diliyle öğre-

53

tim yapan öğretmenden fiilen yoksundu. Bu durum, halkın politik, ekonomik ve kültürel gelişmesini çıkarlarına uygun bulmayan Çarlık hükümetinin ve yerli sömürücülerin işine yarıyordu. Sovyet hükümeti bu anormal duruma kesinlikle son verdi; bütün halklara olduğu gibi, Kazak halkına da, sadece çocuklarına ana dilinde okuma garantisi değil, aynı zamanda milli kültürün her yönden gelişmesi için gerekli bütün maddi şartları sağladı.

Daha 1940 yılında Kazakistan'da okul çağını aşmış yaşlılar arasında bile okur-yazar olmayan kalmamıştı. Başka sosyal şartlarda bunun için yüzlerce yıl gerekirdi. Bu iş Sovyet Kazakistan'ında 20 küsur yılda başarıldı. Bugün nüfusu 12 milyon olan Kazakistan'da yalnız genel öğrenim kurumlarında okuyanların sayısı 3 milyonu buluyor. Milli ekonomi ve milli kültür uzmanı yetiştiren orta öğrenim okullarında 193 bin öğrenci, yüksek okullarda 163 bin öğrenci öğrenim görmektedir. Kazakistan'da her onbin kişiye düşen yüksek öğrenci sayısı İngiltere'dekinin iki mislidir, Batı Almanya'dakinin üç misline yakındır, Türkiye'dekinin ise sekiz mislidir.

Kazakistan'da bilim, bu arada nükleer-fizik, elektronik, tekno-mekanik hızla gelişmektedir. Bilim Akademisine ve yüksek öğrenim kurumlarına bağlı enstitülerde 20.300 bilim adamı çalışıyor; bütün ekonomi, bilim ve kültür alanlarında ise 200 bin yüksek öğrenimli, 320 bin orta öğrenimli uzman vardır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Leninci milli politikası, bütün Sovyet halklarının olduğu gibi, Kazah halkının da bağrında gömülü istidatları ortaya çıkardı. Bunun mutlu sonuçları Kazah edebiyat ve sanatının her alanında kendini gösteriyor. Memleketin bütün büyük şehirlerinde birçok profesyonel tiyatrolar vardır. Ayrıca 56 halk tiyatrosu, binlerce amatör tiyatro kolektifi faaliyettedir.

Kazakistan'daki bu gelişmeyi eskiden geri kalmış olan öteki Sovyet ülkelerinde ve bütün Sovyet Cumhuriyetlerinde izlemek mümkündür.

54

Kırgızistan, devrimden önce geri kalmış, göçebe hayatı süren bir memleketti. Esas geçim vasıtası olan hayvancılık bile verimsizdi ve çok az gelişmişti. Zengin yeraltı servetlerine ve ham madde kaynaklarına rağmen, Kırgızistan'da hemen hemen sanayi yoktu. Bugünkü Kırgızistan ise, birinci sınıf sanayiye ve gelişmiş köy ekonomisine sahip ileri bir ülkedir. Kırgızistan'da kömür, petrol, renkli madenler elde edilmektedir, ülkede çıkan antimon dünya pazarlarında aranan bir madendir. Makine ve âlet yapımı sanayi kollan henüz gelişmektedir. Bugün, Kırgız Cumhuriyeti, Sovyetler Birliğinin çeşitli cumhuriyetlerine ve birçok başka ülkeye, modern köy ekonomisi makineleri, su pompaları, elektrik donatımı, otomatik âletler v.s. ihraç etmektedir.

Bundan 20-30 yıl önce, Kırgız halkı elektriğin ne demek olduğunu bilmezdi. Bugün elektrik ışığı yalnız şehirleri değil, dağlık bölgelerdeki köyleri de aydınlatıyor, ülkede kudretli elektrik santralleri kurulmuştur. Bugünkü Kırgızistan, devrim öncesi Rusya'da olduğundan daha fazla elektrik enerjisi üretmektedir, üç milyonluk Kırgızistan, insan başına üretilen elektrik enerjisi bakımından, 32 milyonluk Türkiye'yi 6 defa geçmiştir.

ülkenin köy ekonomisi de hızlı bir gelişme yolundadır. Her kolhoz ve sovhozun ortalama 54 traktörü, 21 biçer-döğeri vardır. Eskiden göçebe hayatının ağır yükü altında ezilen çoban ve ırgatların çocukları bugün köy ekonomisi uzmanlarıdır.

Yakın zamana kadar Kırgızistan'ın kendi yazı dili bile yoktu. Bugün her 10 bin kişiye 120 üniversite öğrencisi ve öteki genel öğrenim okullarında okuyan 2.500 öğrenci düşmektedir. Bu miktar, gelişmiş kapitalist ülkeler olan Fransa ve İngiltere'dekinden daha çoktur.

Kırgızistan'ın 8 yüksek ve 36 özel öğrenim enstitüsünde 150 den fazla ihtisas kolunda kadrolar yetiştirilmektedir. Halk ekonomisinde çalışanların

55

her on kişide biri yüksek veya orta ihtisas öğrenimi görmüştür.

Kırgızistan'da İlimler Akademisi kurulmuştur. Ayrıca birçok bilimsel araştırma enstitüleri vardır. Okuma-yazma bilmeyen bir zamanki çobanların çocukları bugün Kırgız

Cumhuriyetinin bilimsel yaşantısını geliştiren kişilerdir.

Sovyet iktidarı yıllarında, Tacikistan yüzlerce yıla eşit bir gelişme yolu geçti. Tacikistan, feodalizmden, hattâ ülkenin bazı yerlerinde mevcut olan partriarkal (ataerkil) toplum ilişkilerinden sosyalizme geçti. Devrim öncesi Tacikistan'da ağır sanayi denilen bir şey yoktu.

Elektrik santrali de görülmüş değildi. Bugün Cumhuriyette 90 dan fazla sanayi kolu gelişmiştir. Sanayi üretimi hacmi, 1913 yılına kıyasla, 13 misli artmıştır. Gelecek Beş yıllık plân döneminde Tacikistan gelişmiş kimya, demir-çelik ve petrol sanayii ülkesi olacaktır.

Bugünkü Tacikistan'da elektrik artık halkın yaşantısına girmiştir. Yıllık enerji üretimi 1,5 milyar kilovat-saat olan yüzlerce büyük ve küçük elektrik santralleri kurulmuştur. Bu Beş yıllık plân döneminde Vahş Nehri üzerinde hidro-enerji dev tesisi «Nuretska» kurulacaktır. Bu santral yılda 12 milyar kilovat-saat elektrik enerjisi üretecektir.

Pamuk üretimi, Tacikistan'ın en başta gelen zenginliklerindedir. Sovyet iktidarı yıllarında bütün ülkede gerçekleştirilen teknik ilerleme, özellikle pamuk üretimi alanında büyük başarılar sağladı. Bugün Tacikistan, 1913 yılına kıyasla, 17 misli fazla pamuk üretmektedir. Devrim öncesi Tacikistan'da tek bir mühendis, ziraat mühendisi, doktor yoktu. Okuma-yazma bilenler parmakla gösterilecek kadardı. Bugün Tacikistan'da okuma-yazma bilmeyen yoktur, ülkede yarım milyon çocuğun öğrenim yaptığı okullar sistemi kurulmuştur. 7 yüksek öğrenim ve 28 orta özel öğrenim okulu vardır. Tacikistan'ın kendi öz malı olan ve bugün 32 milyonluk Türkiye'de bile bulunmayan bir ilimler Akademisi vardır. Tacikistan ilimler Akademisinde 600 ilim doktoru ve ilimler adayı olan 3.000 bilim işçisi çalışmaktadır.

56

Oktobr Devrimi'nden önce, Türkmenistan, Çarlığın ve yerli feodalizmin baskısı altında bütün medeni haklarından yoksun yaşamaktaydı. Memleketin bir tarafı Buhara Emirlerinin, bir tarafı Hive Hanlarının, bir tarafı da doğrudan doğruya Çarlığın boyunduruğu altındaydı.

Ekonomisi ilkel tarımdan; iş âletleri de karasaban ile kürekten ibaretti. Sulama tesisi diye bir şey yoktu. Su kaynakları yerli beylerle hocaların malı idi. Gerçekte Türkmen köylüsü de onların malı idi, onlar için çalışırdı. Ne toprağı, ne de âleti vardı. Millet, koyun ve deve sürülerinin ardında göçebe hayatı sürerdi. Endüstrisi yoktu. Yalnız, beylerin malı olan birkaç çırçır fabrikası vardı.

Oktobr Devrimi'nden sonra Türkmenistan, 43 yıl içinde hiçbir tarihin kaydetmediğı muazzam bir sıçrayışla, çobanlık çağından endüstri çağına atladı ve ileri bir ülke oldu.

Türkmen ekonomisi İkinci Harp yılları içinde kuruldu. Plânlı bir kalkınma sonucunda, petrol arama ve çıkarma, dokuma, gıda sanayileri büyük bir hızla gelişti. Kimya endüstrisi, petrol rafinerileri, tabii gaz ve elektrik enerjisi tesisleri kuruldu.

Türkmenistan'ın başlıca endüstrisi petroldür, ülkede petrol bulunduğu eskiden beri bilinirdi. Sermaye sahipleri, ilkel araçlarla, yılda 130 bin ton petrol çıkarırlardı. Ama bu işin sırrını yabancı emperyalistler titizlikle saklarılardı. Yerli uzman yoktu.

Sovyetler Birliğinin kardeş halkları, Azerbaycan ve diğer cumhuriyetler Türkmenistan'ın yardımına koştular. Uzmanlarını gönderdiler, makineleri kurdular, Türkmen işçi ve aydınlarına her şeyi öğretiler. Şimdi Türkmenistan'ın petrolü kadar, jeologları, mühendisleri, teknisyenleri ve usta işçileri vardır. Petrol ve tabii gaz üretimi öylesine çoğalmıştır ki, 1958 de 4 milyon ton olan yıllık üretim, bugün 11 milyon tondur. 1970 yılında 15 milyon ton olacaktır.

57

Bugün Türkmenistan dünya ülkelerine endüstri mamulleri ihraç ediyor. Uzun elyafılı pamuğı ile halıları ve kürkü bütün kapitalist memleketlerce aranmaktadır.

Nüfusu 2 milyona yakın olan Türkmenistan'ın köylerinde 25 binden fazla traktör, 10 binden fazla otomobil ve onbinlerce diğer köy ekonomisi makineleri vardır. Geçen yıl Türkmenistan kolhoz ve sovhozları 656 bin ton pamuk ürettiler. Bu miktar bütün Türkmenistan'ın devrim öncesine kadar ürettiğinden 16 defa fazladır.

Türkmenistan'da, Oktobr Devrimi'nden sonra, evvelce kuraklıktan çatlayan topraklar üzerinde binlerce kilometre uzunluğunda sulama kanalları açıldı. Amurderya Nehrinin suları steplere akıtıldı. Karakum Kanalı'nın açılışı halkın bin yıllık arzusunu ve hayalini gerçekleştirdi. Çöl hayata, Türkmen halkı bahtiyarlığa kavuştu.

Karakum çölünü 800 km. uzunluğunda kesen kanal sayesinde, yüzyılların çölü, verimli pamuk tarlalarına, bağlara, bahçelere döndürüldü. Bugün Karakum Kanalı'nın suları 1,6

milyon dekar toprak sulamaktadır. Kanalın suladığı vadilerde yeni kolhoz ve sovhozlar kurulmuştur. Kanal, yakında 500 km. daha uzatılarak Hazer Denizine ulaşacaktır. ülkenin sanayi gelişmesi de büyük başarılar kaydetti. Elli yıl içinde yeni sanayi kolları ve 250 işletme kuruldu. Geçen yıl 11 milyon ton petrol elde edildi; bu miktar 1913 yılında elde edilenden 83 misli fazladır. Akaryakıt üretimi bakımından Türkmenistan Sovyet Cumhuriyetleri arasında üçüncü yeri alır.

Bugün Türkmenistan 1,6 milyar kilovat-saat elektrik enerjisi üretmektedir. Bu, Devrim öncesi Türkmenistan'ın ürettiğinden 500 defa fazladır. Kimya, elektro-teknik, makine yapımı ve öteki sanayi kolları da büyük bir gelişme göstermiştir.

Türkmenistan'ın gelişmesinin önemli yönlerinden biri de gerçek bir sosyalist kültür devrimidir. Oktobr'dan önce Türkmenistan'da binde 7 kişi okur yazardı. 58 ilkokul vardı, ama

58

bu okullara zenginlerin çocukları giderdi. Koca Türkmenistan'da bir tek orta okul, bir de lise bulunuyordu. Tabii onlar da bey çocukları içindi. Tiyatro, kitap, gazete, basımevi hiç yoktu. Okul ve din kitapları taşbasması idi.

Halkın sağlığı ile kimse ilgilenmezdi. Bütün Türkmenistan'da 60 doktor vardı. Sefalet, açlık, salgın hastalıklar, trahom, verem yılda yüz binlerce insanı alıp götürürdü.

Türkmenistan'da bugün herkes okur-yazar. ülkede 1.600 genel öğrenim okulu vardır. 28 orta özel öğrenim okulunda 48 bin genç okumaktadır. Türkmenistan ilimler Akademisinde binlerce ilim işçisi çalışmaktadır, ülkede binlerce kütüphane, klüp, kültür sarayı, tiyatro, sinema vardır.

Türkmen kadını, Oktobr Devrimi ile boyunduruktan kurtulmuştur. Memleketin her iş ve kültür kolunda erkekle aynı haklara sahip olarak çalışmaktadır. Türkmenistan Sovyet'i üyelerinin yüzde kırkı kadındır.

Sosyalist devrim, Özbekistan halkına da sosyalist toplumu kurma, üretim güçlerini geliştirme olanakları verdi.

Bugünkü Özbekistan, gelişmiş sosyalist sanayiye sahip bir ülkedir. Elektrik sanayii, makine yapımı, kimya, renkli metalürji, gaz, petrol, taşkömürü sanayi kolları özellikle gelişmiştir, ülke, 1913-de bütün Çarlık Rusyasında üretilen elektrik enerjisinden 6 misli fazla elektrik enerjisi elde etmektedir.

Özbekistan, pamuk üretimi için ve pamuk temizleyici makine yapımı bakımından Sovyetler Birliğinde birinci yeri, pamuklu dokumalar üretiminde ikinci, madeni gübreler ve ipekli dokumalar üretimi bakımından da üçüncü yeri alır.

Devrim öncesi Özbekistan'da, toprak, ağaların-beylerin elindeydi. Köylü ailelerinin üçte ikisi fakirdi ve ırgattı. Yarıcılık ve kiracılık usulleri çok yayılmıştı. Tarımda kullanılan başlıca âlet karasaban ve tırmıktı.

Bugün Özbekistan Cumhuriyetinde binden fazla büyük kolhoz ve 318 sovhoz vardır. Köylü, toprağı işlemede 110 bin traktörden ve 25 bin pamuk toplama makinesinden faydalanır.

59

Pamuk, bugünkü Özbekistan'ın milli gururudur, Özbekistan'da, bütün Sovyetler Birliğinde çıkarılan pamuğun yarısından fazlası, astraganın ise % 35-i üretilir.

Sovyet iktidarı, sosyalizm, kültürün, sanatın, ilmin, edebiyatın bütün zenginliklerini halkın önüne serdi. Oktobr Devrimi'nden önce Özbekistan'da halkın ancak % 2-si okur-yazar idi.

Bugünkü Özbekistan'da okuma-yazma bilmeyen kalmamıştır. Nüfusu 11 milyona yaklaşan cumhuriyetin genel öğrenim yapan okullarında 2,5 milyon öğrenci okumaktadır. Daha 1920 yılında, Taşkent'te, Sovyet Doğusu'nun ilk üniversitesi açıldı. Bugün Özbekistan'ın 35 yüksek ve 128 orta öğrenim okullarına 310 binden fazla üniversiteli ve öğrenci devam etmektedir.

Bugün Özbekistan'da binlerce bilim adamı, mühendis, teknisyen çalışmaktadır. Halk ekonomisinin çeşitli kollarında, yüksek ve orta öğrenim görmüş 390 bin uzman vardır, ülkede, çalışan 1,000 kişiye 124 uzman düşmektedir.

Eskiden geri kalmış halkların ekonomik kalkınmada gösterdikleri büyük başarıları Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliğini teşkil eden diğer milli cumhuriyetlerde de görüyoruz.

Meselâ, Sovyetler Birliğinin toplam sanayi üretimi 1913 yılından 1966 yılına kadar 66 misli artmışsa, Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinde 119, Kırgızistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinde 117, Kazakistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinde 101, Moldavya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinde 99 misli artmıştır.

Bugünkü Ermenistan, makineleştirilmiş köy ekonomisi, gelişmiş sanayii, yüksek ilim ve kültürü ile ileri bir Sovyet Cumhuriyetidir.

Sovyet iktidarı yıllarında Ermenistan'da sanayi mamulleri üretimi 120 misli arttı. Bugün Ermenistan sanayii, 1928 de bir yılda ürettiğini 3 günde üretiyor. Milli gelirin % 60'ını sanayi sağlamaktadır, ülkede 1913 yılında bütün Çarlık Rusya-

sında elde edilen elektrik enerjisinden bir misli daha fazla enerji üretilmektedir.

Ermenistan'da otomobil lâstığından sentetik kauçuğa ve kimyevi gübreye kadar tam 140 çeşit madde elde ediliyor. Halen Erivan'da, yılda onbinlerce otomobil yapacak bir fabrika kurulmaktadır. Ermenistan 69 ülkeye sanayi mamulleri ihraç etmektedir.

Azerbaycan da bugün gelişmiş ekonomi ve kültüre sahip sosyalist bir ülkedir. Milletlerarası alanda Azerbaycan'a «petrol devleti» adı verilmiştir. Petrol, geçmişti olduğu gibi, bugün de ülkenin gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu bakımdan tükenmez kaynaklara sahip olan Azerbaycan, yalnız «kara altın» ülkesi değil, aynı zamanda petrol çıkarma ve işleme makineleri yapımı, demir-çelik, elektro-teknik, kimya ve madencilik sanayinin, hafif endüstri ve gıda sanayii kollarının hayli gelişmiş olduğu bir ülkedir. Azerbaycan sanayi üretimi Sovyet iktidarı yıllarında 59 misli artmıştır. Bugün ülkenin 56 devletle ticaret ilişkileri vardır ve birinci sınıf makine ihraç etmektedir,

Azerbaycan'ın köy ekonomisi de gelişmiştir. Köy ekonomisi işlerinin makineleştirilmesi ve elektrikleştirilmesine büyük bir önem verilmektedir.

ülkenin ekonomik hayatının gelişmesiyle birlikte kültürel yaşantısı da gelişmektedir. Devrim öncesi Azerbaycan'da 20 kadar hekim ve 12 mühendis vardı. Bugün 4-4,5 milyon nüfuslu Azerbaycan Cumhuriyetinde yüksek ve orta öğrenim görmüş 100 bin uzman çalışmaktadır. Bin kişiye düşen doktor sayısı bakımından Azerbaycan bütün kapitalist ülkeleri geçmiştir. Yeni Beş yıllık plânda ülkenin daha da hızlı tempolarla gelişmesi öngörülmektedir. Bu plân döneminde mal mübadelesi 1,6 misli, kamu hizmetleri 3,3 misli artacaktır. Konut yapımında da önceki Beş yıllıkta öngörülenden % 40 oranında bir çoğalış tasarlanmıştır.

Kardeş halklar ailesi içinde Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinde de büyük başarılar elde edildi. Bu Cumhuriyetin 1966 yılındaki toplam sanayi üretimi 1913 yılına nispetle 44 misli artmıştır. Burada dökme demir 12,2 misli, çelik 16,6 misli, elektrik enerjisi 184 misli arttı. Toplam tahıl üretimi 1913 yılındaki 23,2 milyon tondan 1966 yılında 34 milyon tona, aynı devrede ayçiçeği 71 milyon tondan 2 milyon 834 bin tona, et üretimi 1 milyon tondan 2,6 milyon tona, süt 4,7 milyon tondan 17,2 milyon tona çıktı.

önümüzdeki beş yıl içinde yalnız Ukrayna'nın sanayi üretimi bütün Sovyetler Birliğinin 1940 yılındaki toplam sanayi üretimini aşacaktır.

Sovyet egemenliğine geçiş tarihleri 27 yılı aşmayan Sosyalist Baltık Cumhuriyetleri İkinci Dünya Savaşı sırasında Hitler faşizminin korkunç istilâsına uğramış, ekonomileri temelinden yıkılmıştı. Bu cumhuriyetlerin halkları Sovyetler Birliği ailesi içinde sosyalist kültürlerini geliştirmek için geniş imkânlar elde ettiler.

Burjuva egemenliği devrinde Litvanya Batı emperyalist devletlerinin bir ham madde ambarı idi. Yalnız makineyi ve her türlü donatım âletlerini değil, çiviye bile dışardan alırdı. Bugün Litvanya'da yeni ve ileri endüstri alanları meydana getirilmiştir: Kimya endüstrisi, makine tezgâhlan yapımı endüstrisi, makine donatım âletleri endüstrisi, elektronik endüstrisi v.s. gibi. Litvanya'nın 1966 yılındaki sanayi maddeleri üretimi, 1940 yılındakinin 20 mislidir.

Dünyanın birçok memleketleri Litvanya'dan sanayi mamulleri almaktadır.

Burjuva Litvanya'sında yüksek okul öğrencilerinin sayısı 4 binden az idi; bugün ise 50 binin üstündedir; her 10 bin nüfusa 168 yüksek öğrenci düşmektedir. Bu sayı İngiltere, Fransa ve Batı Almanya'dakinden birkaç misli fazladır.

1939-1940 ders yılında Letonya'da yüksek öğrenci sayısı 7,5 bin idi; bugün sosyalist Letonya'sı yüksek okullarında 36 bin genç okumaktadır. Genel bilgi veren okulların sayısı harpten öncekinin bir buçuk misline çıkmıştır.

62

Sovyet Letonya'sı sağlık işleri alanında da ileri kapitalist memleketleri çok geride bırakmıştır. Bugün Amerika Birleşik Devletlerinde 10 bin nüfusa 19, İngiltere ve Fransa'da 15, Japonya'da 14 hekim, Sovyet Letonya'sında ise 32 hekim düşüyor.

Estonya halkı da Sovyet egemenliği yıllarında kültürün gelişmesinde önemli başarılar elde etti. Cumhuriyetin genel öğrenim ilk ve orta okullarında okuyanların sayısı 1939-40 ders yılındakinin iki mislidir. Bugün Estonya nüfusunun her 10 binde 169-u yüksek öğrenim görüyor. Gelişmiş kapitalist memleketlerde, meselâ Fransa'da 10 bin kişiden 71-i, İngiltere'de 58-i, İtalya'da 47-si, Batı Almanya'da 45-i yüksek öğrenim görmektedir. Sovyetler Birliğinin, istisnasız, bütün milli cumhuriyetlerinde bu büyük gelişme göze çarpar.

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin Leninci politikasının şaşmadan uygulanması ve Rus halkının kardeşçe yardımları sayesinde bütün Sovyet Cumhuriyetleri ekonomik ve kültürel hayatın her alanında büyük bir gelişme sağladılar. Milli cumhuriyetlerin hepsinde, milli bölgelerde yeni ve geniş okullar, enstitüler, bilim kurumları, tiyatro, sinema, müze, kütüphane, hastane, sanatoryum, ve sayısız çocuk evi, çocuk bahçesi ağları meydana getirildi. Sosyalizm kuruluşu ve komünizmin maddi-teknik temelinin atılmasında elde edilen başarılar

sonucunda, Sovyetler Birliğinde, bu arada milli cumhuriyetlerde muazzam endüstri kuruluşları meydana getirildi, köy ekonomisi hızlı bir tempo ile gelişmeye başladı. Sovyetler Birliğinin bu büyük başarılarında Rusya Federatif Sosyalist Cumhuriyetinin öncü bir rolü vardır. Rusya Sovyet Federatif Sosyalist Cumhuriyeti (bugünkü sınırları içinde) devrimden önce İngiltere'den aşağı yukarı 5 defa daha az sanayi ürünü elde ederdi. Bugün İngiltere'nin 2 misli çelik, hemen hemen 2 misli elektrik enerjisi istihsal ediyor. Cumhuriyetin sanayi üretiminin hacmi 5 yılda 1,5 defa artmaktadır. 1970 yılında istihsal edeceği elektrik enerjisi, İngiltere,

63

Fransa, Batı Almanya ve İsviçre'nin 1966 yılında elde ettikleri elektrik enerjisi toplamına eşit olacaktır.

Bu Sovyet Cumhuriyetinin bütün sanayi üretimi 1913 yılında Çarlık Rusya'sının bu bölgesindeki üretiminin 67 misli, büyük sanayi üretimi ise 94 mislidir.

Sovyet devleti 50 yıllık varlığıyla halkların milli ve enternasyonal menfaatlerini gerçekten demokratik bir temel üzerinde birleştirme örneği vermiştir. Sosyalizmin milletleri hızla birbirine yaklaştırdığı öngörüsü, Lenin'in bu dâhice öngörüsü bugün canlı bir gerçek olmuştur.

Sosyalizm şartlarında milletlerin gelişmesi, onların birbirine yaklaşması temelinde gelişiyor; yaklaşma ise onların gelişmesi sonucunda meydana geliyor. Bu, diyalektik olarak birbirine bağlı tek bir sürecin iki yönüdür. Bu iki yönü, iki eğilimi, her sosyalist milletin gelişmesini, onların daha sonraki yaklaşımlarını, birbirlerini karşılıklı etkilemelerinin artmasını, milli kültürlerini karşılıklı zenginleştirmelerini birbirinden ayrı görmek yanlıştır.

Milli ilişkilerde dil problemi, milletlerarası temas ve anlaşma aracı olarak dil, Sovyetler Birliğinde önemli bir yer alır. Lenin, Sovyetler Birliği halklarının temas ve anlaşma aracı olarak Rus dilinin büyük önemine işaret etmiş, çeşitli milletlerin temsilcilerinin bu dili bilmesinin her halkın yarattığı kültür değerlerinin değiş-tokuşuna imkân vereceğini belirtmiştir. Fakat Lenin, zorunlu tek bir devlet diline kesin olarak karşı gelmiştir. O şöyle diyordu: «Biz yalnız bir şey istemiyoruz: Zor unsuru. Biz (kimseyi) sopa ile cennete kovalamak istemiyoruz . . . Büyük ve güçlü Rus dilinin, her hangi bir kimse tarafından sopa altında, zorla öğrenilmeye ihtiyacı yoktur.»

Sovyetler Birliği halklarının hak eşitliği, dillerini karşılıklı olarak zenginleştirme ve geliştirmeleri esası üzerinde, her vatandaş istediği dilde konuşmak ve çocuklarını okutmak

için tam bir serbestliğe sahiptir. Hiçbir dile her hangi bir üstünlük, sınırlama, şu veya bu dili kullanma zorunluğu

64

kabul etmemek, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin titizlikle uyguladığı bir politikadır. Sosyalizm kuruluşu ve kollektif emek çeşitli milletlerin emekçilerini birbirine yaklaştırdı, kaynaştırdı, halkları yüzyıllar boyunca birbirinden ayıran setleri yıktı. Sosyalizmin zaferi, Sovyet toplumunun insanlık tarihinde görülmemiş moral-politik birliğini sağladı. Yüzden fazla milleti, soyu ve boyu birleştiren uçsuz bucaksız Sovyetler ülkesinin büyük ideal birliğiyle birbirine perçinlediği işçi sınıfı, kolhoz köylüleri, halk aydınları Lenin'in öğütlerini hayata geçirmek için harıl harıl çalışıyorlar.

Kapitalizmin doğurduğu ve beslediği ırkçılık, milletler arasında düşmanlık ve kin yaratmak gibi bayağı ve insanlık-dışı belirtiler Sovyet sosyal düzenine, Sovyet devlet düzenine yabancıdır, ünlü Zenci düşünürü Vilyam Dübüa şöyle yazıyor: «Sovyet vatandaşlarının çoğu beyaz ırktandır. Fakat Sovyetler Birliğinde, renkli halklar âlemine karşı davranışta Anglo-Sakson memleketleri için karakteristik olan ırkçılık kör inancı olmadığı gibi, ırkçı kin ve nefret de yoktur.»

Komünizmin düşmanları, burjuva ideologları, Oktobr kasırgası tarafından köklerinden sökülüp kapitalist ülkelere savurulan, şimdi Amerikan ve Batı Alman emperyalistlerinin Türkiye'de de beslediği müflis politikacı artıkları, her soydan ve boydan burjuva nasyonalistleri, Rus halkına ve Sovyetler Birliğine karşı iftiralar savurmakta, «Rus komünist sömürgeciliği»nden, «Sovyet emperyalizminden dem vurmaktadırlar. Ama Lenin'in gösterdiği yoldan giden büyük Rus halkının, başka milletleri yutmağa, köleştirmeğe ihtiyacı olmadığını, emperyalizmin bu gönüllü ve bedelli ajanlarına, onların sesini yansıtan koyu gerici çevrelere anlatmak zordur. Emperyalizmin ajanları, sosyalist Rus halkının, diğer halkları sömürücülerin, zalimlerin köleliğinden kurtardığını, onlara hak, hürriyet ve ışık getirdiğini, onları koyu cehaletten ve gerilikten kurtardığını kabul ederek kendi geçim kaynaklarını tıkamak istemezler. Milletlerin eşit halklara sahip bir

65

aile içinde kardeşçe birleşebileceklerini, yardımlaşarak her alanda hızla kalkınabileceklerini gericiler gözleriyle görseler de havsalarına sığdıramazlar; Sovyet halklarının başka milletleri

köleleştirmekte, bağımsızlıklarını yok etmekte hiçbir çıkarları olmadığını; tersine, emperyalizmin barışmaz düşmanı olan sosyalizmin ve komünizmin, milli kurtuluşları, milli bağımsızlıkları uğrunda savaşan milletlerin en büyük desteği olduğunu bilmek ve kabul etmek istemezler; milletlerin barış içinde yan yana, dostça yaşayabileceklerini, kardeşçe yardımlaşarak kalkınabileceklerini anlamazlar ve anlamak da işlerine gelmez.

Sovyet Anayasası Sovyetler Birliğindeki bütün halklara eşitlik, özgürlük ve devlet kurma hakkı tanır. Bütün Sovyet halkları, Anayasa gereğince kendi temsilcileri aracılığı ile Sovyetler Birliği devletinin yönetimine katılıyorlar. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Yüksek Sovyet'inin yapısı ve kuruluşu bunun için geniş bir imkân yaratıyor. Milliyetler Sovyet'ine, her milli cumhuriyetten, onun büyüklüğüne ve nüfus sayısına bağlı olmaksızın 32 temsilci, her otonom cumhuriyetten 11 temsilci, her otonom eyaletten 5, her milli bölgeden 1 temsilci seçiliyor. Birlik Sovyet'ine çeşitli milletlerden temsilci (milletvekili) seçilir. Sovyetler Birliği Yüksek Sovyet'inde 58 milletin ve soyun temsilcisi (milletvekili) vardır. Milli cumhuriyetlerde, otonom cumhuriyetlerde en küçük soylar ve boylar bile temsil edilmektedir. Milli cumhuriyetlerin temsilcilikleri Sovyetler Birliğinin bütün egemenlik organlarında vardır. Onbeş milli cumhuriyetin Milli Sovyet Başkanları, aynı zamanda Sovyetler Birliği Yüksek Sovyet'i Prezidyumu Başkan Yardımcısıdır. Sovyetler Birliği Yüksek Sovyet'i üyeleri arasında birçok otonom cumhuriyet ve otonom eyalet temsilcileri vardır. Milli cumhuriyetlerin Bakanlar Kurulu Başkanları Sovyetler Birliği Bakanlar Kurulunun üyesidirler (yani Sovyetler Birliği Hükümetine dahildirler). Bütün milli cumhuriyetlerin Yüksek Mah-

66

keme Başkanları, Sovyetler Birliği Yüksek Mahkemesi Kurulu'na girerler.

Sovyet toplumunun ve devletinin yönetici ve yöneltici kuvveti olan Komünist Partisi, Lenin'in öğütlerini yerine getirmekte, proleter enternasyonalizmine sıkıca bağlı kalmaktadır. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinde, bütün partide olduğu gibi, türlü milletlerden üyeler vardır.

Sovyet emekçileri, aralarında hiçbir milli fark gözetmeksizin, milli ayrılıklara bağlı olmaksızın, bütün haklardan ve özgürlüklerden eşit olarak faydalanırlar.

Burjuvazi, kendi sınıfının fiili diktatörlüğünü demokratik hürriyet lâflarıyla gizlemeye çalışır.

Burjuva hürriyeti sömürme hürriyetidir; imtiyazlı, sömürücü ve asalak sınıfların hürriyetidir.

Bu çeşit hürriyetlerden kurtulma, her türlü ezgi ve sömürüyü kaldıran, emekçi yığınlara hürriyet ve kişinin her yönden gelişmesine imkân sağlayan sosyal ilişkilerin kurulması

sosyalizmin en büyük kazancıdır. Emekçilerin menfaatleri, hak ve hürriyetleri, Sovyetler Birliği Anayasasınca ve Sovyet kanunlarınca, burjuva anayasalarının ve kanunlarının emekçi menfaatlerine, emekçi hak ve hürriyetlerine değinen hükümlerinden tamamıyla farklı olarak, hiçbir yorumlamaya, teville ve tahrife meydan vermeyecek bir açıklık ve kesinlikle teminat altına alınmıştır.

Sovyetler Birliğindeki milletlerin dostluğu, Mitler sürülerinin karşısında yenilmez bir kuvvet oldu. Mitler ve kliği, Sovyetler Birliğini, ancak devlet zoruyla tutunan dağınık ve birbiriyle bağdaşmaz milletlerin suni bir yığılması gibi görüyor, bu devletin, Makedonyalı İskender'in imparatorluğu gibi çöküp dağılması için faşist ordularının Sovyetler Birliğine bir darbesinin yeteceğini sanıyorlardı. Ama, haydutça plânları çok ağır bir iflâsla sonuçlandı; aldanişlarının bedelini pahalıya ödediler. Başta Rus halkı olmak üzere, istisnasız, bütün Sovyet halkları tek bir kitle halinde sosyalist yurtlarını ve Büyük Oktobr'un kazanımlarını göğüsleriyle savundular.

67

Sınır boylarında, Brest kalesinde, Smolensk önlerindeki kanlı savaşlarda, Odesa'da, Moskova, Leningrad varoşlarında, Sivastopol'de, Stalingrad'da, Kafkasya'da, düşman gerisinin derinliklerindeki çete savaşlarında bütün milletlerden Sovyet savaşçıları omuz omuza, tek bir amaçla yiğitçe savaştilar. Sovyet savaşçılarının destanlara yaraşır kahramanlık örnekleri çoktur, insanlığı hayranlık ve saygı duygularıyla ürperten bu olağanüstü kahramanlıklarda, başta Rus halkı olmak üzere, bütün Sovyet halklarının bol bol payı vardır.

«Güneşli Özbekistan'dan Stalingrad cephesine geldik. Analarımız, babalarımız, çocuklarımız bize sıkıca tembih ettiler. Nerede savaşsak savaşalım, Hitlercilerle nerde karşılaşsak karşılaşalım, düşmana karşı merhametsiz ve amansız olacağız. Biliyoruz ki, büyük Stalingrad'ı savunurken Anayurdumuz Özbekistan! savunuyoruz. Stalingrad'ı kurtarıncaya, Taşkent'te iyi yaşayacağız ... Faşistleri Volga'da bozguna uğratacağız. Özbekler, Kazahlar, Sovyetler Birliğinin diğer halkları köle olmayacaklardır!»

Bu satırlar Stalingrad'ı savunan İrtay Bağlanbayev ve İlyas Zaynudinov adlarındaki iki Özbek gencinin 1942 Ekiminde Stalingrad cephesinden memleketlerine yazdıkları ve şimdi arşivde saklanan ortak mektuptan bir parçadır.

«Ben Sovyet yurdu uğrunda savaşım ve ölüyorum. Ya siz burada ne arıyorsunuz, yabancı köpekler?»

Bu erkekçe haykırış, Alman faşistlerinin yakalayarak türlü işkencelerden sonra darağacı iskemlesine çıkardıkları genç bir Estonyalı çeteci kızın son sözüdür.

II. Komünizme doğru

Ekonomik, sosyal, kültürel gelişmede yeni hamleler

Sovyetler Birliği yeni sosyalist toplumu kurmak için bütün güçlerini seferber etti. Harplere ve türlü engellere rağmen, tarihi bakımdan kısa bir zamanda çok büyük başarılar elde etti.

Sovyet sosyalist toplumu, işçi sınıfı ve kolhozcu köylüler olmak üzere iki dost sınıfın meydana getirdiği bir toplumdur. Bu toplumda emekçi aydınlar önemli bir yer tutar. 1926 sayımına göre, Sovyetler Birliğinde 2,6 milyon emekçi aydın vardı; 1966 yılının başlangıcında bu miktar 26 milyona çıkmıştır.

Çarlık Rusyası, nüfusu ve yüzölçümü bakımından dünyanın büyük ülkeleri arasındaydı. Fakat ekonomik seviyesi ve gelişmesi bakımından geri kalmış kapitalist bir ülke idi. Çarlık Rusyası dünya üretiminin ancak % 4 kadarını üretebiliyordu. Tarımı ağır basan bir ülkeydi.

Ekonominin gelişmesi için gerekli makineleri dışarıdan alıyordu.

Sovyet iktidarı yıllarında ekonominin yüksek ve hızlı tempolarla gelişmesi, kısa süreler içinde çağdaş bir endüstriye ve gelişmiş bir köy ekonomisine sahip, Avrupada birinci, dünyada ikinci yeri alan, ekonomik gücü muazzam bir devletin kurulmasını sağladı.

Sovyetler Birliğinde 1918 den 1965 yılına kadar 39.760 büyük devlet işletmesi ve çok sayıda orta ve küçük işletmeler kuruldu. Bugün Sovyetler Birliği, dünya üretiminin 1/5-ini üreten kudretli bir memleketdir.

Elli yıllık Sovyet iktidarınının 18 yılı harplerle ve sonra da harplerin sebep olduğu yaraları sarmakla geçti. Buna rağmen, ülkenin sanayi üretimi 1965-de, 1913-e kıyasla, 66 defa arttı. Sovyet ekonomisininin bir başka özelliği de, Çarlık Rusyasında esas sanayiin Avrupa Rusya'sının üç-dört bölgesinde toplanmasına karşılık, sanayi işletmeleri ve üretiminin milli cumhuriyetlerde ve Doğu bölgelerinde de geliştirilmesidir. Bütün Sovyet Cumhuriyetlerinde hızlı tempolarla gelişen büyük sanayi merkezleri kurulmuştur. Bu cümleden olarak, Kazakistan Cumhuriyetinde sanayi üretimi 1913 yılına kıyasla 101 misli, Kırgızistan'da 117,

Ermenistan'da 119 misli artmıştır. Memleketin sanayileşmesi ve ekonominin hızlı tempolarla gelişmesi sonucunda, Sovyetler Birliği gelişmiş kapitalist ülkelerle ekonomik yarışmaya girişmiştir, ülkenin milli geliri, sanayi üretimi bakımından en gelişmiş kapitalist ülke olan Birleşik Amerika'dan daha büyük bir hızla artmaktadır. Böylece, Sovyetler Birliği sanayi üretimi hacmi bakımından Amerika'ya gittikçe daha fazla yaklaşmaktadır.

Geçen yıl, Sovyetler Birliği, yeni Beş yıllık gelişme plânının uygulanmasına geçti. Bu plânda, milli gelirin % 38-41 oranında, sanayi üretiminin 1,5 defa, köy ekonomisi ürünlerinin ortalama yıllık hacminin % 25 artırılması öngörülmektedir. Bu dönemde halkın reel gelirleri 1,3 defa artacaktır.

Sovyet toplumunda emek ve çalışma

Sovyet Anayasasında şöyle deniyor: «Sovyetler Birliği yurttaşlarının çalışma hakları vardır. Bu demektir ki, garantili bir işe sahip olmaya ve yaptıkları işin kalite ve miktarına göre karşılığını almaya da hakları vardır.»

Devrimin ilk yıllarında, Sovyet Devleti, işsizliği ortadan kaldırmak, işgünü süresini kısaltmak, bütün işçi ve memurlara yıllık ücretli izin sağlamak ve ulusal ekonominin her alanında iş güvenliğini kurmak için büyük çabalar gösterdi.

70

İlk adımlar olarak, emek kanunları hazırlandı, çalışma günü sekiz saate indirildi ve bir iş Kanunu yayınlandı.

1930 yılı sonuna doğru Sovyetler Birliğinde işsiz kimse kalmamıştı. O zamandan beri, çalışma gücüne sahip Sovyet yurttaşları tam olarak çalışmaktadır, işçi ve memur sayısında devamlı artış vardır.

Sovyet ekonomisinin değişik kesimleri arasında emekçilerin dağılımı bakımından önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Sanayide, yapı işlerinde, ulaşırmada, eğitimde, halk sağlığında, bilimde ve güzel sanatlarda çalışanların oranı önemli derecede artmıştır. Tarım alanında çalışanların sayısı ise yarı yarıya azalmıştır. Buna rağmen, halk ekonomisinin bu kolunda üretim iki buçuk misli artmıştır.

Bugünkü durumda, Sovyetler Birliği, ekonomik alanda Avrupa'nın belli başlı kapitalist memleketlerini geçmiştir. Fakat sanayide emek verimliliği bakımından Birleşik Amerika'dan henüz geridedir. (Bu gerilik 1913-te dokuz misli idi; şimdi 2-2,5 mislidir.)

Sovyetler Birliğinde üretimin artması, her şeyden evvel, emek verimliliğinin artmasıyla sağlanmaktadır. 1959-1965 yıllarında, sanayide gerçekleştirilen emek verimliliği artışı üretimin yüzde 67 artmasını sağlamıştır.

Sosyalist tarımda da emek verimliliği hızla artmaktadır. 1965 yılında tarım alanındaki emek verimliliği artışı, devrimden evvelki Rusya'ya kıyasla, beş misli ve 1940 yılına kıyasla 2,4 mislidir.

Ulusal ekonomide uygulanan buluşların ve rasyonalizasyon tekliflerinin devamlı artışı, işçilerin emeğe karşı tutumlarını yansıtan bir göstergedir. Nitekim, 1966'da 2 milyon 800 bin yeni buluş ve rasyonalizasyon teklifi uygulanmış ve bu uygulamalarla yılda iki milyar ruble tasarruf sağlanmıştır.

Genel eğitimin ve emekçilerin teknik bilgilerinin gelişmesi, değişik mesleklerde çalışanların sayıca artması emekçilerin teknik ve kültürel seviyelerinin yükseldiğini gösterir.

71

Sovyetler Birliğinde sanayi, yapı ve ulaştırma işkallarının kalifiye işçi ihtiyaçlarını sağlamak üzere, 1940 yılında çırak ve teknik okulları ağı kuruldu. 1966-ya kadar 16 milyon işçi bu okullarda öğrenim gördü.

Sovyetler Birliğinde toplumsal üretimin hızlı gelişmesi ve iş verimliliğinin artması, işgününü kısaltmaya ve emekçilerin istirahat saatlerini arttırmaya imkân vermiştir. Şimdiki halde, Sovyet sanayiinde işgünü süresi ortalama 6,93 saat ve iş haftası süresi 39,4 saattir. Bu, dünyada en kısa iş haftalarından bindir.

Kudretli endüstri devleti - Sovyetler Birliği

Endüstri ürünleri hacmi bakımından Çarlık Rusyası dünyada beşinci, Avrupa'da dördüncü idi. 1913 yılında Rusya sanayii. Birleşik Amerikanın sanayi üretiminden 8 defa az üretim yapıyordu. 1920 yılına doğru, Birinci Dünya Harbi, emperyalist müdahale ve Vatandaş Harbi yüzünden Rusya'nın sanayi üretimi hacmi, 1913 yılındakine kıyasla, 7 defa daha azalmıştı. İşte Sovyet halkı bu düzeyden başlayarak Sovyetler Birliğini çağdaş bir endüstri devleti haline getirme yoluna girdi. Bugün Sovyetler Birliği, sanayi üretimi hacmi bakımından, dünyada ikinci ve Avrupa'da birinci duruma geldi.

ülkenin endüstrileşmesi sorunu Partinin XIV. Kongresi (1925) tarafından ele alındı ve karara bağlandı. Daha işin başında, Sovyetler Birliğinde sosyalistçe endüstrileşmenin en önemli

özelliği, ana kaynak olarak memleket içinde işçilerin ve köylülerin emeği ile yaratılan maddi değer ve araçlara dayanılmasıydı. Her şeyden önce, ağır sanayiın geliştirilmesi, üretim aracı üreten sanayi kollarının geliştirilmesi göz önüne alındı. Bu sanayi kolların en yüksek tempolarla geliştirildi. Tüketim malları üretimi de nispeten yüksek tempolarla gelişti. Sovyet iktidarı yıllarında genel sanayi üretimi

72

hacmi 60 defa arttırıldı. Bu cümleden olarak, üretim araçları üretiminde 141 defadan fazla, tüketim malları üretiminde de 20 defadan fazla artış sağlandı. Sanayiın yüksek tempolarla geliştirilmesi, sanayi ürünleri çeşitlerinin de hızla artmasını olumlu yönde etkiledi.

1913 yılında Çarlık Rusyası sanayi mamulleri toplam üretimi bakımından dünyada beşinci, Avrupada dördüncü iken, Sovyetler Birliği 1965 yılında sanayi mamulleri üretiminde dünyada ikinci ve Avrupada birinci durumdadır. Yine bu cümleden olarak, elektrik enerjisi üretiminde Çarlık Rusyası 1913-te dünyada sekizinci, Avrupada altıncıydı; 1965 yılında Sovyetler Birliği ise dünyada ikinci ve Avrupada birinci yeri almıştır. Kömür üretiminde 1913 yılında Çarlık Rusyası dünyada altıncı, Avrupada beşinciydı; Sovyetler Birliği ise 1965-te dünyada ve Avrupa'da birincidir. Çelik üretiminde yine aynı yıllar itibariyle Çarlık Rusyası dünyada beşinci, Avrupa'da dördüncü iken, Sovyetler Birliği dünyada ikinci ve Avrupa'da birinci duruma gelmiştir. Makine yapımında 1913 Çarlık Rusya'sı dünyada dördüncü, Avrupa'da üçüncüydü; Sovyetler Birliği ise 1965 yılında makine yapımında dünya ikincisi ve Avrupa birincisi olmuştur. Çimento ve pamuklu dokumalar üretiminde de mukayeseli durum böyledir. Sovyet sanayii, ileri endüstri memleketleri için karakteristik olan birçok kollara sahip bir yapı niteliği kazanmaktadır. Ağır endüstrinin kurulmasında en çok elektrik enerjisi üretimi, makine yapımı, renkli metalürji, demir-çelik ve ısı sanayii kolları gelişmektedir. Şimdi bu gelişmede en karakteristik çizgi, sanayi üretiminde, bütün halk ekonomisi alanlarında teknik ilerlemenin kilit noktaları yerini tutan elektrik enerjisi, kimya, makine yapımı kollarının hızla arttırılmasıdır. 1966 yılında bu üç önemli üretim kolunun tüm sanayi üretimi hacmi içindeki payı % 35-tir.

Sanayiın ana kolu olan ve halk ekonomisinin bütün kollarını olumlu yönde etkileyen makine yapımının iri endüstri rayları üzerine yeni bir kuruluşla oturturulması, memleketin

73

ekonomik gücünün ve savunma yeteneğinin artırılması için şarttır. 1966 yılında Sovyetler Birliğinin makine yapımı hacmi, 1913 yılına kıyasla, 538 defa arttırılmıştır. Sanayiın başka her hangi bir kolunda bu derece yüksek gelişme temposu görülmuş değildir. Nitekim, kısa süreler içinde, bu alanda, otomobil yapımı, üretime yarar makineler yapımı, uçak sanayii, demir işleme, kimya, taşkömürü, dökme ve prese donatım, radyo-elektronik, elektro-teknik kolları kurulmuş ve geliştirilmiştir. Sovyet egemenliği yıllarında elektrik enerjisi üretimi hemen hemen 300 defa arttırıldı. Memlekette sayısı yüzleri aşan güçlü elektrik santralleri kuruldu. Volga boyundaki hidro-elektrik santralleri ve dünyada en büyük olan Bratsk hidro-elektrik santrali bunlar arasındadır.

Sovyetler Birliği her bakımdan gelişmiş bir kimya sanayiine sahiptir. 1966 yılında kimya sanayiinin toplam üretimi 1913 yılındakinin 294 misline ulaşmıştır.

Sovyet egemenliği yıllarında, dünya sanayi üretiminde Sovyetler Birliğinin durumu kökten iyileşti. 1966—70 yılları arasında bu durum daha da iyileşecek ve Sovyet sanayi üretimi 1,5 misli daha artacaktır. Sanayi üretimi hacmi bakımından Sovyetler Birliği bugün Birleşik Amerikanın bulunduğu düzeye hayli yaklaşmış bulunmaktadır. Yıllık ortalama gelişme tempoları ve bazı sanayi ürünleri bakımından Sovyetler Birliği Avrupa'nın başlıca kapitalist ülkelerini ve Birleşik Amerika'yı geride bırakmıştır. Kömür, demir cevheri, kok kömürü, dizel ve elektrikli uzun mesafe lokomotifleri üretimi bakımından, ağaç lifleri, işlenmiş kereste, çimento, portatif ve betonarme yapı parçaları, yünlü dokumalar ve hayvansal yağlar ihracı bakımından Sovyetler Birliği dünyada birincidir.

Başlıca sanayi ürünlerinde insan başına üretim miktarı bakımından Sovyetler Birliği ile gelişmiş kapitalist memleketler arasındaki fark hızla azalmaktadır. Bu alanda Sovyetler Birliği, kömür, demir cevheri, ekin biçer-döğeri, pen-

74

cere camı, yünlü dokumalar, balık ve hayvansal yağlar gibi ürünler üretiminde Birleşik Amerika'yı geçmiş durumdadır.

Elektrik enerjisi üretimi

Lenin, «Sovyet iktidarı + bütün ülkenin elektrikleştirilmesi = kominizim.» demiştir.

Dev tesisler kurma yolunda sermaye yatırımlarının hacmi bakımından, Sovyetler Birliği, Birleşik Amerika'ya hemen hemen yetişmektedir. Büyük sanayi işletmeleri ülkede çok yüksek tempolarla kurulmaktadır. Sovyet egemenliği yıllarında 40 binden fazla büyük devlet işletmesi kurulmuş, yenilenmiş ve çalışmaya açılmıştır. Sovyetler Birliğinde elektrikleştirme (elektrifikasyon) sosyalist ekonominin ayrılmaz bir bölümüdür, ülkede yüzlerce büyük elektrik santrali kurulmuştur. Çarlık Rusyasında bütün elektrik santrallerinin kuvveti 1.141 bin kilovattı; elektrik enerjisi üretimi ise 2

milyar kilovat-saati buluyordu. 1965 yılında Sovyetler Birliği elektrik santrallerinin kudreti 115 milyon kilovat; elektrik enerjisi üretimi ise 507 milyar kilovat-saat idi.

Sovyetler Birliğinde dünyanın en büyük hidro-elektrik santralleri kurulmuştur ve bugün milyarlarca kilovat-saat elektrik enerjisi üretmektedir. Angara Nehri üzerinde kurulan «Bratsk» (4,5 milyon kilovat gücünde), Volga Nehri üzerindeki Kuybişef ve Volgograd (her birinin gücü 2 milyon kilovat), Yenisey Nehri üzerinde kurulan «Krasnoyarsk» (kudreti 5 milyon kilovat), bundan 40 yıl önce Lenin'in teşebbüsüyle kurulan ve Krasnoyarsk santralının iki misli gücüyle Sovyet hidro-elektrik tesislerinin birincisi olan «Volgovskaya» dünyanın en büyük hidro-elektrik santralleridir. 1954 yılında ayrıca Sovyetler Birliğinde dünyanın ilk atomlu elektrik santrali kurulmuştur.

Sovyetler Birliği dünyanın başka ülkelerinde de büyük elektrik ve atom enerji santralleri kurmaktadır. Birleşik Arap

75

Cumhuriyetinde Sovyet yardımıyla kurulan Assuan dev hidroelektrik santrali ve barajı bunlar arasındadır.

Sovyet egemenliği yıllarında metalürji (demir-çelik) sanayii muazzam bir gelişme göstermiş; Urallarda dünyaca tanınmış Magnitogorsk, Sibiry'a da Kuznetsk dev kombinaları ve memleketin birçok yerlerinde büyük fabrikalar kurulmuştur.

Sovyetler Birliği kurulduğu sıralarda, ilk metalürji işletmelerinin donatımında yabancı uzmanların yardımından faydalanılırdı. Bugün Sovyet uzmanları birçok ülkelerde dünyanın en büyük yüksek fırınlarını kuruyor, demir-çelik sanayiinin gelişmesine yardım ediyorlar. Hindistan'da, Sovyet uzmanlarının yardımıyla kurulan ve Sovyet makineleriyle donatılan Bhilay metalürji kombinası Asya'nın en büyük işletmelerinden biridir.

Sovyetler Birliği Türkiye'nin ekonomik gelişmesine de yardım ederek, bizim için çok elverişli şartlarla 7 yeni büyük tesisin kurulmasını üzerine almıştır.

Aşağıdaki veriler, Sovyetler Birliğinde metalürjinin gelişmesini gösteriyor:

Sovyet egemenliği yıllarında çelik üretimi 23 misli artmış ve 1966 yılında 96,9 milyon ton çelik üretilmiştir. 1967 yılında Sovyet metalürjisi 100 milyon ton çelik üretecektir.

Sovyetler Birliğinde sermaye yatırımlarının büyük alanlarından biri de neft-gaz sanayiidir. Çarlık Rusya'sının yalnız Bakû'de bir neft işletmesi vardı. Bugün Sovyetler Birliğinde Volga boyunda muazzam bir neft-gaz bölgesi olan ikinci bir Baku yaratılmıştır. Burası şimdi ülkenin en büyük neft-gaz üretimi bölgesidir. Bu bölgedeki, «Drujba» (dostluk) petrol boru hattından Polonya'ya, Demokratik Almanya Cumhuriyetine, Çekoslovakya ve Macaristan'a petrol sevk edilmektedir. Son yıllarda Sovyetler Birliğinde - Batı Sibiry'a da üçüncü bir neft-gaz bölgesi kurulmaktadır. Bu, uzmanların fikrine göre, dünyanın en büyük neft üretim bölgesi olacaktır.

Sovyet egemenliği yıllarında neft üretimi 26 defa artmıştır.

1966 yılında Sovyetler Birliğinde 265 milyon ton petrol çıkarılmıştır. Gaz, Çarlık Rusyasında yok denecek kadar azdı. 1966 yılında Sovyetler Birliğinde 145 milyar metreküp gaz üretilmiştir. Ayrıca, 1964 yılında 42 bin kilometre uzunluğunda gaz iletme boruları döşenmiştir.

Çağdaş sanayi gelişmesinin önemli kollarından sayılan makine yapımı ve kimya sanayii de Sovyetler Birliğinde hızla gelişmektedir. Bu iki ana sanayi kolu, tüm halk ekonomisinin bütün teknik gelişmesini tayin eder. Bunun içindir ki, Sovyetler Birliğinde bu sanayi kolu işletmelerinin gelişmesine özel bir önem verilmektedir. Sovyet egemenliği yıllarında makine yapımı üretimi 538 misli, kimya sanayii üretimi de 294 misli artmıştır. Memlekette birçok büyük kimya işletmeleri kurulmuş ve kurulmaktadır. Sovyetler Birliğinde dev tesislerin kurulması, halk ekonomisinin gelişmesini etkilemektedir. Bugün Sovyetler Birliği dünyanın en büyük tesislerinin kurulduğu bir ülkedir. Esas yapı materyali olan çimento üretimi bakımından Birleşik Amerika'yı geçmiştir, örneğin Sovyetler Birliğinde 1966 yılında 80 milyon ton çimento üretilmişken, Birleşik Amerika'da 67,2 milyon ton üretilmiştir.

Büyük tesislerin kurulması Sovyet ekonomisinin endüstriyel karakterinin özelliklerinden biridir. Büyük tesisler emeğin mekanikleştirilmesi için geniş imkânlar yaratıyor. Bugün, 1940 yılına kıyasla, emek verimliliği 6,5 misli artmıştır. 1966 yılında kabul edilen Beş yıllık plânda halk ekonomisine 310 milyar ruble yatırım yapılacaktır. Bu miktar, Sovyet egemenliğinin ilk 40 yılındaki yatırımlardan 1,2 misli daha fazladır.

Sovyetler Birliğinin ekonomik gelişmede dünya çapında elde ettiği başarılar, insanın özgür olduğu, sömürmenin her zaman için ortadan kaldırıldığı, üretimde yoldaşça ilişkilerin kurulduğu yeni tip sosyalist toplumun kapitalizme üstünlüğünü göstermektedir.

ikinci Dünya Harbinin açtığı yaraları sarmak zorunda kal-masaydı, Sovyet ekonomisi bugünkünden çok daha yüksek

seviyeye çıkabilecekti. Harp sonrası yıllarında milli ekonominin kalkınması için bütün güçler seferber edildi ve Sovyet halkları Komünist Partisinin önderliğinde ekonomik, teknik ve kültürel alanlarda yeni ve büyük başarılar elde ettiler.

Sosyalist köy ekonomisinin gelişmesi

Köyün sosyalist yoldan geliştirilmesi Oktobr Devrimi'nin başlıca kazançlarından biridir. «Barış Buyruktusu», «Toprak Buyruktusu» Rusya'da proleter devriminin ilk kanuni belgeleridir. «Toprak

Buyrultusu»nun uygulanmasıyla, pomeşçik toprakları, kilise ve çarlık ailesinin toprakları köylülere verilmiş, 160 milyon hektardan fazla toprak parasız olarak köylülere dağıtılmıştır.

Vatandaş Harbinden sonra Sovyet köyünün sosyalist temellere oturtulması, Lenin'in «Kooperatif Plânı»nın uygulanmasıyla gerçekleştirildi. Bu plân Lenin'in ölümünden sonra da Sovyet köyünde uygulandı ve köy kalkınmasının temel-taşı oldu.

1927 yılında köy ekonomisi üretimi harp öncesi seviyesine çıkarıldı, ülkenin endüstrileşmesi, şehir nüfusunun artması süreciyle beraber, köy ekonomisi ürünleri ihtiyacı da günden güne artıyordu. Bu sıralarda köyde tabakalaşma süreci hızlandı. Küçük köylü işletmelerinin fakirleştiğini, büyüklerinin de zenginleştiğini gören parti, fakir ve orta halli köylü yığınlarının desteğine dayanarak, küçük köylü işletmelerini kollektifleştirme politikasını uyguladı. Böylece, Sovyet köyünde insanın insanı sömürmesine son verildi. Toprak reformundan sonra köy ekonomisinde devrimci dönüşümlerin ikinci dönemi de bitirilmiş oldu. Köyde kollektifleşme sonucunda, köy ekonomisi üretimini temelden yenileştiren ve köylü yığınlarının yaşayışını değiştiren sosyalist sektörün üstünlüğü sağlandı. Sosyalist köy ekonomisi (kolhozlar ve sovhozlar) çağdaş teknik araçların ve yeniliklerin köye girmesini kolaylaştırdı.

78

Üretim araçlarında toplumsal mülkiyet, köy ekonomisinin daha sonraki gelişmesine geniş imkânlar yarattı. 1965 yılı sonuna doğru Sovyetler Birliğinde 36,9 bin kolhoz ve her kolhozun da 6 bin hektar toprağı, 1.050 büyükbaş hayvanı, 38 traktörü vardı. Ayrıca, yine 1965 yılının sonuna kadar, Sovyetler Birliğinde devlet çiftlikleri olan sovhozların sayısı 11,7 bini buluyordu. Her sovhoz 24,6 bin hektar toprak, 2.098 büyükbaş hayvan ve 114 traktöre sahipti.

Harp yılları dışında Sovyet köy ekonomisi orantılı olarak hızlı tempolarla gelişti.

Ekilir arazi miktarı genel olarak arttırılmış, 1913-1965 yılları arasında 1,8 misli (ya da 91 milyon hektar) genişletilmiştir. Bu alanda, Sovyet insanların 1954-1956 yıllarında 36 milyon hektarı bulan ekilmeyen yoz toprakları işlemeye başlamalarının özel bir önemi vardır.

Sovyet köyü hayvancılık bakımından da büyük başarılar elde etti. 1967 yılında büyükbaş hayvan sayısı, 1916 yılına kıyasla, 1,7 misli, domuz 2,5 misli, koyun ve keçi 1,5 misli artmıştır.

Köy ekonomisinin gelişmesi sonucunda, esas köy ekonomisi ürünlerinin üretimi de önemli miktarda arttı. Köyde sosyalist dönüşümler, teknik gelişme ile paralel olarak gerçekleştirildi. Kollektif üretime, kudretli bir maddi-teknik temel hazırlandı.

Bugün Sovyet köy ekonomisi çağdaş teknikle donatılmıştır. 1965 yılında, Sovyet köy ekonomisinde, örneğin patates ekiminde işlerin % 73-ü, çeşitli bitkilerde % 60-97-si, ekin toplamada % 98-i, ekin temizlemede % 96-sı, ot biçmede % 79-99-u makine ile görülmüştür.

Sovyetler Birliğinde bütün sovhozlarda elektrik vardır; kolhozların da % 95-i elektrikli. Yalnız 1960-1965 yılları arasında gübreleme işleri 2,4 misli artmıştır. Köy ekonomisinde makineleştirme,

elektrikten faydalanma, kimyayı uygulama sonucunda köyde emek verimliliği 1913 yılına kıyasla 5 misli artmıştır.

79

Sovyetler Birliği halkları köy ekonomisinin gelişmesinde büyük başarılar kazandılar. Fakat köy ekonomisi üretimi, halk yığınlarının gittikçe artan tüketimine kıyasla geri kalmaktadır. Bu durumu önlemek için gerekli tedbirler alınmıştır. Bu konuda, SBKP XXIII. Kongresi kararlarının özel bir tarihi önemi vardır. Son Beş yıllık plân gereğince köy ekonomisi üretimi % 25 arttırılacaktır.

Köy ekonomisinin, halkın ihtiyaçlarını bol bol karşılayacak şekilde geliştirilmesi, bugün Sovyet halklarının en başta gelen ödevlerindedir.

Komünist toplum temelini kuruluşu

Sovyet halkı, komünizmin birinci aşaması olan - herkesin emeğine ve kabiliyetine göre aldığı, insanın insanı sömürmediği sosyal adalet düzenini - sosyalizmi kurmuş bulunuyor. Şimdi de — herkesin, kabiliyetine göre verip, ihtiyacına göre alacağı — komünizmi kurmak için başarıyla ilerliyor.

SBKP-nin XXIII. Kongresi, komünizmin maddi-teknik temelini kurma perspektiflerini tespit etti ve Sovyet ekonomisinin 1966-1970 Beş yıllık gelişme plânının direktiflerini kabul etti. Beş yıllık plânın direktiflerinin uygulanması, komünist toplumu kurmada çok önemli bir aşamayı kapsamaktadır. Beş yıllık plân süresinde genel sanayi üretimi % 50, tarım ürünleri % 25. milli ekonomideki yatırımlar % 47, milli gelir % 38-41, adam başına reel gelir % 30, sanayide emek verimliliği % 33-35; inşaatta % 35-40 ve tarımda % 40-45 nispetinde artacaktır.

Bu plânın ilk uygulama yılı olan 1966-nın bilançosuna bir göz atılırsa, ne kadar çok verimli olduğu anlaşılır. Endüstri istihsalı hacmi, 1965 yılına kıyasla yüzde 8,6 nispetinde artmıştır. Halbuki plânda yüzde 6,7 nispetinde artması öngörülmüştü. Sovyet endüstrisi, 1965-e kıyasla 38 milyar kilovat-saat daha fazla elektrik enerjisi; 22 milyon ton daha fazla

80

petrol; 15 milyar metreküp daha fazla gaz, 6 milyon ton daha fazla çelik; 7,8 milyon ton daha fazla kömür; 4,6 milyon daha fazla suni gübre v.s. üretmiştir. Tarımda ise, genel üretim, 1965 yılına kıyasla, yüzde 10 artış kaydetmiş, 171,2 milyon ton hububat toplanmıştır. Tarım sektörü 1966-da yeniden 277 bin traktör, 86 bin biçer-döğür ve diğer makinelelerle donatılmıştır. Kolhozların top yekûn geliri, 1965 yılına kıyasla, yüzde 15 artmıştır.

Milli gelir, 1965 yılına kıyasla, 1966 da yüzde 7,5 oranında bir artış kaydetmiştir. Devlet fonları ve halkın kendi gelirleri ile şehir ve köylerde 1.850.000 apartman dairesi kurulmuştur. Adam başına reel

gelir yüzde 6-dan fazla artmıştır. Tüketim malları üretiminde ise, 365 milyon metrekare daha fazla dokuma, 34 milyon parça daha fazla trikotaj, 760 bin daha fazla televizyon, 439 bin daha fazla çamaşır makinesi v.s. üretilmiştir.

SBKP, Beş yıllık plânın uygulanması için sosyalist yönetim metotlarının yetkinleştirilmesi, plânlamanın iyileştirilmesi, çalışanların maddi ilgilenmeye teşvik edilmesi gerektiği kanısındadır. Bu bakımdan, üretim kolları, yeni plânlama metotları ve maddi teşviki uygulama prensip! gereğince, ekonomide bir reorganizasyon yapılmıştır. Şimdi bu yeni sisteme göre, 673 endüstri işletmesi faaliyettedir. Bunların memleketin genel endüstri üretimindeki payı yüzde 12-dir. Bu işletmelerin çalışmalarının sonuçları çok daha verimlidir.

Sovyetler Birliğinde komünizm kuruluşu bütün dünya emekçilerinin devrimci savaşlarının ayrılmaz bir koludur. Bundan dolayı, Sovyetler Birliği, diğer sosyalist ülkelerle birlikte, sosyalizm ve komünizm kurulması yolunda elverişli milletlerarası şartların yaratılması için elinden gelen bütün çabaları göstermektedir.

Sosyalizmin tam zafere ulaşması, Komünist Partisinin yönetmenliğinde Sovyet halkının devrimci yaratıcılık faaliyetinin başlıca sonucudur. Sosyalizmin zaferi, komünizm top-

81

lumu kuruluşuna geçilmesi için gerekli bütün ekonomik, sosyal, politik ve mânevi şartları yarattı. Parti, XXII. Kongresinde, Sovyetler Birliğinde komünizm kuruluşunun esas hatlarını çizen yeni bir Program kabul etti. Program şunları öngörmektedir:

İlim ve tekniği, makineleştirme ve otomasyonu, emek verimliliğini durmadan geliştirme esasları üzerinde komünizmin maddi-teknik temelini yaratılması Sovyet toplumunun başlıca ekonomik ödevidir.

Çağdaş ilim ve teknik esasları üzerinde geliştirilen Sovyet ekonomisi gittikçe daha fazla sağlamlaşmaktadır. Parti, ağır sanayinin öncü tempolarını devam ettirerek, halkın maddi ve kültürel ihtiyaçlarını doğrudan doğruya gideren sanayi kollarının süratle geliştirilmesi, ham madde ve enerji kaynakları sisteminin sağlamlaştırılması ve genişletilmesi hedefini gütmektedir. Bu cümleden olarak, tüketim malları üretimini artırma tempolarını, üretim araçları üretimi tempolarına yaklaştırmak başlıca hedeflerden biridir.

Sovyet toplumunun sosyalist yapısının karakteristik niteliği, ekonomik, sosyal-politik ve ideolojik menfaatleri bir olan, komünizmin kurulmasıyla aynı derecede ilgilenen kardeş emekçi sınıf ve gruplardan teşekkül etmesidir.

İşçi sınıfı yeni toplumun esas yönetici-kurucu gücüdür, işçiler şimdi memlekette emekçilerin yarısından fazlasını teşkil etmektedir. İşçi sınıfı en ilerici ve örgütlü bir güçtür, komünizmi kurma devrinde de yönetici rol oynamaktadır.

Durumları temelden değişen köylüler, komünizm toplumu kuruluşunda aktif bir kuvvet olmuşlardır.

Sosyalist toplumun hayatında aydınların rolü artmaktadır. Aydınların sayısı, özellikle tekniksen aydınların sayısı hızlı bir artış göstermektedir.

Sovyet toplumunda halklar arasında birlik, dostluk, ve yardımlaşma ilişkileri yaratılmış, onların daha sonraki gelişmesi ve yakınlaşması için sağlam temeller atılmıştır. Sovyetler Birliğinin halk ekonomisi, milletlerin daha da yakınlaş-

82

masında objektif temel olan tek ve birbirine bağlı bir bütün teşkil etmektedir. Sovyet halkları sosyalist ülkeler arasında gittikçe artan maddi ve mânevi nimetler mübadelesine önem vermektedirler. Bu mübadele sosyalist sistem için hayati zaruret haline gelmiştir. Sosyalist ülkeler arasında ekonomik ve sosyal ilişkiler enternasyonal dayanışmayı beslemekte, komünizm kurucularının ortak gelenekleri kök salmaktadır.

Halkın refahının yükselmesi

Sosyalist üretimin gelişmesi, Sovyet halkına komünizmin maddi-teknik temelini kurma olanağını vermiştir.

Sovyetler Birliğinin 1929-1966 yılları arasındaki sanayi üretiminin artışı yüzde 11,1-dir. Bu oran Birleşik Amerika'da % 4, İngiltere ve Fransa'da % 2,5 kadardır. Hızla sanayileşme, Sovyetler Birliğine büyük bir ekonomik gelişme sağlamıştır. 1913 yılına kıyasla, 1966-da sanayi üretimi 66 defa artmıştır. Bu artış makine yapımı alanında 538, kimya sanayinde 294, çelikte 22,5, elektrik enerjisinde 267, çimentoda 45, hafif sanayide 16,2, gıda sanayinde 12,8-dir.

Sanayide elde edilen başarılar, kolyoz ve sovhozları teknik araçlarla donatma ve tarım üretimini geliştirme olanağını vermiştir. 1966 yılının sonunda traktör sayısı 1 milyon 660 bin idi. Biçer-döğerlerin sayısı ise 531 bin kadardı. Tarıma ayrılan enerji, devrimden evvelkine kıyasla on misli fazlaydı.

1966 yılında 171,2 milyon ton hububat üretildi. Bu, 1940 üretimine kıyasla 1,8 defa fazladır. 10,8 milyon ton et üretildi, bu da harpten öncekinden 2,3 defa fazladır. 1,2 milyon ton tereyağı üretildi; bu üretim de 3,1 defa fazladır.

Modern bilim ve tekniğin bütün imkânlarından faydalanan Sovyet ekonomisi her gün biraz daha fazla dengeli ve ahenkli olmaktadır. Parti, ağır sanayi için yüksek bir gelişme hızı sağlamakla beraber, halkın maddi ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayan sanayiinin de hızla gelişebilmesi için gereken tedbirleri almıştır.

83

Sosyalist üretimin artışı Sovyet halkının maddi ve kültürel yaşama seviyesinin yükselmesi için sağlam bir temel yaratmıştır. 1913 ile 1966 arasında sanayi ve yapı işçilerinin gerçek geliri 6,6 misli, köy emekçilerinin geliri ise 8,5 misli artmıştır.

Sovyetler Birliğinde refahı sağlayan yollardan birincisi, işçi ve memur gündeliklerinin, kolhozcuların da para ve mal olarak aldıklarının artırılması, perakende fiyatlarda yapılan indirmeler, vergilerin azaltılması veya kaldırılmasıdır, ikincisi de, sosyal fonların, halkın bazı ihtiyaçlarını karşılayacak ve öğrenime devam edenleri veya tedavi altında bulunanları, sosyal sigortayı, dinlenme evlerini v.s. kapsayacak şekilde genişletilmesidir.

Bugünkü şartlar altında emeğe göre gündelik, emekçi gelirin başlıca kaynağıdır. Yalnız 1950 ile 1966 yılları arasında işçi ve memurların para olarak aldıkları gündeliklerin ortalaması yarıdan fazla artmıştır. Son yıllarda düşük gündeliklerin hepsi yeniden yükseltilmiş, kolhozcuların geliri artmış, ve onlar için, garantilenmiş emek karşılığı ödeme sistemi kabul edilmiştir. Sovyet yurttaşları daha iyi gıdalıyor, daha iyi giyiniyor ve fikir hayatları zenginleşiyor.

«Herkes kabiliyetine, herkes emeğine göre» sosyalist prensibi, emeği, refahın tek kaynağı, tek ölçüsü, herkesin sosyal durumunun temel ölçüsü haline getiriyor. Sosyalizmde, emeğin niteliğine göre, sosyal ve ekonomik bir ayrışma vardır. Bunun içindir ki, her emekçinin maddi geliri, toplum için harcadığı emeğin kalite ve miktarı ile tâyin edilir. Gelirin eşit hale getirilmesi, emekçilerin, çalışmalarının sonucuna karşı duydukları ilgiyi, mesleki ve kültürel seviyelerini yükseltme ihtiyaçlarını tavsattır. Sosyalist rejimde, herkesin, iş verimliliğini arttırmakta, kabiliyet ve yeteneklerini değerlendirmekte menfaati vardır. Toplum için daha çok ve daha iyi üretmek isteği, sosyalistçe yarışmada, milyonlarca işçinin, köylünün ve aydınının katıldığı

84

komünist emeği hareketinde gözle görülür ifadesini bulmaktadır.

Devlet yardımı, emekçiler yararına emeklilik aylıklarını ve sosyal sigorta sistemini yıldan yıla arttırma ve geliştirme olanağını sağlıyor. Sovyetler Birliğinde 34 milyon kişi emeklilik, ihtiyarlık ya da sakatlık aylığı almaktadır. Hastalık ve analık yardımları arttırılmıştır, istirahat ve sağlık yardımı için önemli yekûnlar ayrılmıştır. Kolhozcular için tek bir emeklilik sistemi kabul edilmiştir.

Sovyet toplumunda eğitim ve öğrenim sosyal fonlardan finanse edilir, üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmı devlet bursları alır. Çalışarak öğrenim görenler ise, paralı ve ilâve izin almak hakkına sahiptirler.

Sosyal fonlardan, çocuklarının öğrenimi için emekçi ailelerine yardımlar yapılır. Okulöncesi kurumlara (ana okulları) 8 milyondan fazla çocuk devam etmektedir. Çok çocuklu ailelere, yalnız olan annelere de gebelik ve doğum sıralarında önemli yardımlar yapılmaktadır.

Halkın hepsi sağlık teşkilâtından parasız yararlanır. Tıbbın bütün ihtisas kollarında mevcut hekim sayısı 578 bini bulmaktadır. Bu sayı devrim öncesine kıyasla yirmi defa fazladır. Geniş bir hastane,

poliklinik, sanatoryum, kür ve istirahat evleri ağı kurulmuştur. Emekçilerin büyük kısmı sanatoryumlarda ve istirahat evlerinde parasız veya çok ucuza tatil geçirmek olanağına sahiptirler. ülkede en önemli sorunlardan biri yurttaşlara konforlu ve rahat evler sağlanmasıdır. Komünist Partisi ve hükümet bu işi başarmak için büyük çabalar harcamaktadır. Mesken yapımının genişliği ve hızı bakımlarından Sovyetler Birliği dünyada ön safta gelen memleketlerden biridir. Her yıl 10—11 milyon Sovyet yurttaşı yeni apartmanlara taşınmaktadır. Son on yıl içinde halkın hemen de yarısı yeni bir apartmana taşınmış ya da mesken şartlarını iyileştirmiştir. 1918-1966 yıllarında (kolhozlardaki hariç) Sovyetler Birliğinde 1.273,5 milyon metrekarelik bir alana konutlar kurul-

85

muştur. 1926-1966 yıllarında Sovyetler Birliğinde 844 yepyeni şehir meydana getirilmiştir. Magnitogorsk, Novokuznetz; Amur boylarında Komsomolsk, Norilsk, Bratsk v.b. Sovyet yıllarında kurulan yeni şehirler arasındadır.

1913 yılında şehir ve köylerdeki mesken yapımı fonu 180 milyon metrekare olarak hesaplanıyordu. Sovyet iktidarı yıllarında çok hızlı bir gelişme gösteren mesken yapımı fonu, 1966-da 1.290 milyon metrekareye yükseldi. Yalnız 1950-1966 yılları arasında Sovyetler Birliğinde 32 milyon apartman dairesi yapılmıştır.

Sovyet devleti gündelikleri kismadan, hattâ arttırarak, çalışma haftasının süresini kısalttı. Sanayi işçilerinin büyük çoğunluğu için çalışma haftasının süresi 41 saattir, yani 1913 yılına kıyasla, 18 defa daha azdır. Oktobr Devrimi'nin ellinci yıldönümünde bütün yurttta beş günlük iş haftasına geçiş tamamlanacaktır.

İçinde bulunduğumuz Beş yıllık plân döneminde, ekonominin ilerlemesi ve iş verimliliğinin artması, hayat seviyesinin daha da yükseltilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını mümkün kılıyor. İşçi, mühendis, teknisyen ve memur aylıklarının, kolhozcuların gelirlerinin arttırılması öngörülmüştür. Sovyet hayat anlayışı şöyle tarif edilebilir: Her insan emeği ile kollektifin ilerlemesine ve bolluğa kavuşmasına yardım eder. Toplum da her emekçiye daimî kaygı gösterir. Büyük Oktobr'un ellinci yıldönümü münasebetiyle girişilen sosyalist yarışma, Sovyet yurttaşlarının yüksek politik bilincinin, heyecan ve teşebbüs kabiliyetlerinin bir belirtisidir.

Sosyalist demokrasinin gelişmesi

ve toplumun sosyal yapısı

Sovyet toplumunun sosyal yapısının niteliği, emekçilerin kardeş grup ve sınıflarının varlığıdır, onların ekonomik, sosyal, politik ve ideolojik menfaatlerinin birliğidir, komünizmi kurmada ortak menfaatleridir.

İşçi sınıfı yeni toplumun yönetici kuvvetidir. Sovyet devletinin elli yıllık varlığı sırasında, işçi sınıfının büyük tarihî ödevi hakkındaki Marksizm-Leninizm temel tezi tam olarak doğrulanmıştır. İşçi sınıfı, sömürme rejiminin ortadan kaldırılmasında, yeni bir sosyal ve ekonomik yapının kurulmasında birinci derecede rol oynamıştır, işçi sınıfının hedefi, sınıf farklarını ortadan kaldırmak ve sınıfsız komünist toplum yaratmaktır. Sosyalist yurtseverliğin bayraktarı olarak da, işçi sınıfı bencil milli hislerin etkisinden kurtulmuş ve bütün memleketler emekçileriyle dayanışma idealine derinden bağlanmıştır. Ülkenin sanayi gelişmesinin sonucu olarak da işçi sayısı arttı, işçi sınıfı, memleketin bütün emekçilerinin yarısından fazlasını teşkil etmektedir. Sovyet işçilerinin mesleki eğitimlerinde, teknik ve kültürel seviyelerinde, işlerinin nitelik ve konusunda temelli değişiklikler görülmektedir. Şimdi fabrika işçilerinin yarısına yakını, 8-10 yıllık eğitim görmektedirler. Bütün bu faktörler, Sovyet işçilerinin iş verimliliklerinin artmasına, daha iyi sosyal faaliyetlere, mânevi ihtiyaçlarının genişlemesine yol açtı, rasyonalizasyon ve iş şartlarının iyileştirilmesi hareketi gibi önemli bir olayı etkiledi. İşçinin makine başındaki çalışmaları ve bileşik üretim süreçleri, onu mühendis ve teknisyenlerin işine gittikçe daha fazla yaklaştırıyor.

Sosyalizm, işçi sınıfının güvenilir müttefiki olan köy emekçilerinin durumunu da kökten değiştirdi. Köy emekçileri de komünist toplumun kurulmasında aktif kuvvet haline geldi. Güçlü sosyalist işletmelerin (sovhozlar ve kolhozlar) yaratılması, tarım üretiminin makineleştirilmesi, köylü emeğini önemli bir ölçüde işçinkine yaklaştırdı. Köy emekçilerinin teknik ve kültürel seviyesi yükseldi. Şehir ile köy arasındaki temel farklar gideriliyor. Köyün çehresi büsbütün değişiyor. Sovyet köylüleri iş verimliliğini arttırarak, öncü tekniği benimsiyor, maddi ve mânevi hayat için en elverişli şartları yaratıyorlar.

Komünizmin kuruluşu döneminde, sosyal hayatın her alanında Sovyet aydınlarının rolü artıyor. Onların menfaatleri işçi ve köylülerin menfaatlerinden ayrılmaz, üretimin, bilimin, tekniğin hızla gelişmesi sonucunda, aydınların, özellikle teknik kadrodaki aydınların sayısı da hızla artmaktadır. 1913 yılında ulusal ekonomide yüksek ve özel orta öğrenimli 200 bin uzman vardı. 1966-da bunların sayısı 13 milyona çıkmıştır. Sosyalist düzen aydınlar için geniş çalışma ufukları açmaktadır. Komünist eğitim, yeni bir teknik yaratmak, üretimi yönetmek, komünizm kurucusu genç kuşaklar yetiştirmek, kültürü, bilimleri, edebiyat ve güzel sanatları geliştirmek için bilgilerini kullanmak yolunda elverişli şartlar yaratmaktadır.

üretici güçlerin serpilip gelişmesine ve sosyalist toplum ilişkilerine dayanılarak, bütün halkın yaşantı ve kültür seviyesinin yükselmesi temeli üzerinde sosyal farklar devamlı bir şekilde ortadan kalkmaktadır. Komünizm kuruluşu Sovyet toplumundaki sınıf ve sosyal grupların işbirliğini daha

yüksek bir seviyeye çıkardı. Bunlar birleşerek, komünizmin maddi temelini yaratıyor, sosyal ilişkileri yetkinleştiriyor, halkın moral, politik ve ideolojik birliğini kuvvetlendiriyor.

Sovyet toplumunda milletler ve halklar arasında eşitlik, dostluk ve işbirliği ilişkileri vardır; milletlerin ve halkların gelişmesi ve birbirlerine yaklaşımları için sağlam temeller yaratılmıştır.

Milletler arasında dostluk ve işbirliği, özellikle her milletin menfaatlerine ve Sovyet halklarının kardeşlik birliği menfaatlerine tam olarak uymaktadır. Bu ilişkiler sosyal ilerleme için kuvvetli bir etkidir.

Bütün milli cumhuriyetlerde üretici güçler, modern sanayi, sosyalist köy ekonomisi, işçi sınıfı, kolhozcu köylüler ve halk aydını kadroları çoğalmaktadır. Milletlerin ekonomik işbirliği kuvvetlenirken, bunlardan her birinin komünizm kuruluşu ortak dâvasına katkısı durmadan artmaktadır. Bu kuruluş süreci içinde, değişik milli cumhuriyetler arasında çok yönlü

88

ekonomik ilişkiler yerleşmektedir. Sovyetler Birliğinin ulusal ekonomisi milletlerin yaklaşması için objektif temel niteliğinde birleşik bir bütündür. Sovyet halkları, sosyalist milletler arasında maddi ve mânevi değerler alış-verişinin iyiliklerini duyuyorlar ve bu, onlar için hayati bir ihtiyaç olmuştur.

Sosyal ve ekonomik ortak menfaatler temeli üzerinde, sosyalist milletlerde enternasyonalist çizgiler aktif olarak gelişmektedir. Bir yandan da komünizm kuruluşunun Sovyet gelenekleri kuvvetlenmektedir. Amaçlarda ve Marksçı-Leninci ideolojide birlik, komünizm dâvasına bağlılık, enternasyonalizm ve yurtseverlik, milli onura saygı, dostluk ve kardeşlik, bu birleşik ve çok milletli emekçiler sosyalist toplumunun belirli hatlarıdır. Sovyetler Birliği Komünist Partisi, millet anlamının eskimiş kalıntılarına, her türlü nasyonalist sapmalara veya şovinst belirlere karşı devamlı olarak savaşmaktadır.

Sovyetler Birliğinin bütün halklarında şekilce milli, muhtevaca sosyalist bir kültürün geliştiği göze çarpmaktadır. Ekim Devrimi'nden sonra kırktan fazla millet alfabeyle kavuştu. Sosyalizm milli kültürlerin karşılıklı gelişmesi ve zenginleşmesi için şartlar yarattı. Her milli kültür, en iyi gelenekleri muhafaza ederek ve onları geliştirerek, geçmişin eski şekillerini yenerek, öteki milletlerin kültürde elde ettiklerini yaratıcı bir şekilde kullanmaktadır. Rus dili bu değişik milletler arasında bir temas ve anlaşma ödevi görmekte ve bilimsel, kültürel değerlerin değiş-tokuşuna imkân vermektedir. Her millet, kültürünü ve milli dilini geliştirmek için, bütün Sovyet halklarının mânevi zenginliklerinden yararlanmak imkânına sahiptir.

Sovyetler Birliğinin tecrübesi sonucunda, bütün dünya Leninci milli politikanın yaşama gücünü kavrama ve ona inanma fırsatını bulmuştur. Sovyetler Birliğinde milli meselenin çözümü kesin olarak şunu göstermiştir: Tarihin yaratılmasına aktif ve bağımsız bir şekilde katılmak yalnız «seçkin

89

milletin» işi değil, bütün halkların işidir. Çok milletli Sovyet sosyalist devleti, proleter enternasyonalizmi fikirlerinin zaferini olaylarla ispat etmiştir.

Komünizm kuruluşu döneminde devlet ve sosyalist demokrasi gelişmektedir.

Komünizm kuruluşu sürecinde sosyalist devletin rolü, özellikle onun ekonomiyi, kültürel eğitimi teşkilâtlandırmadaki rolü artmakta devam ediyor. Bu ödevler, toplum işlerinin yönetimine geniş halk yığınları çekilmeden çözülemez, ülkede halk iktidarı her şeyden evvel Sovyetlerde ifadesini buluyor. Halkın temsil edildiği organlar olan Sovyetler, devlet teşkilâtı ile sosyal teşkilât niteliklerini kendilerinde birleştirmişlerdir. Bunların geniş sosyal temeli Sovyet devletinin kuvvetini teşkil eder. Proletarya diktatörlüğünün devleti, sosyalizmin zaferiyle, işçi sınıfının önderliğindeki bütün halkın devleti haline gelir.

Bütün halkın devleti olmak, sosyalist devleti toplumun komünistçe kendi kendini yönetmesi sistemine doğru gelişmeye sevk eder. Proletarya diktatörlüğü komünizmi kurma işine devam eder ve öteki sosyalist devletlerin yardımıyla de dünya politika alanında emperyalizme karşı sınıf savaşını yürütür. Toplumun kendi kendini yönetime ulaşabilmesi için, devleti ve sosyalist demokrasiyi geliştirmek ve yetkinleştirmek gerekir. Bu ihtiyaç, belirli ifadesini Emekçi Temsilcileri Sovyetlerinin oynadığı rolün arttırılmasında, emekçilerin sosyal temele dayanan faaliyetlerinde, teşebbüslerinin kuvvetlendirilmesinde, üretim ve fikir hayatına, sosyal yaşantıya ait meselelerin çözümünde meslek toplulukları ile sosyal teşkilâtların rollerinin arttırılmasında bulmaktadır.

Sovyet toplumunun gelişmesinde, sendikaların, yönetim okulu olarak, komünizm okulu olarak rolleri artmaktadır. Sendikalar 80 milyon işçi ve memuru saflarında birleştiriyor. Bu meslek birlikleri, parti için sağlam bir dayanak, memleketin üretici güçlerinin gelişmesinde, iş verimliliğinin artma-

90

sında, bilimsel ve teknik gelişmenin hızlanmasında büyük bir teşkilâtçı kuvvettirler. Sovyet sendikaları ulusal ekonominin plânlama ve yönetimine aktif olarak katılır, sosyalist çalışma kadrosu içinde yığın tekniğinin, meslek disiplininin yaratılmasında büyük bir faaliyet gösterirler. Yasama alanında teşebbüs hakları vardır. Sosyal sigorta sistemini yönetir, devlet organlarıyla birlikte iş normlarının ve tüketimin kontrolünü yapar ve emek kanunlarının uygulanışını gözetirler. Sendikalar hayat ve iş şartlarının iyileşmesine, emekçilerin istirahatlarının örgütlenmesine dikkat eder, geniş bir kültürel kurumlar ağını yönetir, jimnastiği, sporu ve turizmi geliştirirler. Sendikaların kuvvetlenmesi ve Sovyet toplumunda rollerinin arttırılması, komünizmin kuruluşu meselelerinin çözümünü sağlayan temel şartlardan biridir.

Leninci Komünist Gençlik Birliği (Komsomol), partinin çok kıymetli yardımcısı ve yedeğidir. Bu birlik, Sovyet gençliğini teşkilâtlandırır. Saflarında topladığı genç erkek ve kızların sayısı 23 milyondur. Komsomol, Sovyet gençliği, sosyalizm kuruluşunun her alanında, parti dâvasına sınırsız

bir bağıllık göstermiştir. Genç kuşağı komünist fikirlere bağıllık ruhunda eğitmekte partiye yardımcı olan Komsomol, bütün Sovyet gençliği ile beraber atalarının yolunu izlemekte, Oktobr'un devrimci geleneklerini devam ettirmektedir.

Memleketin sosyal hayatında büyük bir rol oynayan kooperatifler, kültür, teknik, bilim, spor, savunmaya yardım v.s. teşkilâtları geniş ölçüde gelişmişlerdir.

Halkın önemli bir kısmı için hakların ve özgürlüklerin biçimsel nitelikte olduğu burjuva demokrasisinden farklı olarak, sosyalist demokrasi, sosyalist mülkiyet temeli üzerinde doğmuştur; emekçilere sosyal ve politik haklar, kişisel özgürlükler garanti eder ve onlara devlet, ekonomi ve toplum yönetimine katılma imkânları sağlar. Emekçiler, Emekçi Milletvekilleri Sovyetleri toplantısında, parti, sendika ve diğer toplantılarda, halk kontrol organları vasıtasıyla, ba-

91

sınla, radyo ile, televizyonla, sosyal hayatın değişik yönleri hakkında teklifler ileri sürer, yetersizlikleri ve hataları tenkit eder, kanunlara aykırı hareketlere ve teşkilâtsızlığa karşı savaşırlar.

Vazgeçilmez sosyal ve politik haklar, toplumun bütün üyelerinin bazı ödevleri dürüst bir şekilde göz önünde tutmalarını gerektirir. Toplumsal mülkiyetin korunması ve daha verimli hale getirilmesi, dürüst bir çalışma, kamu düzeninin korunması, yurdun savunulması bu cümledendir. Sosyalist demokrasi, kişisel keyfî davranışlarla, yurttaşlık ödevlerine karşı anarşik bir kayıtsızlıkla ve toplum menfaatlerine zarar verecek hiçbir hareketle bağdaşamaz.

Sosyalist demokrasininin yetkinleştirilmesi, ekonomik ve sosyal gelişmenin, komünizm kuruluşu meselelerinin daha çabuk ve daha etkili bir şekilde çözümlenmesini sağlar.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Sovyet toplumunun yönetici ve yön verici kuvvetidir.

Parti bütün faaliyetlerinde yüce Marksizm-Leninizm öğretisinden ilham almaktadır. Toplumun objektif kanunları bilgisine, devrimci teoriye dayanan Komünist Partisi, memleketin ekonomik, sosyal ve mânevi hayatını düzenleyen bir politikayı hazırlıyor ve uyguluyor. Politika ile bilimin organik birliği, parti yönetiminin önemli prensiplerinden biridir.

Lenin'in öğrettiği gibi, devrimci teori olmadan devrimci hareket olamaz. Parti ve Lenin, Marksist teorinin temel meselelerini işlemişlerdir. Bu temel meseleler şunlardır: Proletarya devriminin ve kurtuluş savaşlarının yolları, devrimlerin barışçı olan ve olmayan gelişmesi; devrimci savaşta işçi sınıfının ve köylülerin birliği; sosyalist devrimde ve sosyalizmin kuruluşunda proletarya diktatörlüğü ve partinin yönetici rolü; ilkönce tek bir memlekette sosyalizmi kurma imkânı, sosyalist ekonomiyi yaratma yolları, köylülerin ve aydınların sosyalizmin kuruluşuna katılmaları; milli meselenin çözümü; kültür devrimininin muhtevası ve onu gerçekleştirme yolları v.s.

92

Parti, Marksizm-Leninizm öğretisini yaratıcı bir şekilde geliştirip zenginleştirerek, bütün Sovyet halkı için komünizmin zafer yolunu aydınlatmaktadır. Parti, sosyalizmden komünizme geçiş kanunlarını çözümleyerek, komünizmin zaferi için gerekli maddi-tekniik temelini yaratılmasının başta gelen önemini tespit etmiş, halk ekonomisinin teşkilâtlandırılma ve yönetiminin bilimsel prensiplerini işlemiş, sosyalist devletin komünistçe kendi kendini yönetme sistemine doğru yaratıcı bir şekilde gelişmesinin teorik temelini atmış, aynı zamanda sosyalist nitelikteki toplumsal ilişkilerin ve emekçilerin komünist eğitiminin yollarını tespit etmiştir. Parti, çağdaş dünya gelişmesinin milletlerarası komünist ve işçi hareketinin aktüel meselelerinin işlenmesinde çok değerli yardımlarda bulunmuştur.

Sovyetler Birliğinde reel olarak mevcut sosyalizmde somutlaşan sosyalist toplumu kurma bilimi, Marksizm-Leninizm hazinesine kıymetli bir katkıdır. Partinin, sosyalizmin gelişmesinde her biri önemli tarihî bir aşamaya uyan üç programı, onun devrimci düşünce ve pratiğinin özetlenmiş ifadesidir.

Sınırsız teorik zenginliklere sahip olan, bu zenginlikleri devrimci savaşlar ve yeni toplumu yaratma pratiği içinde hayata geçirmekte büyük bir tecrübe edinen Komünist Partisi, öteki memleketlerdeki Marksçı-Leninist düşüncenin başarılarına da büyük bir değer verir, teorik ve pratik faaliyetlerinde, sosyalizm ve komünizm savaşında onlardan yararlanır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi yeni toplumun kuruluşu süreciyle sıkı sıkıya bağlı olan ve onunla devamlı bir şekilde gelişen canlı politik bir varlıktır. Politik teşkilât olarak faaliyetinin vazgeçilmez şartlarından biri demokratik santralizm prensibidir. Parti, Sovyet iktidarının 50 yılı boyunca, işçi sınıfının ve bütün emekçilerin en ileri temsilcileri olan 12,8 milyon komünisti saflarında toplayarak muazzam bir kuvvet haline geldi. Parti saflarının paklığını korumak, SBKP üyeliği

93

şerefli unvanını taşımak ve ona lâyık olmak, partinin ve bütün teşkilâtlarının hayati kanunudur. Bu saflarda işçi sınıfının başta gelen bir yeri vardır ve ilerde de başta gelen bir yeri olacaktır. Komünist Partisi, işçi sınıfının, emekçi halkın, yaratıcı halkın canı ve kanı ile yoğrulmuştur ve devamlı olarak onların yekpare desteğine dayanır. Parti, emekçilerin güvenine yüksek bir değer verir; onun, halkın menfaatlerinden başka menfaati yoktur.

Parti, Sovyetler Birliğinin kuruluşu ile çizilen genel politik hattı izlemektedir. Bu hattı, Troçkizme karşı, küçük burjuva avantürizmine karşı, sağcı oportünistlere, nasyonalist sapmalara ve bütün öteki anti-Leninist akımlara ve gruplara karşı çetin mücadeleler içinde savuna gelmiştir.

SBKP, komünizm kuruluşu yönetiminde, ülkenin iç ve dış politikasında zengin tecrübeler edindi.

Parti, devlet teşkilâtı ve sosyal kurumlar vasıtasıyla yönetici rolünü gerçekleştirerek onların çabalarını birleştirir ve kendine özgü teşkilâtlanma ve ideolojik eğitim metotlarıyla tek bir hedefe doğru yöneltir.

Parti, Sovyetlerin ve sosyalist ekonomi organlarının teşebbüslerini her bakımdan geliştirir ve onların çalışmalarını mümkün olduğu kadar çok etkili hale getirir.

Parti, komünistlerden çok şey ister. Onların teorik ve politik seviyelerini yükseltmeye gayret eder; her birini durgunluğa ve yeknesaklığa karşı uyuşmazlık ruhunda eğitmeye çalışır, daima yeni ve ileri olanı tutar. Parti, kendi teşkilâtlarında, devlet organlarında ve toplumsal kurumlarda çalışmaları iyileştirmek maksadıyla, yapıcı ve prensipçi eleştirmenin ve kendi kendini eleştirmenin gelişmesine büyük bir önem verir.

Sosyalizmin gelişmesiyle partinin rolü de artar. Bunu da, değişmekte olan toplumun her gün daha geniş, daha bileşik meselelerle karşılaşması, yığınların yaratıcı faaliyetlerinin genişlemesi ve sosyalist demokrasininin gelişmesi gerektirmektedir.

94

Kültür Devrimi

Emekçilerin komünizm ruhunda eğitimi

Sovyet egemenliği kurulduğu sırada. Batı politikacılarının çoğu kehanetlerde bulunuyor, ülkede kültürün yaygın olmaması ve okur-yazar azlığı yüzünden devrim Rusya'sının ömürlü olamayacağını iddia ediyorlardı. Lenin bu kehanetleri bir kenara itiyor ve şöyle diyordu: «Rusya'da politik-sosyal dönüşüm, bugün yine de eşliğinde bulunduğumuz Kültür Devriminin müjdecisi ve öncüsü olmuştur.» Lenin, 1923 yılında, ülkenin hâlâ Vatandaş Harbinin yaralarını sarmakta olduğu bir sırada bu sözü söylerken, gerçekten de halkın üçte ikisinden çoğu okuma-yazma bilmiyordu. Kültür Devrimi, bu geriliğin top yekûn bir seferberlikle aşılmasını öngörüyordu. Ve daha 1920 yılında kurulan bir özel komisyon ve örgütlenme ile bu seferberlik başlamıştı. Halk ile kültür arasında derin bir uçurum vardı. Çarlığın açtığı ve bizzat gömüldüğü bu uçurum kapanmalıydı. Yeni Sovyet toplumunda bütün mânevi kültür zenginlikleri halkın menfaatlerine, sosyalizmin ve komünizmin kuruluşu dâvasına hasredilmeliydi. Sosyalizmin ana ilkeleri olarak, insanın insanı sömürmesine son verme ve üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyet sağlama ilkelerini, maddi nimetlerin yaratıcısı halk yığınlarının, Sovyet insanının uygar, bilgili, kabiliyetlerini serbestçe ve alabildiğine geliştiren, mânevi kültürü yüksek yurttaşlar toplumu haline getirilmesi ilkesi tamamlamalıydı, işte Lenin'in işaret ettiği politik-sosyal dönüşüm, bu amaçları kapsayan bir Kültür Devrimi'ni müjdeliyor ve o dönüşüm, varlığının devamını böyle bir devrimin başarılmasında görüyordu.

Lenin'in dedikleri, kısa bir tarihi süre içinde ve birer birer gerçekleştirildi. Kültür Devrimi'nin ilk hamlesi okuma-yazma seferberliği oldu. Devrime kadar, Kafkaslar'da, Orta Asya'da, Uzak-Doğu'da, Kuzey'de ve Sibiry'a da yazı dili bile olmayan, milli kültür ve uyanışları Çarlık tarafından boğulan halklar

da ilkin alfabeye kavuşturularak, okuma-yazma seferberliği yediden yetmişe ve yüzde yüz başarıldı. Sosyalist dönüşümden önce belirli bir azınlığın imtiyazı olan öğrenim, artık bütün Sovyet halklarının yalnız hakkı değil, aynı zamanda yurttaşlık ödevi oldu.

O yıllardan itibaren en hücre köylerde de okul kurularak okuma çağındaki tek çocuğun bile açıkta bırakılmadığı Sovyetler Birliğinde, her dereceden okullarda, yüksek okullar da dahil, öğrenim parasızdır. Ayrıca, sosyalist toplum, okullarda ve öğrenci yurtlarında, meslek-teknik okullarındaki milyonlarca öğrencinin masrafını da çekmekte ve milyonlarca üniversite öğrencisine de burs vermektedir.

Sovyetler Birliği gibi uçsuz bucaksız ve çok milletli bir ülkede böyle bir seferberlik ve böylesine kesin ve muazzam bir sonucun sağlanması dile kolaydır. Aşılacak zorlukları ancak rakamlar en iyi açıklayabilir. Ekim'den önce, her türlü genel öğrenim okullarında 9 milyon 656 bin öğrenci vardı. Bugün genel öğrenim okullarındaki öğrenci toplamı 48 milyon 170 bini bulmaktadır. 1966 yılında Sovyetler Birliğinde 214 bin genel öğrenim okulu vardı. 1970 yılına kadar bu ilkokullar sayısına 22 bin daha eklenecek ve genel öğrenime geçiş süreci tamamlanacaktır.

Yüksek okullara gelince: Devrime kadar Rusya'da 105 yüksek okul vardı, ve bunlara toplam 127 bin genç devam ediyordu. Bugün Sovyetler Birliğinde yüksek okul sayısı 767-ye çıkarılmıştır. Buralara 4 milyon 127 bin üniversiteli devam etmektedir. Bu üniversiteliler sayısı, İngiltere, Fransa, Batı Almanya ve İtalya üniversitelerinde okuyanlar toplamının 4 mislidir.

Çarlık Rusyasında yüksek öğrenim ve orta meslek öğrenimi görmüş 290 bin uzman vardı. Bugünkü Sovyetler Birliğinde bu sayı 80 milyona çıkmış, ve Sovyetler mühendis yetiştirme bakımından Birleşik Amerika'yı geçmiştir.

Sovyetler Birliğinde kültürel değerleri halka mal etmenin araçları ve komünistçe eğitimin aktif etkenleri olarak, basın-

yayın, radyo, televizyon, sinema, tiyatro, edebiyat ve güzel sanatlar, kütüphaneler ve klüpler nitelik ve nicelik bakımından büyük bir gelişme kaydetmiştir. Kültür Devrimi mucizesini kavrayabilmek için yine en karakteristik rakamları konuşturalım:

Çarlık Rusyasında her yıl çeşitli alanlarda toplam olarak 30 bin kitap ve broşür basılıyor, bunların bütün tirajı da 100 milyonu bulmuyordu. Ve 1.055 gazete ile 1.472 dergi yayınlanıyordu. Bugün Sovyetler Birliğinde yılda 76 bin kitap ve broşür basılıyor, bunların toplam tirajı da 1,5 milyara yaklaşıyor. Ve ülkede 8 bin gazete ile 4 bin dergi yayınlanıyor. Yani gazete ve dergi, Sovyet yurttaşının evine her sabah güneşle, ekmekle, sütle beraber girer olmuş, kitap her evin demirbaş eşyası arasında yer almıştır.

Başkiristan'ın durumu bu konuda karakteristik bir örnektir. Geçen yüzyılın sonunda yaptığı bir seyahatte Başkir başkenti Ufa'ya uğrıyan ünlü Rus yazarı Gleb Uspenski'nin yolculuk notlarında «Bu belde ölüp gidiyor» diye yanıp yakıldığı Başkırıya'ya da Oktobr Devrimi yeniden can verdi. Bu ülke kendi dilinde ilk kitabı 1922 yılında görmüştü. Bugün ise, sosyalist ekonomisi, tarımı ve kültürü ile yeni toplumsal hayatını yaşamakta olan Başkir Cumhuriyetinde her yıl 500 kitap yayınlanıyor, ülkenin şimdi 8 yüksek okulu, 8 meslek okulu, 13 halk tiyatrosu, 3 bin kadar kültür kulübü ve 20-den fazla bilimsel araştırma enstitüsü vardır.

Sosyalizm, Sovyet edebiyatında, büyük Rus klâsiklerinin olumlu geleneklerini sürdüren ve zenginleştiren sosyalist realizmi yarattı ve geliştirdi. Sovyet halkı, yaratıcı emeğiyle gövdesini kurduğu sosyalizm yapısında, bu yapıyı geçmişin olumlu mirasından, günümüzün gerçeğinden ve geleceğin aydınlığından alınmış devrimci, gerçekçi ve hümanist motiflerle nakışlayarak tamamlama ödevini Sovyet sanatçılarına, yazarlarına ve şairlerine vermiştir. Ve sosyalizm yapısının harcında her birinin alın teri olan Sovyet yazarları bu ödevi şerefle yerine getirmektedirler. Sovyet sanatçısının başlıca

97

ödevi, Sovyet halkının tarihi yolunu, komünizmi kurma eylem ve savaşını yansıtmaktır. Aynı zamanda Sovyet insanının bu eylem ve savaş ruhunda eğitilmesine yardım etmektir. O, çağının gerçeğine, yönüne ve Marksist estetiğe uygun olan sosyalist realist metotla çalışan sanatçıdır. Bu edebi çalışma metodunun belirleyici nitelikleri de derin bir yurtseverlik, halk severlik, komünist partisine ve ideallerine bağlılık, devrimci hümanizm ve gerçeğe sadakattir; burjuva ideolojisi ve morali ile uyuşmazlıktır, ileri hareket ve düşüncüyü köstekleyen her düşünce ve davranışa karşı uzlaşmaz bir tepki, yüksek ideolojik titizlik, hep yeniyeye, yenileşmeye doğru atılım ve cesur estetik araştırma, Sovyet sanatının ve sanatçısının önemli özellikleridir. Yeni tip Sovyet sanatçısı, yükümlü olduğu yurttaşlık ödevini, yeni toplumun ve yeni dünyanın kuruluşuna katılmakta görendir.

işte bu ödevin bilinciyle çalışan, eserleri hemen her Sovyet ailesinin evinde ve yabancı ülkelerde hemen her ilerici kişinin, her uyanık işçinin, her barışseverin evinde demirbaş arasında giren birçok Sovyet yazarı, dünyada 96 dile çevrilen ve milyonlarca basılan kitaplarıyla bütün hürriyet sever insanlığın dostu olmuşlardır. Bunlardan bir Mihail Şolohof, bir Konstantin Simonof, Hitlerci faşizme karşı Büyük Anayurt Harbinde Sovyet subayı üniformasıyla ateş hatlarında bulunan ve saldırgan süngünün yazdığını kalemle bozan eserlerinin konularını bizzat yaşayan, kendi kahramanlarını bizzat cephelerde tanıyan yazarlardır. Halkın ve hükümetin kendilerine verdiği üstün değerın ifadesi olarak, Sovyet yazarlarından çoğu «Sosyalist Emek Kahramanı» nişan ve unvanına lâyık görülmüşlerdir. Mihail Şolohof, «Sakin Don» adlı romanı ile «Nobel Armağanı»m da kazanmıştır.

Sovyetler Birliğinde geniş bir ağ teşkil eden kütüphaneler, okuma odaları ve klüpler gibi kültür ocakları emekçilerin komünizm ruhunda eğitilmesinde büyük bir rol oynamaktadır. Memlekette 124 bin kütüphane vardır, irili ufaklı kültür saraylarının ve klüplerinin sayısı da 126 bini bulmaktadır.

98

ülkede 500 profesyonel tiyatro faaliyettedir. Bunlar arasında Balşoy (büyük) Tiyatro, MHAT, Malıy (küçük) Tiyatro, «Vahtangof», Leningrad Tiyatroları, milli cumhuriyetler tiyatroları, ve Moiseef, Aleksandrof, «Beryözka» ve «Pyatnitski» dans ve koro kolektifleri dünya ölçüsünde ün yapmışlardır. Profesyonel tiyatrolar, Rus ve dünya klâsiklerine yer ve önem verdikleri kadar, sosyalist realist Sovyet sanatının ürünlerini sahneye uygulayan halk okulları olarak çalışmaktadırlar.

Bu profesyonel tiyatrolara paralel bir faaliyet gösteren yüz binlerce amatör sanat toplulukları da memleketin kültür hayatının organik bir parçasıdır. Amatör topluluklarının çalışmalarına katılan milyonlarca Sovyet yurttaşı, buralarda hem kendi kabiliyet, yetenek ve estetik beğenilerini geliştiriyor, hem de profesyonel sanatçıların faaliyetini zenginleştiriyorlar. ülkede, bir uçtan uca, köylere kadar, bütün işletmelerde ve kültür kurumları içinde faaliyet gösteren bu gönüllü sanatçı toplulukları, halk yığınlarını kültür ve sanat değerleriyle dolaysız olarak temasa getirme ve insanın ahenkli gelişmesini sağlama yolunda rolleri ve etkileri büyük olan çok değerli birer araçtır.

Sovyetler Birliğinde en büyük ve yığinsal bir sanat kolu olan film sanatı ve sinemalar ağı da güçlü bir gelişme gösterdi, ülkede 20-den fazla büyük film stüdyosu vardır. Ayrıca, 150 bin kadar sinema ve projeksiyon makinesi çalışmaktadır. Bugün dünya ölçüsünde ilgi çeken ve takdir edilen Sovyet filmciliği, şu elli yılın yetiştirdiği Ayzenştayn, Gerasimof, Rom, Çuhray ve Bundarçuk gibi rejisörlerle, çok değerli binlerce artist ve teknisyen kadrosuyla, Sovyet sanatının devrimci-hümanist ve gerçekçi geleneğini devam ettirmekte ve zenginleştirmektedir.

Sovyet yurdunda «beyaz perde»nin yanı sıra «mavi ekran», yani televizyon da, sinema ve tiyatronun eylemini tamamlı-yan bir kültür ve eğitim okulu olarak alabildiğine yaygınlaşmaktadır. 1966 yılında düzenli programlarıyla 180 televizyon merkezi faaliyette idi. Bugün ülkede 16 milyon televiz-

99

yon cihazı kullanılıyor. Yani ortalama olarak her 4 aileden birinde, evin mevcut pencerelerine bir de televizyon ekranı eklenmiştir. Diyebiliriz ki, Sovyet kentinin ve köyünün çatılar panoramasında kubbe alemleri, rüzgâr göstergeleri ve geleneksel amblemleri artık televizyon antenlerinin ormanı bastırmaktadır.

Sovyet sosyalist toplumunda böylece gerçekleştirilen Kültür Devrimi, şu kısa açıklamaların elle tutulurcasına gösterdiği başarıları ve kazanımları ile halkın mânevi hayatına iyice sinmiştir. Bu başarı ve kazanımlar, yalnız Sovyet halkının değil, bütün insanlığın ilerici kültür hazinesini

zenginleştirmekte ve dünya ölçüsünde itibar görmektir, ideolojik gericiliğin bütün biçimlerini reddeden Sovyet sosyalist kültürü, devrimci hümanizmin bayrağını yükseltmektedir. Ekim Devrimi'nin eseri olan bu kültür şekilce milli, muhteva bakımından sosyalisttir. Bunun anlamı ve özelliği, çok milletli Sovyet toplumunda sosyalist kültür kuruluşunun ortak yönündedir, yani komünist ideoloji ve enternasyonalizmle dolgun oluşundadır. Ve bundan ötürü, Sovyet Kültür Devrimi'nin, son zamanlarda Çin'de alıp yürüyen, eskiyi ve klâsik olanı feodal veya burjuva diye, yeniyi de emperyalizmle uzlaşıcı veya revizyonist diye uluorta silkip atan ve gerek devrimle, gerekse kültürle — bunlara düşmanlıktan başka — ilişkisi olmadığı halde, adına «kültür devrimi» denilen taşkınlıklarla hiçbir benzerliği ve ortak yönü yoktur.

Geçmişin en iyi geleneklerini ve başarılarını benimseyip yaşatan Sovyet sosyalist kültürü ve sanatı, halkın iç yaşantısına ve yoluna ışık tutarak, yüce bir ideale, halklar arasında dostluk ve barış idealine, komünizm dâvasına hizmet etmektedir. Sovyet Kültür Devrimi'nin milli ve milletlerarası kültür hazinesine katkısı buradadır. Ve işte bu niteliği sayesinde, Sovyetler Birliğinin milletlerarası kültür ilişkileri genişlemekte ve sağlamlaşmaktadır. Her yıl 10 binden fazla Sovyet kültür adamı ve sanatçısı, ülkenin kültür ilişkileri kurduğu

100

yüzden fazla memlekette candan bir kabul görmekte, sosyalist sanatı, kültürü tanıtmakta ve sevdirmektedir.

Sovyetler birliğinde başarılan Kültür Devrimi, ilim ve tekniğin hızla gelişmesini de etkiledi. Sosyalist toplum, ilmin dolaysız üretim gücü haline getirilmesi için, bilimsel araştırmaların plânlı olarak ve alabildiğine genişlemesi için, başarılı sonuçların insan emeği yararına ve emeği kolaylaştırmada kullanılması için, ilmin tamamıyla halkın hizmetine koşulması ve sosyal problemlerin başarıyla çözülmesi için gerekli bütün olanakları yarattı.

Sovyetler Birliğinde bilimsel-teknik devrim, daha Sovyet egemenliğinin ilk yıllarından itibaren, işte bu açıdan ve bu amaçlarla bir devlet sorunu, partinin ve halkın daimi kaygısı olarak ele alındı. Devlet, ülkenin en sıkıntılı yıllarında bile, bilimsel araştırma kurumları ağını genişletmek, araştırmaları geliştirecek ortamı yaratmak, uygulamalara hız vermek ve bir yandan da kadro yetiştirmek için elinden geleni esirgemedi.

Bugün Sovyetler Birliği ilim kurumlarında, üniversiteler öğretim üyeliklerinde ve öteki örgütlerde 700 binden fazla ilim adamı çalışmaktadır. Bu sayı, bütün dünya ilim adamları kadrosunun dörtte biridir. Birliğin bütün cumhuriyetleri ölçüsünde bir bilimsel koordinasyon ve yönetim sistemi kurulmuştur. Bu sistemde başlıca rol Sovyetler Birliği ilimler Akademisi'ne ve milli cumhuriyetler ilim Akademileri'ne düşmektedir.

Sovyet ilmi, yeni teknolojik süreçleri üretim alanında uygulamayı, güçlü bir atom ve enerjetik sanayii yaratmayı, tükenmez yeraltı servetlerini halkın hizmetine vermeyi ve köy ekonomisinde yeni bitki

türleri ile yeni hayvan cinsleri üretmeyi başarmıştır. Bu ilim, matematik, fizik, kimya, biyoloji, tıp, jeoloji alanlarında ve öteki bilim kollarında büyük başarılarla ulaşmıştır.

Sovyet ilminin başarıları, en yoğun ifadesini, uzayın fethinde ve uzay araştırmalarında bulmuştur. Bu konuda, 1967

101

yılı, Sovyet halkını ve bütün ilerici insanlığı iki jübile ile sevindiriyor. Bu yıl, Oktobr Devrimi'nin ellinci yıldönümü yanı sıra, Sovyet bilgin, mühendis, teknisyen ve işçilerinin eşsiz başarısı olarak ilk suni peykin dünyamız etrafında yörüngesine oturtulmasının onuncu yıldönümü de kutlanıyor. Sovyet bilginleri bu tarihli olayla uzay yolunu açtıktan başka, insanoğlunun ilk uzay uçuşunu da, Ay'ın görünmeyen yüzünün fotoğraflarını çekmeyi de, Ay dolayında bir suni peyki yörüngesine oturtmayı da, onun daha insan ayağı değmemiş yüzeyine orak-çekiç'li Sovyet amblemini çakmayı da ve nihayet oraya yumuşak inişle bir otomatik istasyon oturtmayı da ilk olarak başarmışlardır. Uzaya ilk çıkan insanoğlu gibi, uzay boşluğunda ve kapsül dışında gezebilen ilk insanoğlu da bir Sovyet uzay uçmanı, komünist bir Sovyet vatandaşıdır. Ve bütün ilerici insanlık inanmaktadır ki, Ay'a ilk ayak basacak insanoğlu da bir Sovyet vatandaşı olacaktır.

Böylece, Sovyet ilmi, sosyalizm ile uzayı gerçekten birbirinden ayrılmaz iki kavram halinde birleştirmiştir. Ve bu da dolaysız olarak Oktobr Devrimi'nin eseridir.

Şu da var ki, uzayın fethi çağını açarak, bu işin ancak XXI. yüzyılda başarılacağını ümit ve tahmin eden ünlü Rus astronomi bilgini Syolkovski'nin emellerini yüzyıl daha önce gerçekleştiren Sovyet ilminin Ay'a gitmekten ve öteki gezegenlere yol aramaktan maksadı, oralarda ne üs kurmak, ne de sömürü plantasyonları edinmektir. Devrimin Enternasyonal Marşı'nı notasiyle evrenin portesine de yazarak, SBKP XXIII. Kongresinin yapıldığı salonda bütün ilerici insanlığın siyasi temsilcilerine dinleten Sovyetler Birliği, uzayın barışçı maksatlarla kullanılması fikrinin, uzay araştırmalarında barışçı işbirliği fikrinin de öncüsüdür. Ve insanlık, 27 Ocak 1967 günü, bu ana fikirde birleşilerek imzalanan ilk milletlerarası bilimsel anlaşmayı da Sovyetler Birliğinin barışçı dış politikasına borçludur. Sovyet halkı bu başarılarla ve bu politika ile kıvanç duymakta haklıdır.

102

Bugün Sovyet bilginlerinin çabalan, bilimsel-teknik devrim sürecini sona erdirme çalışmalarında, ilmin en ileri yönlerini ve kollarını genişletme ve araştırmaların verimliliği ile birlikte etkinliğini de arttırma sorunları üzerinde yoğunlaşmıştır, ilmin daha ileri organizasyonu, plânlı gelişmesi, kabiliyetli genç bilim adamları yetiştirilmesi, milletlerarası bilimsel araştırma ve temasların daha da genişletilmesi için Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyet hükümeti hiçbir fedakârlığı esirgememektedir.

Böylece, Sovyetler Birliğinde politik-sosyal dönüşüme, sosyalizm kuruluşuna paralel olarak, eğitimde, kültürde, ilim ve teknikte devrim süreciyle ilgili bütün yeni ve bileşik sorunların çözülmesi, yüksek ülkücülük, teşkilâtlılık, emek severlik, ruh zenginliği, temiz ahlâk ve sağlam vücut-sağlam kafa niteliklerine sahip insanlar yetiştirme olanaklarını sağlamıştır.

SBKP, ideolojik çalışmalarında, Lenin'in «Bilinçli emeğin ve toplumsal eylemin dışında komünist eğitimi yoktur ve olamaz» tavsiyesini kılavuz edinmektedir. Sosyalizme yabancı ahlâk ve geleneklerin etkisine karşı, burjuva ideolojisine ve çeşitli oportünist görüşlere ve anti-komünizme karşı mücadele etmek, insanların bilinç ve davranışlarındaki olumsuz kalıntıları gidermek komünist eğitimin en önemli ödevleridir, özellikle burjuva ideolojisi ve anti-komünizmle savaşta tarafsız kalınamaz. Bu bir sınıf savaşıdır; insan için, hürriyetin zaferi ve insanlığın ilerlemesi için savaştır.

103

III. Büyük Oktobr Sosyalist

Devrimi

ve dünya devrimci süreci

Oktobr Devrimi, bütün dünyada kapitalizmden sosyalizme devrimci geçişin başlangıcı idi. Aşılan yarım yüzyıl boyunca dünya devrimci süreci durmadan gelişti, yeni yeni ülkeleri ve halkları kapsadı. Bu gelişme, devrim güçlerine karşı inatla direnen ve tek tek kesimlerde saldırıya geçen emperyalizme karşı yürütülen savaş içinde oldu.

Dünya devrim hareketi, hızlı gelişmesinden ve anti-emperyalist savaşa katılan toplumsal güçlerin çok çeşitli oluşundan ileri gelen iç güçlüklerle de karşılaşmaktadır. Bununla beraber, Oktobr Devrimi'nin insanlığın tarihî gelişmesinde şekillendirdiği temel eğilim köklerini salmıştır. Bu eğilimin ana muhtevası, onun ana yönü ve en önemli özellikleri, bugün sosyalist dünya sistemi tarafından, emperyalizme karşı ve toplumun sosyalist dönüşümü için savaşılan güçler tarafından tâyin edilmektedir. Oktobr Devrimi'nden bu yana geçen 50 yılın tarihî tecrübeleri, kapitalizmin yıkılmaya mahkûm olduğu hakkındaki devrimci teorinin hükmünü inandırıcı bir şekilde doğrulamaktadır.

Kapitalist düzenin emperyalist gelişme aşaması, onun halk düşmanı özünü ve kendi içinden gelen illetlerini daha açık olarak meydana çıkarmıştır. Emperyalizm, halkları, 65 milyon insanın hayatına mal olan iki dünya savaşına sürüklemiştir; şimdi de roketler ve nükleer silâhlarla bir üçüncüsünü ateşlemek tehdidinde bulunmaktadır. Milli kurtuluş hareket-

104

lerine karşı bölgesel harpler ve misilleme harekâtı (Amerikan emperyalizminin Viyetnamda ki saldırısı ve İsrail müdahalecilerinin Arap ülkelerine saldırısı bunun delilleridir); ekonominin askerileştirilmesi; demokrasiye saldırı ve faşist terör rejimleri kurma çabaları (bunun en taze örneği de Yunanistan'daki gerici hükümet darbesidir) emperyalizmin gerici özünün gözle görülür belirtileridir.

üretici güçlerin halklar yararına, emek yararına gelişmesini kapitalist ilişkilerin engeller hale geldiği hakkındaki Marksizm-Leninizm teorisinin hükümleri tamamıyla doğrulanmıştır. 1929—1933 yıllarındaki yıkıcı ekonomik buhran, daha sonraki üretim durgunluğu, ikinci Dünya Harbinden sonra birçok memleketlerdeki periyodik buhranlar, kapitalist ekonomideki genel kararsızlık, üretim kapasitelerinin tam çalışmaması, emekçilerin yarına güvensizliklerinin artması bunun delilleridir.

Emperyalizm, birçok Asya, Afrika ve Lâtin Amerika ülkelerinin ekonomik ve teknik geri kalmışlıklarının sorumluluğunu taşıyor. Bu geri kalmışlık adı geçen ülkelerin emperyalist devletler tarafından soyulması, sömürgecilik ve yarı-sömürgecilik politikalarının sonucudur.

Dünya ekonomisinde ve politikasında emperyalizmin mevzileri önemli derecede sarsıldı.

Emperyalizm kendi varlığını sürdürmek için bütün imkânlarını kullanıyor. Bugünkü kapitalizm her şeyden önce kendini iki dünya sistemi arasındaki mücadele şartlarına uyduran devlet-tekelci kapitalizmdir. Emperyalistler bugünkü üretici güçlerin seviyesini, dünya ölçüsündeki sınıf mücadelesinin özelliklerini, sosyalist ülkelerin başarılarını, kapitalist âlemin kendi içindeki sınıf savaşlarının artmasını göz önünde tutarak manevra yapıyorlar, üretim anarşisi, ekonomik buhranlar, kitlevi işsizlik gibi sosyal bakımdan tehlikeli belirtileri sınırlamaya çabalyorlar. Devlet ekonomik ayarlaması sistemini geniş ölçüde uyguluyor, yeni ve daha çok maskelenmiş, fakat gerçekte emekçilerin sömürülmesinde gaddarlığı daha az olmayan metotlar kullanıyor, sosyal demagojiyi arttırıyorlar.

105

Ne var ki, hiçbir yenilik kapitalizmin sömürücü özünü değiştirmez; hiçbir manevra onu özünden ayıramaz; illetlerini ve çözülmez çelişkilerini gideremez. Bilimsel-teknik devrimin gelişmesi, devlet-tekelci ayarlamasının artması ve kuvvetlenmesi, bu temel üzerinde üretimin belirli artışı, zorunlu olarak emperyalist devletlerde üretimin genelleşmesine, sınıf çelişmelerinin sertleşmesine, sosyal ve politik kuvvetlerin yerleşiminde ciddi değişikliklerin meydana gelmesine yol açıyor. İşçi sınıfının önderliğinde kapitalizmden sosyalizme devrimci geçişi gerçekleştirmekle ödevli anti-emperyalist güçlerin daha da artmasının objektif şartları buradadır.

Oktobr ile başlayan ve Sovyetler Birliğinde somutlaşan dünyayı yenileştirme dâvasına, başka ülkelerdeki sosyalist devrimlerin zaferleriyle devam edilmiştir. Dünya sosyalist sisteminin kurulması Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nden sonra en büyük tarihi olaydır.

ikinci Dünya Harbinden sonra ve onu izleyen yıllarda birçok memleketlerin sosyalizme geçişi yeni toplum düzeninin kaçınılmazlığı hakkındaki Marksizm-Leninizm fikrinin açık bir doğrulanması

olmuştur. Bu memleketlerde sosyalizmin kuruluşu çok elverişli şartlar içinde geçmektedir; zira ta baştan sosyalist işbirliğine, Sovyetler Birliğine dayanmayı sağlayabilmişlerdir. Enternasyonalist ödevine bağlı Oktobr yurdu, kardeş sosyalist devletlerin halklarına geniş yardımlarda bulundu ve bulunuyor. Komünist ve işçi partileri için, Sovyetler Birliğinde sosyalizm kuruluşunun zengin tecrübeleri vardır. Diğer taraftan, bütün bir grup memleketin, Oktobr'un açtığı yolda gelişmesi Sovyetler Birliğinde komünizmin kuruluşuna yardım etmektedir.

Şimdi artık birçok halkların başarılı örnekleriyle ispat edilmiştir ki, kapitalizmden sosyalizme geçişe özgü ve ilkönce Sovyetler Birliğindeki sosyalist dönüşümlerde ortaya çıkmış bir sıra kanunlar vardır. Sosyalist memleketlerin açtığı yol, sosyalizm kuruluşunun genel kanunları gibi, ayrı ayrı şekil ve

106

metotlarıyla ilgili anlayışı da zenginleştirmiş, konkreleştirmiştir.

Geçmişte düşük seviyede olan sosyalist ülkelerin çoğu, kısa bir süre içinde yüksek ölçüde gelişmiş devletler haline geldiler; emekçilerin yaşama seviyesinin önemli derecede yükselmesini, bilim ve kültürün hızla gelişmesini sağladılar. Sosyalist memleketler, ekonomik kalkınma temposu bakımından kapitalist devletleri geride bırakmışlardır. Bu memleketlerin 1966 yılındaki sanayi üretimi 1937 yılında bu topraklardaki sanayi üretiminin aşağı yukarı 10 mislidir. Aynı dönemde kapitalist âlemin sanayi üretimi hacmi ancak 3,6 misli artmıştır.

Sosyalist ekonominin başarıyla gelişmesi, özellikle bilim-sel-teknik gelişmenin getirdiği esaslı değişiklikler dolayısıyla, ekonomide yönetim metotlarının olgunlaştırılmasını, plânlamanın bilimsel temellerinin kuvvetlendirilmesini, üretimin geliştirilmesinde emekçilerin mânevi-maddi ilgilerinin arttırılmasını gerektiriyor. Bugün birçok sosyalist ülkelerde gerçekleştirilen ekonomik reformların amacı, sosyal üretimin etkinliğini arttırmak, sosyalist ekonomi kaynaklarını eyleme geçirmek, sosyalizmin kapitalizmle ekonomik yarışmasında yeni başarılar için temel meydana getirmektir. Sosyalist devletlerin çoğunda, emekçilerin, Marksçı-Leninci partilerin önderliği altındaki mücadelesi sonucu olarak sosyalizmin temelleri kuruldu, emekçi sınıfların toplumu şekillendi, bütün halkın sosyal-politik birliği, fikir birliği kuvvetlendi. Yeni düzenin sağlanması, bütün imkânlarının meydana çıkarılması, sosyalist demokrasinin geliştirilmesi, geniş halk yığınlarının politik hayata ve bütün toplum dâvalarına aktif olarak katılmaları sürecini hızlandırıyor.

Sosyalizmin zaferi ve başarıları, eşit hak, milli egemenlik, işbirliği, kardeşçe yardımlaşma prensiplerine dayanan yeni sosyalist tipi milletlerarası ilişkilerin şekillenmesi ve gelişmesiyle ayrılmaz bir şekilde bağlıdır.

107

Sosyalizm yoluna giren ülkelerin yakınlaşması, sıkıca dayanışmaları, sosyalistçe işbirliği, halkların köklü çıkarlarına cevap veriyor. Bu dayanışma ve işbirliğinin temeli, aynı tip sosyal-ekonomik ve

politik düzen, Marksist-Leninist ideoloji birliği, barış, demokrasi ve sosyalizm uğrunda emperyalizme karşı mücadelede ödev ortaklığıdır. Komünist hareketinin daima ana prensip! olan proleter enternasyonalizmi fikri, işçi sınıfı ve onun Marksist-Leninist partileri tarafından yönetilen egemen sosyalist devletlerin ekonomik, politik ve askeri (savunma) işbirliğinde en parlak ifadesini buldu. Yeni tip milletlerarası ilişkilerin kurulması, yüzyıllarca süren sömürücü sınıflar egemenliğinin bıraktığı kötü mirasın — milli kapanıklığın, milli düşmanlık ve güvensizliklerin giderilmesiyle ilgili bileşik ve çok yönlü bir süreçtir. Ekonomik ve sosyal gelişme seviyesinde, sınıf yapısında, tarihi-kültürel geleneklerde geçmişten miras kalan ayrılıklar, her yönden işbirliği düzenlenmesi, milletlerarası sosyalist işbölümü sisteminin örgütlenmesi gibi en önemli meselelerin çözülmesinde objektif güçlükler doğuruyor.

Komünist partilerinin ilkönce bütün bu meseleleri çözmesi gerekiyor. Her ne kadar milletlerarası sosyalist ilişkiler oluşmakta devam ediyorsa da, dünya sosyalist sisteminin yirmi yıllık varlığı sırasında yapılanlara yüksek değer biçmek imkânsızdır. Sosyalist ülkeler arasında birliğin sağlam bir temeli atılmış, kollektif ekonomik-politik işbirliğinin çeşitli şekilleri (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi, Varşova Paktı Teşkilâtı, iki taraflı anlaşmalar sistemi v.s.), sosyalist devletlerin milletlerarası alanda ortak tecrübeleri biriktirilmiştir.

Marksizm-Leninizm'e, proleter enternasyonalizmine bağlılık, dünya sosyalist dostluk birliğinin milletlerarası olayların gidişi üzerine etkisinin artmasını garantilemektedir. Marksizm-Leninizm'den ayrılma, sosyalizm dâvası için, halkların gerçek milli menfaatleri için ağır sonuçlar doğurur. Çin'de meydana gelen durum bunun açık bir delilidir.

108

Çin halkı emperyalizme ağır darbeler indiren devrimden sonraki ilk yıllarda, memleketinin sosyal dönüşümlerinde, ekonomisini ve kültürünü kalkındırmada büyük başarılar elde etti. Bu başarıların sağlanmasında Çin Halk Cumhuriyetinin sosyalist dostluk birliğiyle, Sovyetler Birliğiyle politik, ekonomik, askerî ve kültürel alanlardaki her türlü işbirliğinin önemli payı vardır.

1950 yılları sonunda Çin Komünist Partisi yöneticileri, Marksizm-Leninizm'den dönüş ifade eden, proleter enternasyonalizmi prensipleriyle, sosyalist toplum kuruluşunun ana kanunlarıyla çelişen ayrı bir iç ve dış politika yolu tuttular. Mao Tze-dun grubu, «sol» lâflarla örtülü, küçük burjuva avantürizmi, «üstün devlet» şovenizmiyle kaynaşmış bir hareket hattı izlemeye koyuldu. Açıkça sosyalist dostluk birliğini yıkma, dünya komünist hareketini parçalama yolunu tuttu.

Mao-Tze dun grubunun avatüristçe tutumu, Çin Komünist Partisinin, işçi sınıfının hızla zayıflamasına, küçük burjuvaca ve anarşist eğilimlerin taşkınlığına yol açtı. Cinde sosyalist kazanımlar için ciddi bir tehlike belirdi.

Bununla beraber, başta Sovyetler Birliği olmak üzere bütün Marksçı-Leninci komünist ve işçi partileri, ortak amaçlar uğrunda mücadelede büyük Çin halkını, Marksçı-Leninci prensiplere bağlı Çin

komünistlerini her zaman bir amaç yoldaşı, bir silâh arkadaşı olarak görmekte, bu mücadelede dayanışmayı ve işbirliğini önleyen engellerin ortadan kaldırılması için ellerinden geleni yapmaktadırlar. Türk komünistleri de, bütün Marksçı-Leninici komünistlerle birlikte, Çin Komünist Partisinin ve Çin halkının bugünkü durumdan er veya geç kurtulacağına, sosyalist dostluk birliği ve dünya komünist hareketi içinde lâıyk olduğu yeri bulacağına inanmaktadırlar. Sovyetler Birliği Komünist Partisi, sosyalist devletler arasındaki karşılıklı ilişkilerin ortak hazırlanmış normlarını ve prensiplerini ısrarla savunmakta, bu prensiplerin gözetilmesinde titiz davranmaktadır. Sosyalist ülkeler arasındaki politik ve ekonomik işbirliğinin derinleştirilmesi, dayanışma-

109

nın daha da kuvvetlendirilmesi yeni başarıların şartlarını yaratmakta, dünya sosyalist sisteminin daha da güçlenmesini, bütün sosyal gelişme akışına etkisinin artmasını sağlamaktadır.

Emperyalizme karşı, barış için, insanlığın sosyal ilerlemesi için mücadelenin ön cephesinde bulunan sosyalist dostluk birliği, dünya devrim sürecinin gelişmesi dâvasına kesin bir katkı yapmaktadır.

Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, bütün emperyalist sömürge egemenliği sistemine güçlü bir darbe indirdi, milli kurtuluş hareketlerinin gelişmesinde büyük bir itici kuvvet oldu.

Oktobr zaferinden sonra emperyalizmin sömürge sisteminde kriz başladı. Sovyetler Cumhuriyeti, sosyalist devrimin milli kurtuluş hareketi ile birliğini eyleme geçirerek, halkların kurtuluş savaşlarının örneği ve güvenilir dayanağı oldu.

Sovyetler Birliği, bütün tarihi boyunca, büyük Lenin'in öğütlerini yerine getirerek, emperyalizme karşı hürriyet ve sosyal ilerleme uğrunda mücadelelerinde milli kurtuluş hareketi kuvvetlerine şaşmadan yardım ediyor.

ikinci Dünya Harbinden sonra, emperyalizmin genel zayıflaması, dünya sosyalist sisteminin doğması, işçi hareketinin, demokratik hareketin güçlü bir yükselme göstermesi şartları içinde, anti-emperyalist, milli kurtuluş devrimlerinin darbeleri altında kapitalizmin sömürge sistemi, halklara zulüm sistemi çöktü. Eski sömürge âleminin yerinde 70 ten fazla bağımsız milli devlet doğdu.

Emperyalistler eski sömürgeleri ekonomik ve sosyal bağımlılık ağları içinde tutmaya, onların sosyal ve kültürel gelişme ve ilerlemelerini engellemeye çalışıyorlar. Fakat halklar emperyalist sömürünün kurbanı olarak kalmaya niyetli değillerdir. Onlar kendi bağımsızlıklarını kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak çabasındadırlar; önlerinde duran bileşik problemleri en kısa zamanda çözecek bir sosyal gelişme aramaktadırlar. Bu halkların karşısında elle tutulur bir örnek

110

var: Rusya'nın milli bölgelerinde Çarlık tarafından ezilmiş halkların, muzaffer Rus proletaryasının desteğine dayanarak kısa bir tarihi süre içinde ekonomik ve kültürel geriliklerini nasıl ortadan

kaldırdıklarını, sosyal hayatın her alanında olağanüstü başarılar sağladıklarını görüyorlar. Bu örneği sosyalizmi başarı ile kurmakta olan Moğolistan Halk Cumhuriyetinde de görmek mümkündür. Bazı kurtulmuş devletlerin devrimci-demokratik güçleri memleketlerini kapitalist olmayan yola yönelttiler ve şimdi bu yönde önemli pratik adımlar atıyorlar. Devrimci-demokratik partilerin milletlerarası işçi ve komünist hareketiyle ilişkileri, bağları genişliyor; bu partilerin bilimsel sosyalizm ideolojisine ilgileri artıyor. Bu memleketlerin başarılı bir gelişme sağlaması, karşılaştıkları iç ve dış zorlukları yenebilmesi için en önemli dayanak milli demokratik kuvvetlerin ve bütün ilerici güçlerin birliğidir.

Birçok milli devletlerde sosyal gelişme için savaştan ilerici kuvvetlerle, emperyalizme destek gerici kuvvetler arasındaki ayrılık sertleşiyor. Emperyalizm, her şeyden önce Amerikan emperyalizmi, milli kurtuluş hareketlerinin başlıca düşmanıydı ve başlıca düşmanı olarak kalıyor, iç gericiliğe dayanarak komplolar ve hükümet darbeleri tertipleyen, milletleri birbirine düşüren, gerici nasyonalizmi körükleyerek genç devletler arasında toprak kavgaları kışkırtan Amerikan emperyalizminden başkası değildir.

Dünya sosyalist sistemi eski sömürge ve yarı-sömürge halklarının emperyalizme, sömürgeciliğe, yarı-sömürgeciliğe karşı kahramanca mücadelesini aktif olarak destekliyor, onlara el veriyor; gerektiği zaman da memleketlerinin silâhlı kuvvetlerini takviyede ve savunma güçlerini arttırmada kendilerine yardım ediyor. Sosyalizm ile milli kurtuluş hareketi arasındaki birliğin kuvveti, emperyalizme karşı, özgürlük, milli bağımsızlık uğrunda, sosyal ilerleme uğrunda mücadelenin başarısı için en önemli dayanaktır.

111

Oktobr ile başlayan dünya dönüşümü süreci, milletlerarası işçi sınıfına kendi yakın ve nihai amaçları uğrunda mücadele için yeni şartlar yarattı. Onun çeşitli kollarının teşkilâtlılığı ve enternasyonal bağlantıları arttı. Oktobr Devrimi'nin zaferi işçi sınıfını yaşadığımız çağın ağırlık merkezine oturttu. Sosyalizmin güçlenmesi, burjuva âleminde sınıf kuvvetleri oranı üzerinde etkisini gittikçe daha çok gösteriyor. Burjuva toplumunun bağrında sosyalist devriminin objektif maddi temeli meydana geldi. Artan sınıf çelişmelerinin etkisi altında, sosyalizme devrimci geçiş için sübjektif şartlar gittikçe daha çok olgunlaşmaktadır. Burjuvazinin inceleşen taktiği, zorunlu tâvizleri, halk yığınlarının devrimcileşme sürecini durduramamıştır.

Oktobr Devrimi, kapitalist ülkelerde yığınların sınıfsal, sosyalist bilincini geliştirme imkânlarını genişletti. Pratik hayat şimdi bu yığınlara sosyalizmin üstünlüğünü göstermektedir. Sosyalizm şartlarında, çalışan insanın durumunun kökten değişmesi, proletaryaya mücadele için yeni atılım gücü verdi. Batı emekçileri, sosyalizm ve komünizm kuruluşu başarılarının doğrudan doğruya etkisi altında çok büyük kazanımlar elde ettiler. Bu başarılar, sosyalist ülkelerin güçlü örneği, bütün yönleri ve şekilleriyle gerçekleşmekte olan sınıf savaşlarında kudretli bir teşvik hizmeti görüyor.

Devlet tekeli kapitalizmi şartlarında, proletaryanın doğrudan doğruya düşmanı olarak ekonomi alanında yalnız ayrı ayrı patronların ve onların birliklerinin değil, bizzat burjuva devletinin de harekete geçtiği bir zamanda, proletaryanın mücadelesi objektif bir politik karakter alıyor. Aynı zamanda işçi sınıfı, tekel egemenliğine, emperyalist devletlerin saldırgan ve gerici politikasına karşı, barış ve sosyal ilerleme için mücadele ederek, dolaysız politik isteklerini ısrarla ileri sürüyor.

Yarım yüzyıl içinde kapitalist memleketlerin ekonomik ve politik hayatında işçi sınıfının rolü önemli derecede arttı. Kapitalist tekellerin saldırısına karşı, emekçilerin ekonomik,

112

sosyal ve politik hakları uğrunda mücadelede büyük rol oynayan ilerici işçi sendikaları kapitalist ülkelerde genişledi ve kuvvetlendi. Sendikaların emperyalizme karşı, barış ve sosyal ilerleme uğrunda mücadelede milletlerarası birliği kuvvetlenmektedir.

Kapitalist memleketlerde işçi sınıfı tekellerin egemenliğine ve onların emrindeki gerici hükümetlere karşı savaştı çıkışlarını sertleştirmektedir. Eğer işçi sınıfı kendi sosyalist ideallerini şimdiye kadar gerçekleştirememişse, bunun başlıca sebebi kendi saflarındaki ayrılıktır. Bugün bu ayrılığı ortadan kaldırmak için daha elverişli imkânlar doğmaktadır. Sosyalizmin başarıları açıkça gösteriyor ki, işçi sınıfının nihai amaçlarının gerçekleşmesine ancak toplumda köklü dönüşümler yoluyla varılabilir. Bununla beraber, tarih reformist yolun çıkar yol olmadığını ispat etti. Reformist hükümetler hiçbir memlekette kapitalist egemenliğinin esasına dokunmadılar. Sosyal-demokratların, Katolik partilerin ve sendikaların peşinde giden işçiler, sosyal problemlere sınıf açısından yaklaşma ve bu problemlerin çözülmesinde komünistlerle işbirliği zorunluğuna gittikçe daha çok inanmaktadırlar. Oktobr'dan sonraki yarım yüzyıl içinde çeşitli ülkelerde ve dünya ölçüsünde sınıf güçlen oranındaki değişmeler, kapitalizmden sosyalizme geçiş imkânlarını genişletti, sosyalist devrim araçları hazinesini zenginleştirdi.

Tekellere karşı tek cephenin kuvvetlendiği, işçi sınıfının ve müttefiklerinin toplumdaki politik ağırlığının gittikçe arttığı bir zamanda ve bu şartlar içinde, ilerici kuvvetler, tekellerin tahakkümüne karşı mücadele için kazanılmış demokratik haklardan ve demokratik kurumlardan da geniş ölçüde faydalanmak imkânını elde ediyorlar, işçi sınıfının ve proleter olmayan emekçi tabakalarının menfaatlerini dile getiren ve kitlelerin baskısı altında gerçekleşen demokratik reformlar, ilerici kuvvetlerin mevzilerini sağlamlaştırmakta,

113

kapitalizmin mevzilerine kesin taarruz için savaş yığınaklarını genişletmektedir. Burjuva devletlerinde halk yığınlarının demokratik haklarının genişletilmesi için mücadele, sınıf savaşının önemli bir kesimi, sosyalizm uğrunda mücadelelenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XX.-XXIII. Kongreleri ve 1957, 1960 Moskova danışma toplantıları tarafından geliştirilen ve sosyalizme geçişte çeşitli mücadele şekillerini öngören Marksçı-Leninci tez aktüel bir önem taşımaktadır. Bu teze göre, sosyalizme geçişte, her memleketin sınıf kuvvetleri oranına, işçi sınıfının teşkilâtlılığına, olgunluğuna, politik öncüsünün otoritesine, yeteneğine, hâkim sınıfların karşı koyma derecesine, milletlerarası şartlara bağlı olarak, çeşitli (barışçı ve barışçı olmayan) mücadele şekil ve imkânlarından faydalanılır.

Çağımızda her hangi bir memleketin işçi sınıfı kendi devrim mücadelesinde işçi hareketinin zafere ulaşmış kollarının — sosyalist ülkeler emekçilerinin — desteğine dayanabilir; sosyalist ülkelerin her şeyden önce büyük başarılarıyla emekçilere ve onların devrimci politik öncüsüne yardım eden Oktobr yurdunun tecrübelerinden faydalanabilir. Kapitalist ülkeler proletaryasının Oktobr'un kazançlarıyla, dünya sosyalist sisteminin başarılarıyla organik bağı buradadır.

Rusya'da sosyalist devrimin zaferi zamanımızdaki komünist hareketinin doğuşunu müjdeledi. Dünya komünist hareketinin gelişmesi Oktobr fikrinin bayrağı altında ilerliyor.

Dünya proletaryası, yeni tip bir partinin, Marksçı-Leninci teori ile silâhlı devrimci hareket partisinin, kitlelerin önünde giden bir partinin kendisi için ne kadar gerekli olduğunu Oktobr Devrimi örneğinde gördü.

Lenin'in teşkilâtlandığı Komünist Enternasyonal (Komintern) komünist partilerinin kurulmasında ve kuvvetlenmesinde büyük rol oynadı. Komünist Enternasyonal, komünist partileri için savaşçı bir kurmay, Marksizm-Leninizm okulu,

114

bu teorinin yeni şartlara göre yaratıcı bir şekilde islenmesi merkezi, komünizm fikrinin propaganda okulu, enternasyonalizm okulu oldu. Komintern, komünist hareketinde seçkin liderler, savaşçı kadrolar yetiştirmekte büyük rol oynadı.

Geçen yarım yüzyıl içinde komünist hareketi muazzam bir kuvvet haline geldi; gerçekten evrensel bir nitelik kazandı. İşçi sınıfına sahip bütün ülkelerde bugün komünist partileri vardır.

Komünistler, bütün sömürülenlerin, ezilenlerin menfaatlerini en sebatlı ve devamlı bir şekilde dile getiriyorlar, halkların hayati çıkarları için fedakârca savaşıyorlar. Bunun içindir ki, milletlerarası işçi sınıfının öncüsü bugün etkisini gerçekte bütün emekçi halkların en geniş tabakalarına yaymakta, dünya alanındaki kuvvetler dengesinin barış, demokrasi, milli bağımsızlık ve sosyalizm yararına değişmesinde en önemli etkenlerden biri olarak hareket etmektedir.

Yarım yüzyıllık tecrübe göstermiştir ki, komünist hareketinin gücü Marksizm-Leninizm'e bağlılıktadır. Komünizm biliminin dışında komünist hareketi yoktur ve olamaz. Sosyalist devletlerin,

kapitalist ülkelerin ve kurtuluşa kavuşan memleketlerin işçi sınıfının komünist öncüsü kendi strateji ve taktiğini çizerek Oktobr mirasını geliştiriyor, zenginleştiriyor. Marksçı-Lenincilerin birlikte ve kollektif çalışmalarının yaratıcı sonucu, 1957 ve 1960 yıllarında yapılan Moskova danışma toplantılarının Deklârasyon ve Bildirisinde formüle edilen genel hatırdır.

Milletlerarası komünist hareketinin en aktüel problemi bu hareketin birliğinin Marksizm-Leninizm temeli üzerinde sağlanmasıdır. Şimdiki devirde bu birlik, partiler arasında iki ve çok taraflı buluşmalarla, yoldaşça fikir değiş-tokuşlarıyla, tecrübelerden karşılıklı olarak faydalanma yoluyla elde ediliyor. Avrupa komünist ve işçi partilerinin, Avrupa'da barış ve güvenlik meselelerini görüşen Karlovi-Vari Konferansı komünist âlemdede birliğin kuvvetlendirilmesi yolunda büyük

115

bir önem taşırdır. En önemli meselelerin birlikte incelenmesinin ve tek bir hareket programı hazırlanmasının denenmiş en verimli şekli komünist ve işçi partilerinin milletlerarası danışma toplantılarıdır.

Büyük komünistler ordusunun milli ve enternasyonal ödevlerinin doğru bir şekilde birleştirilmesi, bir arada yürütülmesi meselesi, özellikle bugünkü şartlarda büyük bir önem kazanıyor. Milli ödevlerin yerine getirilmesi için mücadele dışında, her memleketin kendi emekçilerinin hayati menfaatlerinden ayrılmış bir enternasyonal ödev söz konusu olamaz. Aynı zamanda, komünist hareketinin her kolunun genel ve ortak meselelerinin çözümüne aktif iştirak olmadan, milli ödevlerin başarıyla gerçekleştirilmesi mümkün değildir. Proleter enternasyonalizmine bağlılık, Oktobr'dan sonra komünist hareketinin geçtiği yarım yüzyıllık yolun en önemli derslerinden biridir.

Komünistlerin enternasyonal birliği, emperyalizme karşı, her çeşit oportünizme, sekterliğe karşı, burjuva nasyonalizmine karşı mücadelede çelikleşti ve kuvvetlendi. Başta SBKP olmak üzere, komünistler, sağ ve «sol» eğilimlere karşı her zaman savaştılar ve savaşıacaklardır. Pratik hayat gösteriyor ki, Marksizm-Leninizm yolundan sapmalar, hele bu sapmalar nasyonalizm, «üstün devlet» şovenizmi ve hegemonizmi belirtileriyle birleştikleri zaman, tehlikelidirler.

SBKP milletlerarası komünist hareketinin Marksizm-Leninizm temeli üzerinde birliğinin kuvvetlendirilmesi dâvasını bıkmadan ve sebatla savunmaktadır. Komünistlerin birliği, işçi sınıfının ve bütün dünya emekçilerinin Oktobr anayurdu ile enternasyonal dayanışması, Sovyet halkının savaş ve emek alanlarında elde ettiği tarihi zaferlere önemli dayanaklar oldular.

Büyük Oktobr milletlerarası ilişkiler sisteminde yepyeni bir çağır açtı, emperyalist dış politikada derin bir buhran do-

116

ğurdu; barış, milletlerarası güvenlik, halklar arasında eşitlik, dostluk ve işbirliği prensiplerini ilân etti.

Sovyetler Birliğinin doğuşu, milletlerarası alanda emperyalizmin dilediği gibi at oynatmasını engelledi. Emperyalist burjuvazi artık Sovyetler Birliğini hesaba katarak hareket etmek zorundadır. Bugün Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist devletlerin iştiraki olmadan, milletlerarası hiçbir mesele çözülemez. Dünya sosyalist devriminin gelecek başarıları, halkların egemenliği prensibinin, milletlerin kendi kaderlerini kendileri tâyin etmesi, büyük-küçük bütün ülkelerin eşit haklara sahip olması prensiplerinin sağlamca yerleşmesi için daha reel temeller yaratacaktır.

Oktober Devrimi'nden sonra emekçi yığınlar, işçi sınıfı, köklü dış politika problemlerinin çözümlerine daha aktif etki yapmaktadırlar.

Eski sömürge ve bağımlı ülkelerin dış ilişkilerdeki rolü de esaslı surette değişti. Günümüzde, milli bağımsızlığa kavuşmuş ülkeler, ilerici milli devletler, bağımsız dış politikalarıyla barış yararına, milletlerarası ana problemlerin çözümlerine yararına etkilerini aktif surette hissettirmektedirler.

Oktober'un başlangıcında, Milli Mücadelemiz sıralarında ve daha sonraları, Türkiye, dış politikada bu ilerici rolü oynayan ve o zaman parmakla gösterilen devletler arasındaydı. Bugün, Türkiye, barış yararına çalışan ve milletlerarası meselelerin demokratik yolla çözümünü için savaşan devletler arasında değil, onların karşısındadır; milli menfaatleri emperyalizmin çıkarlarıyla çatışan, fakat buna rağmen onun dümen suyunda giden hükümetler arasında yine parmakla gösterilmektedir. Bu yolun Türkiye'ye nelere mal olduğu meydandadır.

Sosyalist ülkelerin ve bütün anti-emperyalist kuvvetlerin savaşçı birliği milletlerarası politikanın en önemli etkenidir. Emperyalizm dünya alanında üstünlüğünü kaybetti. Halklar, şimdi aktif ve ahenkli hareketleriyle, yeni bir dünya harbinin çıkmasını önleyebilecek durumdadırlar.

117

Bununla beraber, emperyalizm kaldıkça, istilâ harpleri tehlikesi de her zaman vardır. Birleşik Amerikanın Viyetnam karşı giriştiği saldırgan harp, emperyalistler tarafından hazırlanan İsrail'in hürriyet sever Arap halklarına saldırısı, Küba'ya karşı sonu gelmeyen kışkırtmalar bunu açıkça gösteriyor. Milletlerarası gericiliği durdurmak, onun insanlığı bir dünya harbi uçurumuna sürüklemesine meydan vermemek için, daimi uyanıklık, bütün barışsever kuvvetlerin ve halkların seferber olması, emperyalizmin saldırgan hareketlerine karşı durmaya hazır bulunması gerektir. Sovyetler Birliği barışı ve milletlerarası güvenliği ısrarla savunurken, kendi savunma gücünü en yüksek bir seviyede tutmayı gerekli görmektedir. Sosyalist yurdun savunulması için az şey harcanmıyor. Fakat Sovyet halkı bunun zorunlu olduğunu bilir. Sosyalist devrim, Marks'ın, Lenin'in öğrettiği gibi, kendini korumak, sınıf düşmanının saldırganlığına yenilmez bir askerî güçle karşı durmak zorundadır. Sovyetler Birliğinin ve diğer sosyalist ülkelerin kudreti, emperyalizmin saldırgan kuvvetleri karşısında reel bir ağırlık meydana getiriyor. Bu karşı ağırlık, dünya harbinin önlenmesi ve barışın korunması için mücadelede çok büyük bir etkidir.

Bunun için, emperyalist saldırganlığa karşı mücadelede sosyalist memleketlerin dış politikası da büyük bir rol oynamaktadır. Bu politika, bütün anti-emperyalist, barışsever kuvvetlerin birleşmesine, gericilik ve harp kuvvetlerine karşı mücadeleye yöneltilmiştir. Sosyal düzenleri değişik devletlerin barış içinde yan yana yaşaması ilkesi bu politikanın ayrılmaz bir parçasıdır. Bu ilke yeni bir emperyalist dünya harbinin çıkarılmasına karşıdır; milletlerarası provokasyonların, karşı-devrim ihracının önlenmesi, halkların toplumsal gelişme yolunu kendileri seçme hakkını gerçekleştirmek için elverişli şartların yaratılması, karşılıklı menfaatlere uygun ekonomik ve bilimsel-teknik işbirliğinin, bütün memleketler arasında kültür değiş-tokuşunun geliştirilmesi amacına yöneltilmiştir.

118

Marksçı-Leninciler, istilâcı, emperyalist harplere karşı savaşırken, halkları emperyalist saldırıya karşı savunucu harpleri, milli kurtuluş ve bağımsızlık harplerini, gerici kuvvetlerin silâh kuvvetiyle boyun eğdirme veya boyunduruk altında tutma denemelerine karşı devrimci sınıfların açtıkları harpleri haklı görür ve destekler. Sovyet halkı, Amerikan emperyalizminin canavarca saldırısına kahramanca karşı-koyan Vietnam halkını azimle destekliyor. Tıpkı daha Oktobr Devrimi'nin ilk yıllarında emperyalist istilâcılara karşı ayaklanan Türk halkını bütün imkânlarıyla ve canla-başla desteklediği gibi . . . Sovyet halkı, İsrail'in saldırısına, onun kışkırtıcısı ve koruyucusu emperyalizme karşı Arap halklarını destekliyor. Ezilen milletlerin ezenlere karşı savaşı komünistler için kutsaldır. Lenin'in öğütlerine bağlı Sovyet halkı ve onun komünist partisi elli yıl boyunca şaşmadan proleter enternasyonalizmi hattını izledi; muzaffer sosyalist ülkesinin milli ve enternasyonal ödevlerinin birbirinden ayrılmazlığı ilkesinden hareket etti.

Sovyet halkının büyük amacı — komünizmi kurma — aynı zamanda onun başlıca enternasyonal davasıdır. Sovyet ülkesi, Sovyet halklarının kahramanca çabalarıyla sosyalizmin yıkılmaz bir kalesi haline geldi. Yeryüzünde nüfuzu durmadan genişliyor. Yeni toplum düzeninin kurulması, onun ekonomik ve askeri gücünün aralıksız artması, dünyada kuvvetler oranının, emperyalizm ve gericilik zararına olarak bundan böyle de değişmesinin kesin şartlarından birini teşkil ediyor; sosyalizmin dünya ölçüsünde zaferinin maddi, politik ve ideolojik temelini kuvvetlendiriyor.

Sovyet dış politikasının başlıca ödevi, komünizm kuruluşuna elverişli şartları hazırlamaktır. Komünist Partisi ve Sovyet devleti, sosyalist ülkelerin birlik ve dayanışmalarının kuvvetlendirilmesi, halkların milli ve sosyal kurtuluş müca-

119

delelerinin desteklenmesi, genç bağımsız devletlerle işbirliğinin geliştirilmesi, sosyal düzenleri değişik devletlerin barış içinde yan yana yaşması prensibinin sebatla uygulanması, insanlığın bir dünya nükleer harbinden kurtarılması için gereken her şeyi yapıyor. Bu amaçların gerçekleşmesi, bütün devrimci ve demokratik kuvvetlerin, bütün halkların menfaatlerine uygundur.

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin milletlerarası politikası, bütün memleketlerin komünist ve işçi partileriyle kardeşçe işbirliğinin her suretle kuvvetlendirilmesi, dünya komünist hareketinde safların sıklaştırılması hedefine yöneltilmiştir. SBKP, Sovyet halkı, bütün tarihleri boyunca, zorlukları hiçe sayarak, hürriyet ve bağımsızlık savaşçılarının her zaman yardımına koşmuşlardır. Hiçbir önemli devrim hareketi yoktur ki, Sovyetler Birliği Komünist Partisinden, Sovyet halkından dayanışma, destek görmemiş olsun. Milletlerarası işçi sınıfı, milli bağımsızlık savaşı veren halklar, özellikle bizim halkımız bunu iyi bilir. Lenin'in partisi milletlerarası devrimci kuvvetlere yardımı, faaliyetinin ayrılmaz bir parçası saymaktadır.

Sovyet halkı, Lenin'in partisi, Büyük Oktobr'un yaktığı sosyalizm meşalesini yükseklerle kaldırarak dünya tarihinde yeni bir çağ açtı. XIX. yüzyılda hayalden bilime geçen sosyalizm, XX. yüzyılda Büyük Oktobr Sosyalist Devrim'inin zaferiyle milyonlarca emekçinin sosyal-politik pratiği haline geldi.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi büyük hedefe götüren en doğru yolda, Sovyet toplumunun yarım yüzyıllık gelişmesiyle açılan komünizm yolundadır.

ileri bir bilimsel teori ile, Marksizm-Leninizm öğretisi ile silâhlı SBKP, devrimci mücadelenin ve sosyalizm kuruluşunun en zengin tecrübelerine dayanıyor.

SBKP milletlerarası işçi sınıfıyla, kardeş sosyalist ülkelerle, milli kurtuluş kuvvetleriyle, barış, demokrasi, milli bağımsız-

120

lık, sosyalizm, halkların güvenliği ve özgürlük uğrunda mücadelede aynı ve tek safta yürümektedir. Komünizmin gücü ölçüsüzdür, çünkü hayatın gerçeği ondan yanadır. Köklü sosyal gelişme problemlerini ancak komünizm çözebilir; insanlığı zulümden, sömürden, açlıktan, sefaletten, militarizmden, harplerden ancak komünizm kurtarabilir; dünyamızda demokrasiyi, barışı, halklar arasında dostluğu, insanoğluna lâıyk bir hayatı ancak o kurabilir.

Oktobr'un somutlaştırdığı komünizm fikri zamanımızın önder fikridir, çağımız tarihinin en büyük yaratıcı gücüdür. Yarınlar, Marks'ın, Engel'sin, Lenin'in büyük öğretisine, komünizm dâvasına yeni zaferler getirecektir.

Dünya tarihi çağlara ayrılır. Bir çağı öbüründen ayıran ana belirti, hangi sınıfın çağın merkezinde durduğu ve onun başlıca muhtevasını, başlıca gelişme doğrultusunu, başlıca tarihi özelliklerini tâyin ettiğidir. Oktobr Devrimi'nin zaferinden sonra, Lenin, bu devrimin evrensel-tarihî önemini açıklayarak ve onun yeni bir çağa başlangıç olduğunu belirterek şöyle diyordu: «Kapitalizmin ve izlerinin yok edilmesi, komünist düzen esaslarının getirilmesi şimdi dünya tarihinde başlayan yeni çağın muhtevasını teşkil eder.»

Milletlerarası komünist hareketinin belgelerinde - Deklârasyon ve Bildiri'de — SBKP Programında, bugün dünyada geçen en önemli bütün olayların, süreçlerin, hareketlerin genelleştirilmesi esası

üzerinde, yaşadığımız çağın Leninci tarifinin daha sonraki gelişmesi verilmiştir. Çağımızın ana muhtevası, kapitalizmden sosyalizme geçiştir. Bu geçiş Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi ile başlamıştır. Çağımız birbirine karşıt iki sosyal sistemin mücadelesi çağı, sosyalist devrimler çağı, milli kurtuluş devrimleri çağı, emperyalizmin, sömürge sisteminin çöküş çağı, yeni yeni halkların sosyalizm yoluna geçiş çağı, sosyalizmin ve komünizmin dünya ölçüsünde zaferi çağıdır. Çağımızın merkezinde milletlerarası işçi sınıfı ve onun yarattığı dünya sosyalist sistemi duruyor. Za-

121

manımızda sosyal gelişmenin başlıca muhtevasını, başlıca doğrultusunu, başlıca özelliklerini tâyin eden işte bu büyük kuvvetlerdir.

Tarih, Marks'ın, Engel'sin, Lenin'in önceden gördükleri gibi, halkların özgürlüğü, mutluluğu yararına, insanlığın sosyal ilerlemesi yararına geliyor. Gelecek komünizmdir, ve bu ışıklı geleceğin yolu Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi ile açılmıştır.

122

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	3
I.BÜYÜK OKTOBR SOSYALİST DEVRİMİ	
YENİ ÇAĞIN BAŞLANGICI	
Birinci Dünya Harbinden önceki Rusya.....	5
Birinci Dünya Harbi.....	7
1917 Şubat Devrimi.....	9
Oktobr Devrimi — Yeni çağın başlangıcı.....	14
Devrimden sonra.....	25
Oktobr Devrimi'nin tarihî önemi.....	28
Sosyalizmin kuruluşu.....	36
İkinci Dünya Harbi ve Alman faşizminin Sovyetler Birliğine saldırısı.....	40
Milli meselenin çözümü.....	47
II. KOMÜNİZME DOĞRU	
Ekonomik, sosyal, kültürel gelişmede yeni hamleler.....	69
Sovyet toplumunda emek ve çalışma.....	70
Kudretli endüstri devleti - Sovyetler Birliği.....	72
Elektrik enerjisi üretimi.....	75
Sosyalist köy ekonomisinin gelişmesi.....	78
Komünist toplum temelinin kuruluşu.....	80

Halkın refahının yükselmesi.....	83
Sosyalist demokrasinin gelişmesi ve toplumun sosyal yapısı.....	86
Kültür Devrimi. Emekçilerin komünizm ruhunda eğitimi	95
III. BÜYÜK OKTOBR SOSYALİST DEVRİMİ	
VE DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİ.....	104